

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 05 – 11 Aralık 2006	Yayımlandığı Tarih 12 Aralık 2006	Sayı 320
---	---	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [Kimlik Paylaşımı Sistemi Yönetmeliği \(R.G. 8 Aralık 2006 – 26370\)](#)
- [Adalet Bakanlığında 2 Adet Atama Kararı \(R.G. 9 Aralık 2006 – 26371\)](#)
- [Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün “İcra Teftiş Raporu” Konulu, 01.12.2006 tarih ve 24602 Sayılı Duyurusu](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2003/55, K: 2006/88 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 8 Aralık 2006 – 26370\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/9, K: 2005/95 Sayılı Kararı \(R.G. 8 Aralık 2006 – 26370\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2002/133, K: 2006/91 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 9 Aralık 2006 – 26371\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2003/1, K: 2006/98 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 9 Aralık 2006 – 26371\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Akkum ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ataoğlu/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Fahrettin Zobalı/Türkiye Davası\)](#)
- [Sanayi ve Ticaret Bakanlığında 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 4822 Sayılı Kanun İle Değişik 22 nci ve Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Yönetmeliği’nin 5 inci Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Arttırılmasına İlişkin Tebliğ \(Tebliğ No: Trkgm-2006/5\) \(R.G. 5 Aralık 2006 – 26367\)](#)
- [Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından Kamu İdarelerinde Çalışanlar İle Bunların Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişilerin Tesciline İlişkin Tebliğ \(Seri No: 2\) \(R.G. 7 Aralık 2006 – 26369\)](#)
- [Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Uygulanan "Medula" Sistemi Hakkında Tebliğ \(Seri No: 1\) \(R.G. 7 Aralık 2006 – 26369\)](#)
- [Adalet Bakanlığında Yurt Dışı Tebligat Ve İstinabe Taleplerinde Uyulması Gereken Usul Ve Esaslara Dair Tebliğ \(R.G. 8 Aralık 2006 – 26370\)](#)
- [5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik Gereğince Tespit Edilen **Bingöl** İli 2007 Yılı Bilirkişi Listesi](#)
- [5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı Komisyonlarınca Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik Gereğince Tespit Edilen **Isparta** İli 2007 Yılı Bilirkişi Listesi](#)
- [Adalet Bakanlığında Münhal Noterlikler İlanı \(R.G. 8 Aralık 2006 –](#)

26370)

- [Adalet Bakanlığından Dört Adet İlan](#) (R.G. 7 Aralık 2006 – 26369)
- [Adalet Bakanlığından İlan](#) (R.G. 9 Aralık 2006 – 26371)

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Karar Sayısı : 2006/11249

Ekli “Kimlik Paylaşımı Sistemi Yönetmeliği”nin yürürlüğe konulması; İçişleri Bakanlığı’nın 9/10/2006 tarihli ve 555 sayılı yazısı üzerine, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre, Bakanlar Kurulu’nca 16/11/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

KİMLİK PAYLAŞIMI SİSTEMİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanındaki bilgilerin alıcı kurum ve diğer kişilerce elektronik ortamda paylaşılmasını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, MERNİS veri tabanında yer alan bilgilerin, oluşturulacak Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanı üzerinden alıcı kurum ile diğer kişilerin paylaşımına açılması ve bu sistem üzerinden verilebilecek hizmetlere ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Alıcı kurum: Kimlik Paylaşımı Sisteminden faydalanan Genel Müdürlük dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarını,
- b) Anlaşma: Kimlik Paylaşımı Sisteminden faydalanmak isteyen alıcı kurum ve diğer kişiler ile imzalanan anlaşmayı,
- c) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- ç) Diğer kişiler: Alıcı kurumlar dışında kalan tüzel kişilikleri,
- d) Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,
- e) Kimlik numarası: Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını,
- f) Kimlik Paylaşımı Sistemi: Genel Müdürlükçe merkezî veri tabanından ayrı olarak elektronik ortamda tutulan ve alıcı kurumlar ve diğer kişilerin istifadesine sunulan, sınırlandırılmış bilgiler içeren aile kütüğü kayıtlarının paylaşılmasına imkân sağlayan sistemi,
- g) MERNİS: Merkezî Nüfus İdaresi Sistemini,
- ğ) MERNİS veri tabanı: Merkezî Nüfus İdaresi Sisteminde tutulan bilgilerin bulunduğu veri tabanını,
- h) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanı: Kimlik Paylaşımı Sisteminde paylaşıma açılan bilgilerin tutulduğu veri tabanını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kimlik Paylaşımı Sisteminin Çalışma Esasları

Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanı

MADDE 5 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanındaki veriler; Türk vatandaşlığının ispatında ve belgelendirilmesinde esas olduğu kadar kişinin kimliği, medenî hâli ve aile bağlarının belirlenmesinde de temel resmî bilgilerdir. Bu veriler aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir.

(2) Alıcı kurum ve diğer kişiler, kişi ile ilgili olarak tuttıkları bütün kayıtlarda ve yaptıkları işlemlerde kişinin kimliğine ilişkin bilgileri Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanına uygun olarak tesis ederler.

Özel hayatın gizliliği

MADDE 6 – (1) Kimlik Paylaşımı Sisteminin işletilmesinde kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde yer alan özel hayatın gizliliğine ilişkin hükümler esas alınır.

Başvuru ve anlaşma

MADDE 7 – (1) Kimlik Paylaşımı Sisteminden yararlanmak isteyen alıcı kurumlar ve diğer kişiler, Bakanlığa yazılı olarak başvururlar. Yapılan başvurularda talep edilen bilgilerin kullanılma gerekçesi ve hangi yasal dayanakla istenildiğinin belirtilmesi zorunludur.

(2) Alıcı kurumlar ve diğer kişiler aldıkları bilgilerin gizliliğini korumakla yükümlüdürler. Alınan bilgiler tanımlanmış hizmetlerin yerine getirilmesi dışında başka hiçbir amaçla kullanılamaz.

(3) Bakanlık, Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanında tutulan bilgileri, bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre Bakanlık ile alıcı kurumlar ve diğer kişiler arasında yapılacak anlaşma çerçevesinde paylaşıma açabilir. Bu bilgilerin anlaşmalarda belirtilen esaslar doğrultusunda kullanılması zorunludur.

(4) Anlaşmalarda aşağıda belirtilen hususlara yer verilir:

- a) Alıcı kurumların ve diğer kişilerin yetkileri.
- b) Kayıtlara erişim şekli.
- c) Kayıtlara erişim süresi.
- ç) Alıcı kurumların ve diğer kişilerin Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanını kullanma amacı.

- d) Sorumluluk.
- e) Eğitim.
- f) Taraflarca uygun görülecek diğer hususlar.

(5) Anlaşma, 5490 sayılı Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde imzalanır. Bu hükümler uyarınca anlaşma hükümlerinin daraltılması veya süresinin kısıtlanmasının gerekmesi halinde anlaşma yenilenir.

(6) Kimlik Paylaşımı Sistemi içerisinde elde edilecek bilgilerin kullanılmasının hukukî sonuçları bilgiyi alan alıcı kurumun ve diğer kişilerin sorumluluğundadır. Kimlik Paylaşımı Sistemi kapsamında paylaşılan bilgilerden faydalanan diğer görevliler bu hükme tâbidir. Kimlik Paylaşımı Sisteminin bütün aşamalarında görev yapan yetkililer de anlaşmalarda belirtilen esaslara uymakla yükümlüdürler. Bu yükümlülük, kişilerin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam eder.

(7) Alıcı kurumların ve diğer kişilerin isim, adres veya yapısal değişikliği, en geç iki ay içerisinde Bakanlığa bildirilir. Bildirim yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde alıcı kurumların ve diğer kişilerin Kimlik Paylaşımı Sisteminden faydalanması geçici olarak askıya alınır veya iptal edilir. Birden fazla kurumun yapısının değişerek birleşmesi durumunda, ayrı ayrı olarak imzalanan anlaşmalar iptal edilerek üç ay içerisinde alıcı kurum ve diğer kişilerin talebi ile tekrar anlaşma imzalanır.

Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanında yer alacak bilgiler

MADDE 8 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanında aşağıdaki bilgiler bulunur:

a) Kişi bilgileri:

1) Kimlik numarası, adı, soyadı, kızlık soyadı, cinsiyeti, baba adı, anne adı, doğum yeri, doğum ve kütüğe kayıt tarihleri gibi kişisel bilgiler.

2) Medeni hâli, dini ve ölüm tarihi gibi durum bilgileri.

3) İl, ilçe, cilt, mahalle veya köy, aile sıra numarası ve birey sıra numarası gibi nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgileri.

b) Nüfus Cüzdanı Bilgileri:

1) Nüfus cüzdanı üzerinde yer alan bilgiler, 1/6/2000 tarihinden sonra düzenlenen cüzdanlarda seri ve no'su ile verildiği yer ve tarihi, 1/6/2000 tarihinden önce düzenlenmiş cüzdanlarda cüzdan seri, no ve verildiği maliye saymanlığının adı.

c) Nüfus Olay Bilgileri:

1) Evlenme, boşanma, soybağının düzeltilmesi veya reddi, ölüm, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi, yerleşim yeri ve diğer adres gibi kişilere ait nüfus olay bilgilerinin tarihi ve açıklamaları.

ç) Ulusal Adres Veri Tabanında Yer Alan Bilgiler:

1) Posta kodları, il, ilçe, bucak, köy ve mezra isimleri, mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak isimleri ile sabit tanıtım numarası ve bina numarası gibi adres verileri ile tanımlanan coğrafi konum, kişisel ve kurumsal adres bilgisine ulaşmak için gerekli olan bilgiler.

d) İstatistik Bilgileri:

1) Doğum, ölüm, evlenme, boşanma sayıları gibi bilgiler.

Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanındaki bilgilerin verilmesi

MADDE 9 – (1) Alıcı kurumlar ve diğer kişilerin Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanından hangi sorgulamaları yapabilecekleri ve hangi bilgileri alabilecekleri yürürlükteki ilgili mevzuat uyarınca yapılacak anlaşmalar çerçevesinde Bakanlıkça belirlenir.

(2) Alıcı kurumlar ve diğer kişiler için her bir sorgulama, sorgu sonucu gönderilecek internet servisleri ve internet sayfaları için yetkilendirme yapılır. Kurumun, günlük en fazla kaç kez sorgulama yapabileceği, yaptığı işlemler için ne düzeyde izleme bilgisi tutulacağı gibi bilgi ve kısıtlamalar Bakanlıkça belirlenir.

(3) Genel Müdürlük, Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanından faydalanmak isteyen alıcı kurumlar ve diğer kişileri tanımlar. Tanımlanan her bir kurumun Kimlik Paylaşımı Sistemine kendini tanıtabilmesi ve giriş yapabilmesi için Genel Müdürlük tarafından güvenlik kodları, kullanıcı adı ve şifreleri tahsis edilir.

Kimlik Paylaşımı Sisteminden verilecek hizmet türleri

MADDE 10 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemi hizmetleri, alıcı kurumlar ve diğer kişilerin internet sayfaları ile ulaşabilecekleri etkileşimli sorgulamalar ve kendi yazılım uygulamaları içerisine ekleyecekleri bölümler ile sorgulama yapmalarına olanak verecek internet servislerinden oluşur. Tüm sorgulamalarda verilen bilgilerden alıcı kurum ve diğer kişilerin almaya yetkili olduğu bilgiler sorgu sonucu gönderilir. Alıcı kurumlar ve diğer kişilere yetkisi dahilinde olmayan bilgilerin gönderilmesi engellenir.

Sorgulama hizmetleri

MADDE 11 – (1) Aşağıda tanımları yer alan hizmetlere internet tarayıcıları veya internet servisleri üzerinden erişilir:

a) Kimlik numarası ile kimlik bilgileri:

1) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanından, kimlik numarası girilerek kimlik bilgileri sorgulanır.

2) Kimlik numarası ile kimlik bilgilerinin sorgulanmasında, sorgulanan kimlik numarasına karşılık gelen kişinin açık kaydı bulunarak, sorgulama yapan kullanıcının almaya yetkili olduğu bilgiler gönderilir.

3) Kimlik numarasına karşılık kimlik bilgileri gönderme sorgusunda aynı anda birden fazla kimlik numarası ile sorgulama yapılabilir. Aynı anda yapılabilecek sorgulama sayısı Genel Müdürlükçe belirlenir.

b) Kimlik bilgileri ile kimlik numarası:

1) Kimlik bilgileri ile kimlik numarasının sorgulanmasında, sorgulama yapmak için girilecek bilgilerden adı, soyadı, baba adı, doğum yılı, cinsiyeti gibi bazı bilgilerin belirtilmesi zorunludur. Sorgulama sonucunda belirtilen kriterlere uyan sadece bir kayıt bulunduysa, ilgili kişinin kimlik numarası sorgu sonucu olarak gönderilir. Kriterlere uyan birden çok kayıt bulunması ve bu yolda uyarı mesajı verilmesi halinde ilgili kişinin daha fazla kriterle sorgulanması yapılır. İkili anlaşmalarda yetki verilmesi halinde alıcı kurumlara ve diğer kişilere kriterlere uyan kişilerin kimlik numarası ile kimlik bilgileri listesi gönderilir.

c) Nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgileri ile kimlik bilgileri:

1) Kişinin nüfusa kayıtlı olduğu ilçe, cilt, aile sıra no, birey sıra no bilgilerine karşılık kimlik bilgileri ve kimlik numarası sorgulanır.

2) Nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgileri ile kimlik bilgileri sorgusunda, nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgisi ile aynı anda birden fazla sorgulama yapılabilir. Aynı anda yapılabilecek sorgulama sayısı Genel Müdürlükçe belirlenir.

ç) Nüfus kayıt örneği:

1) Kimlik numarasına veya nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgilerine karşılık nüfus kayıt örneği sorgulanır. Kimlik numarası ile nüfus kayıt örneği sorgulanmasında, sorgulanan kimlik numarasına karşılık gelen kişinin açık kaydına ait nüfus kayıt örneği sorgu sonucu olarak gönderilir.

2) İstenen nüfus kayıt örneğinin özellikleri belirtilerek, kişi kayıt örneği, aile kayıt örneği ve nüfus aile kayıt örneği nüfus olayları açısından sorgulanabilir. Olaylı nüfus kayıt örneği sorgulanmasında, ilgili kişilere ait nüfus olay bilgileri tespit edilerek kişilere ait bilgilerle birlikte gönderilir. Alıcı kurumlar ve diğer kişiler sadece kendilerine yetki verilen kişi kayıt örneklerini, aile kayıt örneklerini ve nüfus aile kayıt örneklerini ve yetki verilen olay bilgilerini alabilirler. Almaya yetkili olmadıkları olay bilgileri nüfus kayıt örneği içerisinde gönderilmez.

d) Nüfus cüzdanı:

1) Kimlik numarası ile nüfus cüzdanı üzerinde yer alan bilgiler, 1/6/2000 tarihinden sonra düzenlenen cüzdanlarda seri ve no'su ile verildiği yer ve tarihi, 1/6/2000 tarihinden önce düzenlenmiş cüzdanlarda cüzdan seri, no ve verildiği maliye saymanlığının adı sorgulanır.

e) Kişi listesi:

1) Doğum tarihi ve cinsiyet bilgileri ile kişi listesi sorgulanır. Bu sorgulamada verilen doğum tarihi aralığı ve cinsiyet kriterlerine uygun kişilerin bilgilerinden oluşan liste sorgu sonucu olarak gönderilir.

f) Nüfus olay listesi:

1) Kişi kayıtlarına işlenen bütün nüfus olayları ikili anlaşmalar çerçevesinde sorgulanır.

g) İl listesi:

1) İl listesi sorgusu ile illerin trafik plaka kodları ve adlarının listesi sorgulanır.

ğ) İlçe listesi:

1) İlçe listesi sorgulama ile ilçe kodları, adları ve bağlı oldukları illerin trafik plaka kodları sorgulanır.

h) Cilt kodu:

1) Mahalle veya köyün adı ile bağlı bulunduğu ilçenin koduna karşılık mahalle veya köyün cilt kodu sorgulanır.

ı) Cilt adı:

1) Cilt kodu ve cildin bağlı olduğu ilçenin kodlarına karşılık gelen mahalle veya köyün adı ile tipi (mahalle / köy) sorgulanır.

i) İstatistikî veriler;

1) İl, ilçe kodu ve yıla ait doğum, ölüm, evlenme, boşanma sayıları gibi istatistikler sorgulanır. İl ve ilçe kodunun belirtilip belirtilmemesine göre ilçe, il, Türkiye bazında belirtilen yıla ait istatistik bilgileri sorgu sonucu olarak gönderilir.

(2) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanından alınan bilgilere ait çıktılar bilgiyi alan kurum yetkilisi tarafından onaylanır. Çıktılarda kurum adı, kullanıcı adı ve onaylayanın unvanı yer alır.

Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanının güncellenmesi

MADDE 12 – (1) MERNİS veri tabanındaki değişiklikler düzenli olarak Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanına aktarılır.

Hizmet süresi

MADDE 13 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanından yedi gün yirmidört saat hizmet verilir.

Kimlik Paylaşımı Sisteminde tanımlama ve yetkilendirme

MADDE 14 – (1) Kimlik Paylaşımı Sisteminden hizmet alanların yapabileceği sorgulamalar, sorgulama sonucu olarak gönderilen bilgiler ve erişilebilecek internet sayfaları kurum veya kullanıcı bazında Bakanlıkça belirlenir. Hizmet alanların kendilerine verilen yetkiler dışında işlem yapması ve bilgi alması engellenir.

Genel Müdürlük kullanıcıları

MADDE 15 – (1) Genel Müdürlük kullanıcılarının tanımlanması ve yetkilendirilmeleri Genel Müdürlükçe yapılır.

(2) Bu yetkilendirme ile Genel Müdürlük kullanıcılarının sadece kendilerine yetki verilen işlemleri yapabilmeleri sağlanır. Genel Müdürlük kullanıcılarının yaptığı her türlü işlemin izleme bilgileri tutulur.

Alıcı kurum ve diğer kişi kullanıcıları

MADDE 16 – (1) Genel Müdürlük, Kimlik Paylaşımı Sistemine bağlanan alıcı kurum ve diğer kişi kullanıcılarının kontrol edilmesi, verilen yetki çerçevesinde bilgi alınması ve tanımlanan kullanıcılara ait tüm bilgilerin Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanında tutulması için her türlü tedbiri alır.

Bağlantı kontrol sistemi

MADDE 17 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemine bağlanmak isteyen alıcı kurumlar ve diğer kişilere ait güvenlik kodları kontrol edildikten sonra, hizmet alanların güvenlik duvarları ile sistem güvenlik duvarları arasında özel şifrelenmiş güvenli ağ bağlantısı kurularak iki bağlantı noktası arasında hizmet verilir.

(2) Alıcı kurumlar ve diğer kişiler Kimlik Paylaşımı Sistemi ile kurulan ve standartları Bakanlıkça belirlenen güvenli ağ bağlantısını anlaşmada belirlenen amaçlar doğrultusunda

taşra teşkilatında ve diğer Őubelerinde de sağlar. Hizmet alanlar kendi yasal bũnyeleri dışındaki kuruluşları ve kişileri Kimlik Paylaşımı Sisteminden faydalandıramaz.

İzleme bilgilerinin oluşturulması

MADDE 18 – (1) Kimlik Paylaşımı Sisteminden yapılan her tũrlũ işlemin tarihi, saati, işlemi yapan kullanıcı, yapılan sorgulama bilgileri izleme bilgisi olarak tutulur. Tutulan izleme bilgisi sorgu sonucunu içerir. Genel Mũdũrlũk kullanıcıları tarafından izleme bilgileri sorgulanılarak Kimlik Paylaşımı Sisteminden yapılan işlemler takip edilir.

(2) İzleme bilgileri 5237 sayılı Tũrk Ceza Kanununda ngrũlen zaman aşımı sũreleri bitinceye kadar saklanır.

ŬNCŬ BLŬM

Çeşitli ve Son Hũkũmler

Takip ve değerlendirme

MADDE 19 – (1) Genel Mũdũrlũke ihtiyaç duyulan kullanıcı bilgileri takip edilip değerlendirilir. Bu raporlar; bir kuruma ait genel bilgiler, kullanıcı listesi, belirlenen saat aralığında kullanıcıların yaptıkları işlemlerin izlenmesi gibi bilgileri kapsar.

Yedekleme

MADDE 20 – (1) Kimlik Paylaşımı Sisteminde oluşabilecek veri kayıplarının nlenmesine yönelik, Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanının Genel Mũdũrlũęũn belirleyeceği aralıklarla yedeklenmesi sağlanır.

Donanım gũvenlięi

MADDE 21 – (1) Kimlik Paylaşımı Sistemi veri tabanının bulunacağı yerdeki donanımın sahip olması gereken gũvenlik ihtiyaçlarının tespit edilmesi, sistem odasına veya sistem konsollarına erişimde yetkisiz erişimin engellenmesi ve iş sũreklilięinin sağlanması hususunda Genel Mũdũrlũke gerekli tedbirler alınır.

Eğitim

MADDE 22 – (1) Genel Mũdũrlũk ile alıcı kurum ve diğer kişilerin personeli belirli aralıklarla Kimlik Paylaşımı Sistemi ile ilgili uygulamalar hakkında eğitilir.

Kimlik Paylaşımı Sisteminin ũcretlendirilmesi

MADDE 23 – (1) 5490 sayılı Nũfus Hizmetleri Kanununun 65 inci maddesi kapsamında alınacak hizmetler ũcrete tâbidir.

(2) Ŭcretlendirmenin usul ve esasları, Bakanlık ve Maliye Bakanlığının birlikte hazırlayacağı tebliğle belirlenir.

Yetki

MADDE 24 – (1) Mevzuatta yapılan dũzenlemeler ve hizmet gereği duyulacak ihtiyaçlar çerçevesinde Kimlik Paylaşımı Sisteminde yer alacak bilgileri belirlemeye Bakanlık yetkilidir.

Yũrũrlũk

MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yũrũrlũęe girer.

Yũrũtme

MADDE 26 – (1) Bu Yönetmelik hũkũmlerini Bakanlar Kurulu yũrũtũr.

[R.G. 8 Aralık 2006 – 26370]

— • —

 [İçindekilere dn](#)

Atama Kararları

Adalet Bakanlığından:

Karar Sayısı : 2006/8661

1 – Açık bulunan Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcılığına, Adalet Başmüfettişi (31557) Abdullah CEBECİ'nin atanması, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 5435 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesi ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince uygun görülmüştür.

2 – Bu Kararı Adalet Bakanı yürütür.

8/12/2006

— • —

Adalet Bakanlığından:

Karar Sayısı : 2006/8662

1 – Açık bulunan Bakanlık Yüksek Müşavirliğine (20981) Yusuf ÖĞMEN'in atanması, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 5435 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesi ile 2451 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince uygun görülmüştür.

2 – Bu Kararı Adalet Bakanı yürütür.

8/12/2006

[R.G. 9 Aralık 2006 – 26371]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Duyuru

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı :B.03.0.HİG.0.00.00.03-010.07-18-24602

01/12/2006

Konu :İcra Teftiş Raporu

..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İcra ve İflâs Kanununun 13. maddesi ile İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliğinin 102, 103, 104 ve 105. maddeleri gereğince icra ve iflâs dairelerinde her yılın Ocak ayı içerisinde Cumhuriyet savcıları tarafından yapılan teftişler sonucu düzenlenen ve Bakanlığımıza gönderilen teftiş raporlarında, ilgili Kanun ve Yönetmelik hükümlerinin doğru olarak uygulanmaması ve gerekli özenin gösterilmemesi yüzünden hatalar yapıldığı, raporların vaktinde gönderilmediği, yazışmalara sebebiyet verildiği anlaşılmıştır.

Bu itibarla;

1- İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği ile mevzuattaki değişiklikler göz önüne alınarak yeniden düzenlenen “2006 yılına ait icra teftiş raporu ve tespit tutanağı” Genel Müdürlüğümüzün Internet sayfasında (<http://www.higm.adalet.gov.tr>) yayınlanmış olup, teftiş raporlarının bu sayfadan temin edilerek düzenlenmesi,

2-Tespit tutanağının düzenlenmesi sırasında kasa ve yol giderleri tazminatı hesabına ait miktar bölümüne bankada bulunan veya toplam miktar yazılmayarak yalnızca kasada bulunan miktarın yazılması,

3- Teftiş raporunun esas defterine kayıtlı ilâmlı ve ilâmsız takiplere ait (A) tablosu, talimat defterine kayıtlı dosyalara ait (B) tablosu ve kasa ve yol giderleri ve tazminatı hesabına ait (A) tablosunda, “2005 yılından devreden” olarak gösterilen miktarlar ile bir önceki yıla ait teftiş raporundaki “2006 yılına devreden” miktarlarının birbirini tutması,

4- Teftiş raporunun harç hesabı ve cezaevi yapı harcı hesabına ait (B) ve (C) tablolarındaki 2006 yılı içinde alınan, 2006 yılı içinde Maliyeye veya bankaya yatırılan ve teftiş günü mevcut harç miktarlarına ait bölümlerin ayrı ayrı doldurulması,

5- Devir, gelen ve çıkan iş miktarları göz önünde tutularak dosya sayısında birikme olup olmadığı ve varsa sebebinin bildirilmesi,

6- Daire personeli hakkında açılmış dava ve disiplin soruşturmalarının Genel Müdürlüğümüz ve Personel Genel Müdürlüğüne bildirilmesi, dava ve disiplin işlemlerinin titizlikle takip edilmesi ile mükerrer yazışmalara sebebiyet verilmemesi için safahatları hakkında sadece Personel Genel Müdürlüğüne bilgi verilmesiyle yetinilmesi ancak dava ve disiplin işlerinin kesinleşmesi durumunda kesinleşme şerhini içeren karar örneklerinin Personel Genel Müdürlüğü ile birlikte Genel Müdürlüğümüze de bildirilmesi,

7- İcra ve İflâs Kanununun 13. maddesi gereği **Cumhuriyet savcılar tarafından** yapılan teftişler sonucu düzenlenecek raporun Ocak ayı içerisinde yapılması ve **en geç Ocak ayı sonuna kadar** Bakanlığımıza gönderilmesi,

Hususlarında azamî özenin gösterilerek icra teftiş raporlarının düzenlenmesi konusunda bilgi edinilmesini rica ederim.

Ayhan TOSUN
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2003/55

Karar Sayısı : 2006/88

Karar Günü : 27.9.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 9.7.1953 günlü, 6123 sayılı Kanun'la değiştirilen 77. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraza konu Kural'ın da içerisinde bulunduğu 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 13.11.2004 günlü, 25642 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 4.11.2004 günlü, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 12. maddesinin (b) bendi uyarınca 1.6.2005 günü itibariyle yürürlükten kaldırılmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan Kanun uygulanır ve infaz olunur. Lehe hüküm ise 5252 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin üçüncü fıkrasına göre önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir.

Şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaların birleştirilmesine bir üst sınır getirilmesine dair 765 sayılı Yasa'nın itiraz konusu Kural'ına benzer bir hükme 5237 sayılı Yasa'da yer verilmemiştir. Başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada sanık altı ayrı silahlı gasp ve diğer suçlardan yargılandığından, hakkında verilebilecek ağır hapis cezalarının toplamı 36 yılı geçerse, itiraz konusu kuralın lehe olarak uygulanması gerekecektir. Bu nedenle, Kural'ın bakılmakta olan davada uygulanacak olma özelliğini koruduğu anlaşılınca itirazın incelenmesi gerekmiştir.

Başvuru kararında, itiraz konusu Kural'ın on ayrı gasp suçunu işleyen ile iki ayrı gasp suçunu işleyen arasında çekilmesi gereken ceza bakımından farklılık yaratmadığı, bu durumun Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, cezası çektirilmemiş olan suçların mağdurları açısından da Anayasanın Başlangıç kısmının altıncı paragrafını ihlal ettiği ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kural uyarınca, içtima eden birden fazla hürriyeti bağlayıcı ceza aynı neviden ise neticeten verilebilecek ceza ağır hapiste 36, hapiste 25, hafif hapiste ise 10 seneyi geçemez. Buna göre, birden fazla suça ilişkin yargılamanın söz konusu olduğu durumlarda, hâkim, cezanın türüne bağlı olarak bu sınırlara ulaşmaya kadar toplama sistemini uygulayacak, böylece toplam miktar daha fazla olsa bile en fazla 36, 25 veya 10 yıla hükmedebilecektir. Madde'nin itiraz konusu edilmeyen diğer fıkralarında başka nev'iden süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar ile ağır para ve hafif para cezalarının içtimalarına dair hükümlere yer verilmiş, son fıkrasında da, belirtilen usule uygun olarak yukarı hadlere göre verilen cezaların kesinleşmesinden sonra işlenen suçlar içtima kapsamı dışında tutularak ve bunlardan dolayı verilecek cezaların aynen tatbik olunacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir. Bu ilkeyle, birbirlerinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın Başlangıç'ının altıncı paragrafında, her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu vurgulanmıştır.

Ceza siyasetinin gereği olarak yasa koyucu, Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, cezalandırmada güdülen amacı da gözeterek hangi eylemlerin suç sayılacağını, bunlara verilecek cezanın türü, miktarı, artırım ve indirim nedenleri ve oranları ile suçun takibine yada cezalandırılmasına ilişkin koşullar öngörebilir. Yasa hükümlerinin, aynı hukuki durumda bulunan kişilere ayırım gözetilmeksizin uygulanabilir olması asıldır.

Suç sayısına bağlı olarak verilen cezaların toplamının yüksek olduğu durumlarda, ortalama insan ömrü de dikkate alınarak buna bir üst sınır getirilmesi veya böyle bir sınıra yer verilmeden konunun tamamen infaz rejimine bırakılması ceza siyaseti gereği yasa koyucunun takdirindedir.

Bu nedenle itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir. Kural'ın Anayasa'nın Başlangıç'ı ile ilgisi görülmemiştir.

VI - SONUÇ

1.3.1926 günlü, 765 sayılı "Türk Ceza Kanunu"nun 6123 sayılı Yasa ile değiştirilen 77. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 27.9.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 8 Aralık 2006 – 26370]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/9

Karar Sayısı : 2005/95

Karar Günü : 29.11.2005

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onbirinci Daire

İTİRAZIN KONUSU : 29.3.2003 günlü, 4833 sayılı 2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 51. maddesinin (r) fıkrasının, Anayasa'nın 87., 88., 161. ve 162. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Davacının kendisine ödenen döner sermaye katkı payının geri istenmesine ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağını oluşturan yönergenin iptali istemiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Onbirinci Dairesi iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 38. maddesi uyarınca Sağlık Bakanlığı Dr. Muhittin Ülker Acil Yardım ve Travmatoloji Hastanesi Baştabibliğinde başhekim olarak görevlendirilen davacı tarafından, Sağlık Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 26.3.2004 gün ve 1314 sayılı yazısı, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 18.3.2004 gün ve 4771 sayılı yazısı ile anılan işlemlerin dayanağı 8.6.2003 tarih ve 1863 sayılı makam onayı ile 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 51. maddesinin (r) bendi uyarınca hazırlanarak yürürlüğe giren Sağlık Bakanlığına Bağlı Döner Sermayeli Kurum ve Kuruluşlarda Görevli Personelle Döner Sermayeden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönerge'nin 19. maddesinin birinci fıkrasının iptali ve yürütmenin

durdurulması istemiyle Sağlık Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı'na karşı açılan davaya ait dosya incelenerek gereği görüldü:

Anayasa'nın 87. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri belirtilirken, bütçe kanun tasarısını görüşmek ve kabul etmek dışında diğer kanunları koymak, değiştirmek ve kaldırmak biçiminde bir ayırım yapılmış; 88. maddesinde kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülme usul ve esaslarının içtüzükle düzenleneceği belirtilmişken; bütçenin görüşülme usul ve esasları, Anayasa'nın 162. maddesinde hüküm altına alınmış; 89. maddesinde de Cumhurbaşkanı'na Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen diğer yasaların aksine bütçe yasalarının bir daha görüşülmek üzere Meclis'e geri gönderme yetkisi tanınmamıştır.

Görüldüğü üzere Anayasa'da bütçe yasalarını diğer yasalardan ayrı tutan bir düzenleme yapılmış olup, birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen bu iki yasalaraştırma yönteminin doğal sonucu olarak, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesine veya herhangi bir yasa da yer alan hükmün bütçe yasası ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına olanak bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." kuralı yer almıştır. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere, bütçe yasaları diğer yasalardan ayrı olması sebebiyle, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikteki bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse bütçe yasaları da aynı biçimde hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilebilir. "Bütçe ile ilgili hükümler" deyiminin; mali nitelikteki hükümler değil bütçenin uygulanmasıyla ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı veya yasa konusu olabilecek yeni bir kuralı kapsamamak koşuluyla açıklayıcı hükümler olarak anlaşılması zorunludur.

Bir yasa kuralının bütçeden harcamayı ya da bütçeye gelir sağlamayı gerektirir nitelikte bulunması, onun bütçeyle ilgili hükümlerden sayılmasını gerektirmemektedir. Anayasa'nın 161. maddesindeki, anılan kuralla, bütçe yasalarını kendi yapısına yabancı hükümlerden ayıklamak, bütçe kavramı dışında kalan konulara bütçe yasalarında yer verilmemesini sağlamak amaçlanmıştır.

Diğer yandan; Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere, döner sermayeli işletmelerin kuruluş ve işleyişlerinin ancak yasa ile düzenlenmesi zorunludur.

Nitekim 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esaslarına İlişkin Kanun'un 40. maddesinde; "Bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar ihtiyaç halinde döner sermaye işletmeleri kurabilirler. Döner sermaye işletmelerinin kurulması, sermayesi, işleyiş ve denetimi ile ilgili esas ve usuller kanunla düzenlenir." hükmü yer almıştır.

Belli bir konu için döner sermayeli bir devlet işletmesi kurulması, sermayesinin oluşturulması, işlemlerinin ve kârlarının hangi kurallara bağlanması gibi konuların bütçe ile ilgili yönü olmayıp yasalarla düzenlenmesinin zorunlu olduğunda kuşku yoktur. İşin bütçe ile ilgili yönü, sadece sermayesinin oluşması için bütçeden ödenek ayrılmasının veya kârlarının bir bölümünün ya da tümünün bütçeye devrinin Yasada öngörülmesi hallerinde, Yasada belirtilen ödenek miktarlarının bütçeye konulmasından ve gelir bütçesinde yer alacağı tertibi göstermekten ibarettir.

209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun ile Sağlık Bakanlığı kurum ve hastaneleriyle, rehabilitasyon merkezlerinde döner sermaye işletmesi kurulmuş ve Kanunun 5. maddesinin değişik üçüncü fıkrası ve devamında, personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden, o birimde görevli personele belirli oranlarda ek ödeme yapılabileceği kurala bağlanmıştır.

Buna karşılık 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 51. maddesinin (r) bendinde "4.1.1961 tarihli ve 209 sayılı Kanunun 5. maddesinin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları 1.4.2003 tarihinden itibaren aşağıdaki şekilde uygulanır." denilmek suretiyle, personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden, personele yapılacak ek ödemelerin oran, usul ve esasları değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Dava konusu ‘‘Sağlık Bakanlığına Bağlı Döner Sermayeli Kurum ve Kuruluşlarda Görevli Personele Döner Sermayeden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönerge’’ 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu’nun 51. maddesinin (r) bendine dayanılarak hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

Buna göre bakılan uyuşmazlıkta uygulanacak kural niteliğinde bulunan 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu’nun 51. maddesinin (r) bendi ile, yasa konusu olan hususlar düzenlenerek yürürlükteki 209 sayılı Kanunun 5. maddesinin üçüncü fıkrası ve devamı fıkraları hükümlerine aykırı ve değişiklik yapar nitelikte düzenlemeye gidilmiş bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle ve bir davaya bakmakta olan mahkemenin o dava sebebiyle uygulanacak bir Kanunun Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesi’ne başvurmasını gerektirdiğini düzenleyen 2949 sayılı Kanun’un 28. maddesinin 2. fıkrası gereğince, 4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanununun 51. maddesinin (r) bendinin Anayasa’nın 87., 88., 161. ve 162. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına, dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na gönderilmesine 8.11.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.’’

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4833 sayılı 2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu’nun 51. maddesinin itiraz konusu (r) fıkrası şöyledir:

‘‘4.1.1961 tarihli ve 209 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları 1.4.2003 tarihinden itibaren aşağıdaki şekilde uygulanır:

Personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden; o birimde görevli personele ek ödeme yapılabilir. Bir ayda yapılacak ek ödemenin tutarı, tabip ve diş tabiplerinde bir ayda alacakları aylık (ek gösterge dahil), yan ödeme ve her türlü tazminat (makam, temsil ve görev tazminatı hariç) toplamının % 100’ünü, diğer personelde ise %80’ini geçemez.

Ancak uygulanacak oranlar;

1) Vardiyalı çalışma sistemi uygulanan hastanelerde normal günlük çalışma saatleri dışında ikinci vardiyada yürütölen hizmetler kapsamında fiilen çalışılan günler için % 30’una,

2) Yoğun bakım, doğumhane, yeni doğan, süt çocuğu, yanık, diyaliz, ameliyathane, kemik iliği nakil ünitesi ve acil serviste çalışan sağlık personeline (tabipler hariç, anestezi uzmanı ve asistanları dahil) % 50’sine,

3) Serbest çalışmayan hastane başhekimlerine % 200’üne,

Kadar fazlasıyla tespit edilebilir. Bu şekilde yapılacak ek ödemelerin oran, usul ve esasları Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

Sağlık Bakanlığı talep ve hizmet özelliklerini dikkate alarak eğitim hastaneleri ve en az 100 yatağa sahip hastanelerde şef, şef yardımcısı ve uzmanlar tarafından acil vakalar hariç, saat 16.00’dan sonra olmak üzere mesai saatleri dışında özel sağlık hizmetleri verebilir. Bu hizmetlerden elde edilen ücretler döner sermayeye gelir kaydedilir. Bu şekilde döner sermayeye kaydedilen gelirlerden bu hizmetlerde görev alacak personele yapılacak ek ödemelerin oranı, usul ve esasları ile hizmet ücret tarifesi Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığınca belirlenir. Ancak, özel sağlık hizmetlerine iştirak eden personele bir ayda yapılacak ek ödeme tutarı, bu personelin bir ayda alacağı aylık (ek gösterge dahil), yan ödeme ve her türlü tazminat (makam, temsil ve görev tazminatı hariç) toplamının serbest çalışan tabiplere % 100’ünü, serbest çalışmayan tabiplere % 300’ünü, bunlar dışında kalan sağlık personeli ve diğer personele ise %20’sini geçemez.’’

B - Dayanılan ve İlgili Görölen Anayasa Kuralları

Başvuru Kararında, Anayasa'nın 87., 88., 161. ve 162. maddelerine dayanılmış, 89. maddesi ile de ilgili görülmüştür.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Fazıl SAĞLAM, A.Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 10.2.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, bütçe yasalarının görüşülme usul ve esaslarının diğer yasalardan ayrı olarak Anayasa'da gösterildiği, Bütçe Yasalarına bütçeyle ilgili hükümler dışında hiçbir hükmün konulamayacağı, bu nedenle ayrı bir yasayla düzenlenmesi gereken itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 87., 88., 161. ve 162. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun"un 29. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi ileri sürülen gerekçelerle bağlı olmadığından, itiraz konusu kural ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 89. maddesi yönünden de incelenmiştir.

4833 sayılı 2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 51. maddesinin itiraz konusu (r) fıkrasında, 209 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarının 1.4.2003 tarihinden itibaren uygulanması değiştirilerek, personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden, o birimde görevli personele ek ödeme yapılması hususunun, uygulanacak oranların ve ödemenin usul ve esaslarının yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür.

Anayasa'nın 87. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri yasa koymak, değiştirmek ve kaldırmak yanında bütçe yasa tasarısını görüşmek ve kabul etmek olarak belirtilmiştir. Bütçe yasalarıyla diğer yasalar arasında yapılan bu ayırım karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesine veya herhangi bir yasa da yer alan hükmün bütçe yasaları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına imkan bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde yasa tasarısı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce görüşülmesi usul ve esasları ile yayımlanması düzenlenirken, bütçe yasa tasarılarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre, bütçe yasa tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurul'da üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiştir. Anayasa'nın 89. maddesinde de, Cumhurbaşkanı'na bütçe yasalarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan, Anayasa'nın 163. maddesinde, bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları ayrıca düzenlenmiş, Bakanlar Kurulu'na Kanun Hükmünde Kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik biçimde düzenlenen bu iki yasalaraştırma yönteminin doğal sonucu olarak birinin konusuna giren bir işin, ötekiyle ilgili yöntemin uygulanması ile düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması mümkün bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında, "Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz" denilmektedir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bütçe yasalarının öteki yasalardan ayrı olmaları nedeniyle, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse bütçe yasalarının da aynı yöntemle hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilmesi gerekir. Yasa konusu olabilecek bir kuralı

kapsamaması koşuluyla “bütçe ile ilgili hükümler” ifadesi de bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte düzenlemeler olarak değerlendirilmelidir.

Bir yasa kuralının bütçeden gider yapmayı ya da bütçeye gelir sağlamayı gerektirir nitelikte bulunması, mutlak biçimde “bütçe ile ilgili hükümlerden” sayılmasına yetmez. Her yasada gidere neden olabilecek değişik türde kurallar bulunabilir. Böyle kuralların bulunmasıyla örneğin, yargı, savunma, eğitim, sağlık, tarım, ulaşım ve benzeri kamu hizmeti alanlarına ilişkin yasaların bütçeyle ilgili hükümler içerdiği kabul edilirse, bu konulardaki yasaların değiştirilip kaldırılması için de bütçe yasalarına hükümler koymak yoluna gidilebilir. Oysa, bu tür yasa düzenlemeleri, bütçenin yapılması ve uygulanması yöntemiyle ilişkisi bulunmayan, yasa koyucunun başka amaçla ve bütçe yasalarından tümüyle değişik yöntemlerle gerçekleştirilmesi gereken yasama işlemleridir. 161. maddedeki “bütçe ile ilgili hüküm” ibaresine dayanılarak, gider ya da gelirle ilgili bir konuyu olağan bir yasa yerine bütçe yasası ile düzenlemek, Anayasa’nın 88. ve 89. maddelerini bu tür yasalar bakımından uygulanamaz duruma düşürmektedir.

Anayasa’nın 161. ve 162. maddelerinin getiriliş amacı, bütçe yasalarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe yasalarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu’nun 51. maddesinin itiraz konusu (r) fıkrası ile 209 sayılı Yasa’nın ilgili kuralları 2003 yılı için değiştirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, diğer yasalarla düzenlenmesi gereken bir konunun Bütçe Kanunu ile düzenlenmesi Anayasa’nın 87., 88., 89., 161. ve 162. maddelerine aykırıdır. Kural’ın iptali gerekir.

VI - SONUÇ

29.3.2003 günlü, 4833 sayılı “2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu”nun 51. maddesinin (r) fıkrasının Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 29.11.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 8 Aralık 2006 – 26370]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2002/133

Karar Sayısı : 2006/91

Karar Günü : 27.9.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ordu Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.12.1960 günlü, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 22.7.1998 günlü, 4369 sayılı Yasa ile değiştirilen 46. maddesinin son fıkrasının üçüncü tümcesinin Anayasa’nın 10. ve 73. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

.....

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - Kuralın Anlam ve Kapsamı

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda, ticari faaliyetten elde edilen kazançların vergilendirilmesinde matrahın saptanması, "gerçek" ve "basit" olmak üzere iki usule bağlanmıştır.

Gerçek usul, gelirin gerçekliği ilkesini esas almakta, bilanço ve işletme hesabı esaslarına göre vergilendirmeyi kapsamaktadır. Bilanço usulüne, 193 sayılı Yasa'da koşulları gösterilen birinci sınıf tüccarlar tabi olup, bu yükümlüler 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre, yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri tutmak zorundadır. İkinci sınıf tüccarlar ise işletme hesabı usulüne göre vergilendirilmekte ve sadece işletme defteri tutmaktadır.

Ticari kazanç elde eden gelir vergisi mükelleflerinden bir kısmı ise gerçek usul yerine basit usulde vergilendirilmektedir. Mali güç ve bilgilerinin sınırlı olduğu kabul edilen küçük esnaf, gerçek usule göre daha kolay olan basit usul kapsamına alınmak suretiyle, gerçek usule tabi olmayan, ama esnaf muaflığından yararlanma olanağı da bulunmayan ticari kazanç sahiplerinin, basit bir vergilendirme yöntemi getirilerek sistemin içinde kalmaları sağlanmaktadır. Basit usul, götürü usule göre, gerçek usule daha yakın bir sistem olarak, gelir vergisi sistemine dahil edilmiştir.

193 sayılı Yasa'nın 4369 sayılı Yasa ile değiştirilen 46., 47. ve 48. maddelerinde yer alan basit usul, ticari kazanç elde eden gelir vergisi yükümlülerinden bir kısmı için, bilanço veya işletme hesabı yerine uygulanan ve gerçek usule göre daha kolay olan bir matrah saptama yöntemidir. Yasa'da, iş hacmi belli bir seviyenin altında kalan, geliri sınırlı ticari kazanç sahiplerine ait kazançların, defter tutulmaksızın, basit usulde tespiti öngörülmüştür. Basit usulde, kazanç ve buna bağlı olarak vergi matrahı, mükellefin bir hesap dönemi içindeki gerçek gelir ve giderleri gözönünde bulundurularak hesaplanmakta, Vergi Usul Kanunu göre bunlar hakkında defter tutma mecburiyeti bulunmamaktadır.

Basit usulde ticari kazancın tespiti 193 sayılı Yasa'nın 46. maddesinde gösterilmiş, maddenin, itiraz konusu kuralın da yer aldığı altıncı fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinde, basit usule tabi olmanın genel ve özel koşullarından birini takvim yılı içinde yitirenlerin, izleyen yılın başından itibaren gerçek usulde vergilendirilecekleri, basit usulde iken bu usulden yararlanmak istemediklerini yazı ile bildirenlerin de, gerçek usulde vergilemeye geçecekleri belirtilmiştir. Altıncı fıkranın son tümcesinde ise gerçek usulde vergilendirilen ya da vergilendirilecek olan kişilerin aynı türden iş yapan eş ve çocuklarının da bu faaliyetleri nedeniyle basit usulden yararlanamayacakları öngörülmüştür. Fıkranın, itiraz konusu üçüncü tümcesine göre de, herhangi bir şekilde gerçek usulde vergilendirilecek olanlar ve gerçek usulde vergilendirilen mükellefler, bir daha hiçbir şekilde basit usule dönemeyeceklerdir.

B - Anayasaya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, vergilendirmede, basit ve gerçek usul olmak üzere iki yöntem belirlendiği, buna Anayasa'nın eşitlik, mali güce göre vergilendirme gibi ilkelerinin sağlanması amacıyla yer verildiği, itiraz konusu düzenleme ile aynı hukuki durumda bulunan kişilere dolaylı yoldan da olsa farklı kurallar getirildiği, mükellefiyetin tesis edilmesi istenilen dönemde, işin niteliği, iş hacmi, istihdam edilen işçi sayısı gibi konularda aynı hukuki durumda olan iki kişiden daha önceki herhangi bir faaliyetinden dolayı gerçek usulde mükellefiyet tesis ettirmiş olanla, daha önce herhangi bir mükellefiyeti bulunmayan kişinin farklı vergilendirme türüne tabi olmasına sebebiyet verilmekle, aynı hukuki durumdaki kişilerden birinin diğerine göre daha ağır şekli ve maddi yükümlülüklerle tabi tutulduğu, yasa koyucunun vergi yükümlülerinin ekonomik durumunu göz önüne alacak bir sisteme uyması gerektiği, vergilendirmede, hayat standardı esaslı, ortalama kâr haddi, basit usulde vergi gibi çeşitli yöntemlerle yükümlünün gerçek mali gücüne ulaşılmaya çalışıldığı, ekonomik ve ticari hayattaki dalgalanmalar nedeniyle tacirlerin iş hacimlerinin daralabildiği, itiraz konusu kuralla yükümlülerin iş hacmi ve gelirleri daraldığı halde basit usule dönüşleri yasaklanarak, emsal gelir elde edenlere göre daha ağır bir yükümlülüğe maruz kalmalarına sebebiyet

verildiği, bu nedenlerle Kuralın Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1 - Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Vergilendirmede asıl olan gerçek usulde vergilendirme değildir. Yasa koyucunun kimi kişilerin kazançlarını, gerçek usulden ayrılarak basit usulde vergilendirmesi, ancak, herhangi bir şekilde gerçek usulde vergilendirilerek bu usule uyum sağlayan kişilerin kazançlarını vergilendirmede basit usule geçişe izin vermemesi, gerçek gelirin vergilendirilmesine yöneliktir. İş hacmi ve geliri sınırlı, mali bilgi düzeyleri düşük olmaları nedeniyle basit usulde vergilendirilenlerle, herhangi bir şekilde gerçek usulde vergilendirilmiş olanlar ya da vergilendirilecekler aynı hukuksal durumda değildir. Bunlar arasında nitelik yönünden bir ayırım bulunmadığı gibi, vergi sistemine uyum sağlamaları yönünden de durumlarının aynı olduğu söylenemez. Basit usule tabi olanların defter tutma yükümlülüğüne uyum sağlamalarının güçlüğü varsayılırken, herhangi bir şekilde gerçek usule tabi olanların bu uyumu sağlamayacakları öne sürülemez.

Vergi sisteminin, ilkeleri, kuralları ve unsurlarıyla istikrarlı ve düzenli olması ve bu düzenin korunması asıl olup, yasa koyucu da anayasal ilkeler çerçevesinde bunu sağlamakla ve kurallarını koymakla yükümlüdür. Kanunilik ilkesi, sadece, keyfi, takdiri ve sınırsız ölçülere dayalı uygulamaları önlemek için değil, aynı zamanda vergi sisteminde adalet, istikrar ve düzenin, vergi yönetiminde de kararlılığın sağlanması amacıyla yöneliktir.

Vergilendirmenin temelinde gerçek gelirin vergilendirilmesinin bulunduğu ve bunun gerçekleştirilmesine en uygun usulün de gerçek usul olduğu göz önüne alındığında yasa koyucunun, daha basit ve gerçek usulün kimi gereklerinin yerine getirilmediği bir usule geçişi yasaklamasının, vergilemede düzen ve istikrarı sağlama ve koruma temel amacıyla yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

2 - Anayasa'nın 73. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür" denilmektedir.

Mali güç, kişilerin ekonomik durumlarına göre vergiye bağlı tutulmalarıdır. Tanımı Anayasa'da bulunmamakla birlikte, genellikle ödeme gücü anlamında kullanılan mali güç, ödeme gücünün kaynağı, dayanağı, nedeni ve varlık koşuludur. Ekonomik değer düzeyini de kapsayan, vergi ödeme gücünü ortaya koyan mali güç sahip olunan değerler toplamıdır. Vergi yükümlülüğünün uygulamadaki ölçütü sayılan mali güç, ekonomik değerler düzeyine göre kişi ve kuruluşların yükümlülüğünü belirler. Yasakoyucu, bu olguya göre vergi salar, bu güç oranındaki değişik önlem ve yöntemlerle vergilendirmeyi düzenler, toplanmasını gerçekleştirir. Mali güç ile ekonomik durum arasındaki bağlantı, verginin konusuna göre, "gerçek gelir", "servetin gerçek değeri" ve "gerçek harcama" ile kurulmuştur.

Hem gerçek usulde hem de basit usulde, gelir vergisi matrahına, 193 sayılı Yasa'nın 103. maddesinde gösterilen "gelir vergisi tarifesi"ne göre belirlenen oranlar uygulanmaktadır.

Basit usulde kimi kolaylıkların bulunması, bu usule tabi mükelleflerin iş hacmi ve gelirlerinin sınırlı olması ile birlikte, vergi sisteminin özellikle kayıt düzenine uyum sağlayamamalarından kaynaklanmaktadır. Ancak bu durum, bu mükelleflerin gerçek usule tabi mükelleflere göre mali güç yönünden daha avantajlı olduklarını ya da gerçek usule tabi mükelleflerin daha ağır bir vergi yükü ile karşı karşıya olduklarını göstermez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 73. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

VI - SONUÇ

31.12.1960 günlü, 193 sayılı "Gelir Vergisi Kanunu"nun 4369 sayılı Yasa ile değiştirilen 46. maddesinin son fıkrasının üçüncü tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 27.9.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 9 Aralık 2006 – 26371]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2003/1

Karar Sayısı : 2006/98

Karar Günü : 4.10.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara İkinci İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 15.11.2000 günlü, 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'a 20.6.2001 günlü, 4684 sayılı Yasa ile eklenen geçici 2. maddenin dördüncü fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Kıdem tazminatının, emsal personel için hesaplanan emekli ikramiyesi tutarında tahakkuk ettirilerek ödenmesi işlemine karşı, sınırlama yapılmaksızın faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

.....

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayarılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu Kural'ın yürürlük tarihinden önce emekliye ayrılan Türkiye Emlak Bankası A.Ş. Mensupları Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı üyesi personele ödenecek kıdem tazminatının, emekli oldukları tarihte geçerli olan emekli ikramiyesi tutarları dikkate alınarak hesaplanmasına ilişkin düzenlemenin, maddenin yürürlük tarihinden sonra emekliye ayrılanlar ile önceden emekli olanlar bakımından eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacağı nedeniyle itiraz konusu Kural'ın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle,

aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi’nin çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre çalışmasını ve özelleştirmeye hazırlanmasını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmasını amaçlayan 4603 sayılı Yasa’ya 4684 sayılı Yasa’yla eklenen geçici 2. madde ile söz konusu bankaların personel sayısının azaltılması için teşvikli emeklilik uygulaması getirilmiştir. İtiraz konusu kuralın yer aldığı geçici 2. maddede, 4603 sayılı Yasa’da yer verilmeyen ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 20. maddesine göre kurulmuş bulunan Türkiye Emlak Bankası A.Ş. Mensupları Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı üyesi personele de yer verilmiş ve bunlar hakkında da teşvikli ikramiye sisteminin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu personele, Sandığa tabi olarak çalıştıkları ve “emekli ikramiyesi”, “kıdem tazminatı” veya “iş sonu tazminatı” alamadıkları yıllar için, Bankadaki emsali T.C. Emekli Sandığına tabi personele her bir hizmet yılı için ödenmesi gereken “emekli ikramiyesi” tutarı kadar kıdem tazminatının ödenmesi öngörülmüştür. Aynı hüküm, itiraz konusu Kural’la geçici 2. maddenin yürürlüğe girdiği 3.7.2001 tarihinden önce emekli olan Vakıf üyesi personel için de uygulanacaktır.

İtiraz konusu Kural’ın gerekçesinde, 4603 sayılı Yasa’nın “yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Banka personelinin 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emeklilik hakkını kazanmış olanlara tanınan söz konusu hak T. Emlak Bankası A.Ş. Mensupları Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı üyesi olan personelini kapsamamaktadır. Bu husus da eşitlik ilkesine aykırı sonuç doğurmaktadır. Diğer taraftan, işçi statüsünden sözleşmeli statüye geçirilen Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi personeline sözleşmeli dönem için 5.1.1988 tarihli ve 308 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ihdas edilen iş sonu tazminatı 22.1.1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 8. maddesi ile kaldırılmış olduğundan sözleşmeli dönem ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi dönem için ne şekilde bir emekli ikramiyesi ödeneceği belirlenmemiş olup kanuni bir boşluk doğmuştur. Bu nedenle T. Emlak Bankası A.Ş. Mensupları Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı üyesi personelden sözleşmeli veya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur statüsünde olanlara emekli olduklarında emeğinin karşılığı olan kıdem tazminatı veya emekli ikramiyesi ödenmemiştir. Bu durum aynı Bankada çalışan personel arasında haksız bir uygulamaya neden olmuştur” denilerek eşitsizliğin giderilmesi için düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

İtiraz konusu Kural’ın yürürlük tarihinden önce emekliye ayrılan ve tazminat alamayan Vakıf üyesi personel ile bu tarihten sonra emekliye ayrılan Vakıf üyesi personel aynı hukuksal durumda bulunmadıklarından, bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamaz. Kural’ın yürürlük tarihinden önce emekli olanlar arasında ise bir ayırım yapılmamış, her hizmet yılı için kendi hizmet dönemlerinde geçerli olan emekli ikramiyesi tutarları dikkate alınarak kıdem tazminatı hesaplanmak suretiyle, kendi dönemleri içinde Yasa’nın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları sağlanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu Kural Anayasa’nın 10. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

VI - SONUÇ

15.11.2000 günlü, 4603 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun”a 20.6.2001 günlü, 4684 sayılı Yasa ile eklenen geçici 2. maddenin dördüncü fıkrasının ikinci

tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 4.10.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 9 Aralık 2006 – 26371]

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

AKKUM VE DİĞERLERİ/Türkiye Davası*

Başvuru No. 21894/93

Strazburg

24 Mart 2005

USULİ İŞLEMLER

Davanın nedeni, üç Türk vatandaşı vatandaş Zülfü Akkum, Hüseyin Akan ve Rabia Karakoç'un ("başvuranlar"), 4 Mayıs 1993 tarihinde, İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptıkları başvurudur. (başvuru no. 21894/93).

Adli yardım verilen başvuranları, görevlerini İngiltere'de ifa etmekte olan avukatlar Kevin Boyle ve Françoise Hampson temsil etmiştir. Türk Hükümeti'ni ("Hükümet") kendi Ajanları temsil etmiştir.

Başvuranlar, AİHS'nin 2, 3, 6, 13, 14 ve 18. maddeleri ile AİHS'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine dayanarak, özellikle, akrabalarının 10 Kasım 1992 tarihinde düzenlenen bir askeri operasyon sırasında güvenlik güçleri tarafından kanuna aykırı şekilde öldürülmüş olduğunu ve yetkili makamların, söz konusu öldürmeye ilişkin yeterli bir soruşturma yürütmediklerini iddia etmiştir. 10 Nisan 1998 tarihinde sunulan görüşlerinde, başvuranlar Komisyon'a AİHS'nin 6. maddesine dayandırdıkları şikayetlerini daha fazla sürdürmek istemediklerini bildirmişlerdir.

18 Ekim 1994 tarihinde Strazburg'da bir duruşma yapılmış ve 5 Mart 1996 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilerek 1 Kasım 1999 tarihinde Komisyon henüz davayı incelemeyi tamamlamamış olduğu halde AİHS'ye ek 11 No.lu Protokol'ün ikinci hükmü olan 5 § 3. madde gereğince AİHM'ye havale edilmiştir.

Başvuru ile ilgili olarak AİHM'nin Birinci Dairesi görevlendirilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Söz konusu daire içerisinde, davayı inceleyecek Heyet (AİHS'nin 27 § 1. maddesi) İç Tüzüğü'nün 26 § 1. maddesinde öngörüldüğü üzere teşkil edilmiştir. Türkiye'yi temsilen seçilen avukat Rıza Türmen, davadan çekilmiştir (28. madde). Hükümet dolayısıyla *ad hoc* yargıç olarak Feyyaz Gölcüklü'yü atamıştır (AİHS'nin 27 § 2. maddesi ve İç Tüzüğü'nün 29 § 1. maddesi).

Başvuranlar ve Hükümet, esaslar hususunda görüşlerini sunmuştur (İç Tüzüğün 59 § 1. maddesi). Taraflar, karşılıklı görüşlerine yazılı olarak cevap vermiştir.

1 Kasım 2004 tarihinde AIHM, Dairelerinde değişiklik yapmıştır (İç Tüzüğün 25 § 1. maddesi). Söz konusu dava ile ilgili olarak yeni oluşturulan Birinci Daire görevlendirilmiştir (İç Tüzüğün 52 § 1. maddesi).

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

Başvuranlar, Zülfü Akkum, Hüseyin Akan ve Rabia Karakoç, sırasıyla 1944, 1928 ve 1930 doğumlu ve Kürt kökenli Türk vatandaşlarıdır. Başvuranlar, 10 Kasım 1992 tarihinde güvenlik güçleri tarafından öldürüldükleri iddia edilen Mehmet Akkum, Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un babası, erkek kardeşi ve annesidir. Öldükleri tarihte başvuranların akrabaları sırasıyla 29, 70 ve 33 yaşlarındadır.

A. Giriş

Özellikle 10 Kasım 1992 tarihinde gelişen olaylarla ilgili olan dava olayları, taraflar arasında ihtilaflıdır.

Olaylar, taraflar tarafından sunulduğu şekliyle, aşağıda kaydedilen Kısım B'de belirtilmiştir (paragraflar 12-29). Hükümet'in olaylarla ilgili görüşleri aşağıda kaydedilen Kısım C'de özetlenmiştir (paragraflar 30-34). Başvuran ve Hükümet tarafından sunulan belgeye dayanan ifadeler Kısım D'de özetlenmiştir (paragraflar 35-97).

Komisyon, taraflar arasında ihtilaflı olan olayları saptamak için, AIHS'nin eski 28 § 1. (a) maddesine uygun olarak tarafların da yardımı ile, bir soruşturma başlatmıştır. 10 Mart ve 13 Mart 1997 tarihleri arasında Ankara'da ifade alacak üç temsilci atamıştır. Aşağıda kaydedilen 17 tanıkla birlikte ikinci ve üçüncü başvuranla görüşmüşlerdir: Abdurrahman Karakoç, Güllü Güzel-Karakoç, Zeliha Karakoç, Hayriye Karaman, Hacire Ceylan, Hüseyin Yılmaz, Alaattin Aydın, Koray Türkan, Nihat Turan, Ömer Faruk Köksal, Hüseyin Bakır, Ersan Topaloğlu, Mürşit Yılmaz, Muhammed Özdemir, Tuncer Arpacı, Murat Koç ve son olarak Ramazan Dal. Söz konusu görgü tanıkları tarafından verilen sözlü ifadelerin özeti aşağıda kaydedilen Kısım E'de bulunmaktadır (paragraflar 98-174).

İlk başvuran, Zülfü Akkum ile birlikte Hediye Akelma da çağırılmıştır, fakat Komisyon temsilcileri görüşmeye gelmemişlerdir. Akkum'un avukatı Zülfü Akkum'un hayatından endişe etmesi nedeniyle temsilcilere ifade vermek istemediğini belirtmiştir. Söz konusu olaylara tanık olduğu iddia edilen ve ismi başvuranlar tarafından belirtilmemiş olan Hediye Elma Akodun da temsilcilere ifade vermek istememiştir ve hiçbir neden ileri sürmemiştir. Son olarak, söz konusu tarihte Dicle Kasabası'nın belediye başkanı olan ve ismi başvuranlar tarafından belirtilmemiş olan Mehmet Güranioğlu da temsilcilerle görüşmemiştir.

B. Başvuranların Olaylar Hakkındaki Görüşleri

Başvuranlar Zülfü Akkum ve Hüseyin Akan, Diyarbakır yakınlarındaki Dicle İdari Kaza Bölgesi'nde kurulmuş Kurşunlu Köyü'ndendir. Rabia Karakoç, yine Dicle Havalisi'nde olan Kırkpınar Köyü'ndeki Kayaş Köyü'ndendir.

Kurşunlu Köyü ve Kayaş Köyü, oldukça dağlık bir alanda kurulmuştur ve birbirlerinden yaklaşık 45 dakika yürüme mesafesindedir. Kurşunlu Köyü'ne yakın ve Kayaş'tan bir saat yürüme mesafesinde Kurşunlu düzlüğü bulunmaktadır. Söz konusu düzlük, çok az bir yükselti dışında tamamen düzdür. Ancak, yer yer ormanlarla kaplı olan dağlarla çevrelenmiştir. Bu düzlük ve onu çevreleyen dağlık alan, Kurşunlu sakinleri tarafından hayvanlarını otlatmak amacıyla kullanılmaktadır. Kurşunlu düzlüğünün kuzeyinde, Kayaş'tan iki buçuk saat yürüme mesafesinde Çevrecik köyü bulunmaktadır. Kurşunlu Köyü'nün güney doğusunda 10 Nisan 1992 tarihinde güvenlik güçlerinin, köy muhtarı Hüseyin Akdivar'ın evi de dahil olmak üzere dokuz köylünün evini yaktığı Kelekçi Köyü bulunmaktadır (bkz. *Akdivar ve Diğerleri/Türkiye*, 16 Eylül 1996 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları 1996-IV*).

10 Kasım 1992 tarihinde Zülfü Akkum, Kurşunlu Köyü'nün muhtarıydı. Oğlu Mehmet, onunla birlikte sürekli olarak köyde yaşamıyordu, ancak, 10 Kasım'da, Mehmet köyünü ziyaret etmiştir. Mehmet köydeyken, çobanlık görevini üstlenmesi gerektiğini öğrenmiştir. Köylülere ait hayvanlara bakmakla görevlendirilmiş dört köylü bulunmaktadır: Mehmet Akkum, Mehmet Akan ve iki kadın, Hacire Ceylan ve Hediye Akodun.

10 Kasım'da 8.00-9.00 civarlarında Mehmet Akan ve Mehmet Akkum, köy hayvanlarını Kurşunlu düzlüğü ve çevresinde otlatmak üzere Kurşunlu Köyü'nü terketmiştir. Köyden ayrılmalarının hemen ardından, diğer iki kadın çoban da sürülerini Kurşunlu düzlüğüne götürmek üzere köyü terketmiştir. Mehmet Akan ve Mehmet Akkum sürüleri, düzlüğü çevreleyen dağlık alana götürürken, iki kadın çoban iki sürüyü ayrı tutmak için kendi sürüleriyle düzlükte kalmıştır.

Askeri bir operasyon düzenlendiğini fark ettiklerinde düzlükte uzun süredir bulunmamaktaydılar. Mehmet Akan ve Mehmet Akkum dağlık alanda buldukları sırada, ilk olarak askerlerin izlediği yola rastlamıştır. Dağlık alanda gizlenmiş olan askerlerle çevrelenmişlerdir.

Devam etmekte olan bir operasyon olduğunu ve askerlerin düzlüğü çevreleyen dağlık bölgede gizlenmiş olduklarını fark ettiklerinde Hacire ve Hediye düzlük alanda bulunmaktaydı. Düzlüğün sınırlarına yaklaştıkları sırada askerlere rastlamışlardır. Hacire'nin keçilerinden bazıları, düzlükten ayrılıp dağlık alandaki ormanlara doğru gitmeye başlamıştır. Hacire, keçileri gözden kaybetmek istemediği için ve çalılığa girmelerini engellemek amacıyla keçileri takip etmiştir.

Ayrıca, ormanlık alanın sınırlarında, iki asker Hacire'yi durdurmuştur. Ona ve Hediye'ye hayvanları terkedip evlerine dönmelerini söylemişlerdir. Hediye ayrılmayı kabul etmiş, fakat Hacire keçilerini almak için ısrar etmiştir. Askerler, ısrar ettiği için Hacire'ye tüfeklerinin dipçikleri ile vurmuştur. Sonuç olarak, Hacire de köye doğru Hediye'yi takip etmeye koyulmuştur. Köye döndüklerinde, Hüseyin Akan'a Mehmet Akan'ı askerler tarafından dövüldüğü sırada yardım isterken gördüklerini bildirmişlerdir. Mehmet Akan ve Mehmet Akkum, en son bir grup askerinin olduğu dağlık alanda canlı görülmüştür.

İki kadın düzlükten köyelerine dönerken, iki çocuğuyla atının üzerinde olan Derviş Karakoç'a rastlamıştır. Annesi, Rabia Karakoç, karısı Güllü, kız kardeşi Hayriye Karaman ve

son olarak bir akrabaları Zeliha Karakoç onu ayakta takip etmektedir. Akrabalarını ziyaret etmek üzere Çevrecik Köyü'ne gitmektedirler.

Derviş atını üzerinde, Hacire ve Hediye'nin yanından geçmiştir, fakat Hacire ve Hediye aralarında Rabia Karakoç'un da olduğu kadınları durdurmuştur. Rabia'ya yolculuklarına devam etmemeleri gerektiğini, her yerde askerler olduğunu ve Derviş'i yakalayabileceklerini söylemişlerdir. Derviş, 10-15 metre gittikten sonra atını durdurmuş ve kadınların neden durduğunu anlamak için onlara doğru bakmıştır. Annesi Derviş'e kadınların askerler hakkında ne söylediğini bildirdiğinde, Derviş de gitmemelerinin iyi olacağını belirtmiştir.

Ancak o sırada Hacire'ye evine dönmesini söyleyen askerler ormanlık alandan çıkmış, Derviş'e yaklaşmış ve ona atından inmesini ve kimlik kartını göstermesini söylemiştir. Derviş atından inmiş ve çocukları annesi ile karısına teslim etmiştir. Atı da teslim etmek istemiştir fakat askerler buna engel olmuştur. Derviş'in kimlik kartına bakmışlar ve onu geri cebine koymuşlardır. Daha sonra kadınlar kendilerini izlerken Derviş'i ormanlık alana götürmüşlerdir.

Askerler tüfeklerinin dipçikleri ile Derviş'in omzuna vurmuştur. Daha sonra tek bir tabanca atışı duyulmuş ve hemen ardından düzlüğün çevresinden ateş edilmeye başlanmıştır. Rabia, oğlunu vuran bir ateş görmüştür. Mermiler her yanın tozla kaplanmasına neden olmuştur. Kadınlar korkmuş bir vaziyette köylerine kaçmışlardır. Sürekli şekilde ateş edilmeye başlanmadan önce, Derviş'in cesedine yaklaşmayı başaramamışlardır.

Kadınlar kendi köylerine dönmüştür. Ertesi gün, Rabia oğlunu aramak için kendisine eşlik edecek birisini bulmak üzere Kurşunlu Köyü'ne gitmiştir. Ancak, kimse kendisine eşlik etmek istememiştir. Köylüler, o günün sabahında Mehmet Akan ve Mehmet Akkum'u aramak üzere düzlüğe gitmişler, fakat yalnızca hayvan ölüleriyle karşılaşarak aramalarını tamamlamadan köylerine geri dönmüşlerdir.

Zülfü, oğluyla ilgili soruşturma yapmak için Dicle Kasabası'na gitmiş olduğu için Rabia, Zülfü Akkum'un karısı ile konuşmuştur. Hüseyin Akan da kardeşi hakkında bilgi edinmek için Zülfü Akkum ile gitmiştir. Düzlükler civarındaki tepelerde askerler onları çevreledikten sonra ne olduğunu bilmek istemişlerdir. Kendileri ile birlikte Dicle Merkez Karakolu'na giden Dicle belediye başkanı Mehmet Güranioğlu ile karşılaşmışlardır. Bir yarbay, askerlerin henüz dönmediğini söylemiştir. O gece Dicle'de kalmışlardır.

Ertesi sabah, 12 Kasım tarihinde, Dicle Cumhuriyet Başsavcılığı'na gitmişlerdir. Öğlen köye telefon ettiklerinde, Mehmet Mehmet Akan ve Mehmet Akkum hakkında hala bilgi yoktur. Saat 14.30'da tekrar aradıklarında, Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerinin bulunduğunu öğrenmişlerdir. Cumhuriyet Savcısı'na haber vermiş ve Savcı'dan cesetleri almak için bir araba göndermesini istemişlerdir. Zülfü cesetleri almak üzere köye dönmüştür.

Köylüler, Derviş'in ve Mehmet Akan'ın cesetlerini bulmuştur. Derviş'in atının cesedi de Mehmet Akan'ın cesedinin bulunduğu düzlük alandadır. Etrafta kullanılmış fişeklerle birlikte birçok hayvan ölüsü vardır.

Köylüler Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerini köylerine götürmüştür. Zülfü, cesetleri Dicle'ye götürüp otopsilerini yaptırmak üzere taksiyle gelmiştir.

Zülfü Akkum, 16 Kasım'da Elazığ'daki karakola gidene kadar oğlunun başına neler geldiğini öğrenememiştir. 14 Kasım'da kendisine bir jandarma komutanı tarafından Elazığ'da iki ceset bulunduğu ve bunlardan birinin oğlu olabileceği söylenmiştir. Karakolda kendisine biri oğlu Mehmet'e ait olan iki ceset fotoğrafı gösterilmiştir. Ceset çok kötü durumdadır ve kulakları kesilmiştir. Sol kolunun üst kısmının derisi yüzülmüştür.

Gerekli yasal formaliteler tamamlandığında, Zülfü Akkum, hiç kimsenin sahip çıkmaması nedeniyle cesedin gömüldüğü Elazığ Mezarlığı'ndan cesedi almış ve gömülmesi için köyüne götürmüştür.

C. Hükümet'in Olay Hakkındaki Görüşleri

10 Kasım 1992 tarihinde Elazığ'daki güvenlik güçleri, Elazığ'daki Bukadi Köyü yakınlarında PKK militanlarına karşı askeri bir operasyon düzenlemiştir. Mehmet Akkum, silahlı PKK militanları ve güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada hayatını yitirmiştir. Olay sırasında PKK'ya ilişkin birçok doküman, ateşli silahlar için cephane ve stoklar ele geçirilmiştir.

Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Mehmet Akkum'a karşı başlatılan işlemlere, ölümü ardından son verilmiştir.

Ayrıca 10 Kasım 1992 tarihinde Arıcak Köyü yakınlarında Dicle güvenlik güçleri ve silahlı PKK militanları arasında şiddetli bir çatışma başlamıştır. Karakoç ve Akan sözkonusu çatışma sırasında hayatlarını yitirmiştir.

Üç kişinin öldürülmesine ilişkin açılan hazırlık soruşturması sonucunda, 19 Ağustos 1994 tarihinde Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne bir iddianame sunulmuştur. Yedi jandarma askeri ve memuru, birden fazla kişiyi öldürmekle suçlanmıştır.

Ceza davası, Elazığ'daki 8. Kolordu'ya ("Askeri Mahkeme") bağlı Askeri Mahkeme'ye havale edilmiştir. Mahkemenin, başvuranların ve isimleri verilen tanıkların isimlerini belirleme çabaları başarısız olmuştur. Yalnızca, olaylara şahit olduklarını inkar eden iki tanığın izini belirlemek mümkün olmuştur. 21 Aralık 1995 tarihinde Askeri Mahkeme, jandarmaların başvuranların akrabalarını öldürmek hususunda beraat etmesine karar vermiştir.

D. Taraflar Tarafından Sunulan Yazılı İfade

Aşağıda kaydedilen bilgiler, taraflar tarafından sunulan dokümanlardan elde edilmiştir.

1. Askeri Operasyon

Olayın gerçekleştiği mahalde hazırlanmış ve el yazısıyla yazılmış bir askeri operasyon raporu, 11 Kasım 1992 tarihinde yedi jandarma memuru ve askeri tarafından hazırlanmış ve imzalanmıştır. Dokümanın en başında, 8 Kasım 1992 tarihli Sancak-1 Askeri Operasyon Planı'na bir gönderme yapılmıştır. Sözkonusu planın bir nüshası Komisyon'a ya da Mahkeme'ye sunulmamıştır.

Raporda 10 Kasım 1992 tarihinde sabah saat 3.00'te Elazığ'dan dört, Palu'dan iki, Alacakaya'dan dört, Kovancılar'dan üç, Arıcak'tan dört jandarma komando taburu, Üçocuk'tan bir, Arıcak'tan bir jandarma taburu ve Dicle'den bir grup jandarma komando taburunun planlı bir askeri operasyon başlattığı belirtilmiştir. Operasyona Sancak-1 kod adı verilmiştir.

Aynı sabah saat 6.30'ta bir grup terörist ve Arıcak'tan dört jandarma komando taburu arasında Bukardi Köyü yakınlarındaki Payidar Tepeleri'nde, (00, 59) koordinatlarında silahlı bir çatışma başlamıştır. Çatışma o gün 18.00'e kadar aralıklarla devam etmiştir. Çatışma sırasında askerler, Kurşunlu Köyü sakinlerine ait hayvan sürüleri ardına gizlenen ve askerlere ateş açan teröristlere ateşle karşılık vermiştir.

Ertesi gün sabaha karşı askerler tarafından başlatılan araştırmada bir ceset bulunmuştur. Askerler, bulunan cesedin teröristlere yardım ve yataklık eden bir kişiye ait olduğu kanısına varmıştır. Ceset üzerinde kimliğini tespit etmeye yardımcı olacak bir doküman bulunmamıştır. Araştırma sırasında askerler, aralarında beş kullanılmış G3 tüfek fişegi, on bir kullanılmış Kalashnikov tüfek fişegi ve yüz otuz altı kullanılmış BKC tüfek fişegi bulunan bir grup kullanılmış fişek ele geçirmiştir.

Ayrıca, (00, 59) koordinatlarında bir sığınak ortaya çıkarılmış ve içerisinde saklanan yiyeceklerle birlikte askerler tarafından imha edilmiştir. 11 Kasım 1992 tarihinde 13.30'ta sona eren operasyonda görev alan askerler arasında ölü ya da yaralı bulunmamaktadır.

Olay mahallinde hazırlanmış olan sözkonusu raporun daha sonraki bir aşamada daktiloda yazılmış olduğu düşünülmektedir. Ancak, el yazısı ile ve daktilo ile yazılmış raporlar arasında iki karşıtlık bulunmaktadır. Daktiloda yazılmış raporda, Palu'dan dört jandarma komando taburunun operasyonda görev aldığı belirtilirken, el yazısıyla hazırlanmış raporda Palu'dan yalnızca iki taburun görev aldığı belirtilmiştir. Ayrıca, el yazısı ile hazırlanmış rapora göre, Alacakaya'dan dört jandarma jandarma komando taburu operasyonda görev alırken, daktilo ile hazırlanmış raporda sözkonusu taburlara değinilmemiştir.

Operasyon bölgesinde bulunmuş olan raporlar ve kullanılmış fişekler, 20 Kasım 1992 tarihinde Arıcak Jandarma Karakolu komutanı Yüzbaşı Mürşit Yılmaz tarafından Palu Cumhuriyet Başsavcılığı'na teslim edilmiştir.

11 Kasım 1992 tarihinde diğer bir askeri rapor da aralarında Albay Hüseyin Yılmaz'ın da bulunduğu dört kişi tarafından hazırlanmış ve imzalanmıştır (bkz. yukarıda kaydedilen paragraf 113 ve 124 arası). Sözkonusu rapor aralarında İçişleri Bakanlığı'nın da bulunduğu bir grup yetkili makama gönderilmiştir. Raporda, operasyon ardından ele geçirilen cesedin terörist bir örgüte üye mensup ya da terörist bir örgüt mensuplarına yataklık eden bir kişiye ait olduğu belirtilmiştir. Ceset, daha sonra kimlik tespiti ve otopsi için Palu Köyü'ndeki Cumhuriyet Başsavcısı'na teslim edilmiştir.

Sözkonusu rapor, olay mahallinde hazırlanmış olan raporun el yazısı ve daktilo ile hazırlanmış nüshaları ile çelişmektedir. Rapora göre, operasyonda Palu'dan bir, Alacakaya'dan dört, Arıcak'tan üç jandarma komando taburu operasyonda görev almıştır. Üçocuk'tan gelen jandarma taburuna değinilmemiştir, fakat daha önceki raporun her iki nüshasında da belirtilmemiş olan Karakoçan'dan gelen iki jandarma taburu operasyonda görev aldığından bahsedilmektedir. Ayrıca, sözkonusu rapora göre terörist sığınakının koordinatları, daha önce olay mahallinde hazırlanmış olan raporda belirtildiği gibi (00, 59) değil, (97, 59)dur.

2. Hazırlık Soruşturması

12 Kasım 1992 tarihinde Cumhuriyet Başsavcısı Nihat Turan ve Dr. Alaattin Aydın tarafından bir ceset tetkik raporu hazırlanmış ve imzalanmıştır.

Raporda, cesedin yaklaşık olarak 30-35 yaşlarında bir adama ait olduğu belirtilmiştir. Her iki kulağı da kayıptır ve midesinin üst kısmı ile sırtının sağ kısmında kurşunun girdiği birer delik bulunmaktadır. Sol eline bir mermi girmiş ve çıkmıştır. Ayrıca, bir şarapnelin yol açmış olabileceği diğer başka izler ve yanık izleriyle birlikte on santim uzunluğunda bir merminin yol açtığı yara izleri bulunmaktadır. Doktor, ölme nedeninin ateş etme olduğunu tespit etmiştir. Ölme nedeninin tespit edilmiş olması nedeni ile tam bir otopsi yapılmamasına karar verilmiştir.

Cesedin üzerinde kimliğinin tespit edilmesine yardımcı olacak hiçbir doküman bulunmamıştır. 12 Kasım 1992 tarihinde Palu Cumhuriyet Başsavcısı tarafından gömme izni çıkarılmasını müteakiben ceset gömülmüştür.

13 Kasım 1992 tarihinde ilk başvuran, Zülfü Akkum, Diyarbakır yakınlarındaki Dicle Kasabası'ndaki Cumhuriyet Başsavcısı'na bir dilekçe sunmuştur. Savcıya, oğlu Mehmet Akkum ve bir diğer köy sakini Mehmet Akan'ın, 10 Kasım 1992 tarihinde sabah erkenden hayvanlarını otlatmaya götürdüklerini ve akşam eve dönmediklerini bildirmiştir. Her yerde askerler olduğu için köylüler onları aramaya çıkmaktan çekinmiştir. Ancak, 12 Kasım 1992 tarihinde Zülfü Akkum ve bir grup köylü, kaybolan iki kişiyi aramaya çıkmış ve Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerini, Karakoç'un elleri arkasında bağlı olarak bulmuşlardır. Zülfü Akkum, Cumhuriyet Savcısı'ndan cesetleri köye getirme hususunda kendisine yardımcı olmasını istemiştir.

13 Kasım 1992 tarihinde Mehmet Akan'ın oğlu, Ali Akan ve Derviş Karakoç'un kuzeni, Musa Karakoç Dicle Cumhuriyet Başsavcısı'na birer dilekçe sunmuş ve akrabalarının güvenlik güçleri mensuplarınca öldürüldüklerini bildirmiştir. Savcıdan cesetler üzerinde otopsi yapılmasını istemişlerdir.

13 Kasım 1992 tarihinde Dicle Cumhuriyet Başsavcısı İbrahim Engin ve Dr. Koray Aydın Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetleri üzerinde harici incelemeler yapmıştır. İnceleme sırasında, Mehmet Akan'ın oğlu babasının cesedini ve kuzeni de Derviş Karakoç'un cesedini teşhis etmiştir. Rapora göre, 66 yaşındaki Mehmet Akan'ın ölüm nedeni, sağ kulağın arkasından girerek sol kulağın üzerinden çıkan bir mermidir. Ölümünün nedeninin tespit edilmesi nedeni ile cesetler üzerinde tam bir otopsi yapılmamasına karar verilmiştir.

Başvuranların avukatları, Mahkeme'ye 7 Haziran 1993 tarihinde Londra'daki Charing Cross and Westminster Tıp Okulu'nda adli tıp uzmanı olan Dr. Peter Vanezis tarafından hazırlanan bir rapor sunmuştur. Söz konusu raporun bulguları, Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın cesetlerinin fotoğraflarına dayanmaktadır.

Dr. Vanezis'in raporu, Mehmet Akkum'un cesedindeki, yüzündeki sıyrık ve çürükleri, her iki kulağındaki yırtılmaları, boynun ön kısmındaki çürüklerin toplamını, sol alt göğüs ve karındaki kapsamlı çürükleri ve sağ koltuk altındaki sirküler bir deliği içeren kapsamlı yaralanmaları listelemektedir. Söz konusu raporda, ayrıca, ölüm ardından derinin, göğüs, üst karın, sol üst kol ve sol elin arka kısmından kesip çıkarıldığı belirtilmiştir. Dr. Vanezis, bedene verilen zararların söz konusu bölgeye uzun, yuvarlak olması muhtemel bir tahta parçası veya çubuk ile vurulmasından kaynaklanmış olabileceği sonucuna varmıştır. Ayrıca, aynı bölgenin tekmelenmiş ya da darbe almış olması da muhtemeldir. Söz konusu bölgeye yapılan vuruşlar, acil tıbbi müdahale olmaksızın dalağın hayati boyutta zarar görmesine neden olmuş olabilir. Yüzdeki yaralanmaların, yumruk darbelerinden kaynaklanmış olması muhtemeldir. Dr. Vanezis, Mehmet Akan'ın sol kulağının üst kısmında silah atışından kaynaklanan izler gözlemlemiştir.

16 Kasım 1992 tarihinde Zülfü Akkum'a, Elazığ'daki yetkili makamlar tarafından gömülen cesedin fotoğrafı gösterilmiştir (bkz. yukarıdaki paragraf 47). Zülfü Akkum, ölen kişinin kendi oğlu Mehmet Akkum olduğunu teşhis etmiştir. Ertesi gün, mezarlıkta ceset kendisine teslim edilmiştir.

17 Kasım 1992 tarihinde, Dicle Karakolu komutanı Binbaşı Ersan Topaloğlu, Dicle Cumhuriyet Savcılığı'na Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerinin Arıcak Kasabası yetki alanı dahilinde bulunmuş olduğunu bildirmiştir. Binbaşı Topaloğlu, daha sonra Cumhuriyet Savcısı'na, radyo bağlantılarından, cesetlerin bulunduğu bölgede planlı bir operasyon gerçekleştirildiğini anlamış olduğunu bildirmiştir.

25 Kasım 1992 tarihinde Güllü Karakoç ve Rabia Karakoç, İnsan Hakları Derneği'nin Diyarbakır Şubesi'ne detaylı ifadeler sunmuş ve Derviş Karakoç'un öldürülmesine yol açan olaylarda tanık oldukları durumları tasvir etmişlerdir. 26 Kasım 1992 tarihinde Hüseyin Akan ve Zülfü Akkum da İnsan Hakları Derneği'ne ifadelerini sunmuştur.

23 Aralık 1992 tarihinde Palu Cumhuriyet Başsavcısı Nihat Turan hazırlık soruşturmasına ilişkin dokümanları incelemiş ve "9 Kasım 1992 tarihinde Payidar tepelerinde PKK mensupları ve askerler arasında çıkan çatışmada kimliği belirlenemeyen bir teröristin" öldürülmesini araştırma yetkisine sahip olmadığına karar vermiştir. Nihat Turan, sözkonusu kararı Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'na göndermiştir.

30 Aralık 1992 tarihinde Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, kararı Nihat Turan'a geri göndermiş ve kendisinden soruşturma dosyasını tamamlamasını, cesedin fotoğraflarını dosyaya eklemesini ve geri göndermesini istemiştir.

8 Haziran 1993 tarihinde Nihat Turan, Arıcak Jandarma Komutanlığı'ndan komutanlıkta cesedin fotoğraflarının bulunup bulunmadığını bildirmelerini istemiştir.

18 Şubat 1993 tarihinde Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı, Nihat Turan'a Mehmet Akkum'un cesedinin teşhisine ilişkin dokümanları göndermiştir (bkz. yukarıdaki paragraf 53).

24 Şubat 1993 tarihinde Nihat Turan, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'na ölen kişinin isminin Mehmet Akkum olduğunu bildirmiştir.

10 Mart 1993 tarihinde Nihat Turan, 18 Şubat 1993 tarihinde Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı'ndan aldığı bilgileri gözardı ederek, Arıcak Jandarma Komutanlığı komutanına "9 Kasım 1992 tarihinde öldürülen kimliği belirlenememiş teröristin" cesedinin fotoğrafları olup olmadığını sormuştur.

17 Mart 1993 tarihinde Arıcak Jandarma Komutanlığı komutanı, Nihat Turan'a 9 Kasım 1992 tarihinde hiçbir operasyon düzenlenmediğini ve sonuç olarak da herhangi bir ceset ele geçirilmediğini bildirmiştir. Ancak, 23 Ocak 1993 tarihinde, bir teröristin öldürüldüğü, fakat askerlerin cesedin fotoğraflarını çekme fırsatını bulamadığı bir operasyon düzenlenmiştir.

29 Mart 1993 tarihinde Nihat Turan, Dicle Cumhuriyet Başsavcısı'ndan gelen bir talebe cevabında, daha önce kimliği belirlenememiş olan cesedin Mehmet Akkum'a ait olduğunun anlaşıldığını bildirmiştir.

30 Mart 1993 tarihinde Nihat Turan, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne Arıcak Jandarma Komutanlığı'ndan alınan operasyon raporlarını göndermiştir.

Aynı gün Nihat Turan, Mehmet Akkum'un cesedini teşhis etmiş olmasına rağmen, "ölu teröristin" kimliğini belirleme çabalarına devam etmiş ve Elazığ Polis Karakolu'na dosyalarında cesedin fotoğraflarını olup olmadığını soran bir mektup göndermiştir. Daha sonra, mektubunda cesedi tarif etmiştir.

Yine aynı gün Nihat Turan, Arıcak Jandarma Komutanlığı komutanına başka bir mektup göndermiş ve 10 Mart 1993 tarihli mektubunda operasyon tarihinin yanlışlıkla 9 Kasım 1992 olarak belirtildiğini bildirmiştir. Nihat Turan daha sonra komutana, "9 Kasım 1992 tarihindeki operasyon sırasında öldürülen" teröristin cesedinin fotoğraflarının bulunup bulunmadığını sormuştur.

3 Nisan 1993 tarihinde Arıcak Jandarma Komutanlığı komutanı Nihat Turan, 9 Kasım 1992 tarihinde herhangi bir operasyon düzenlenmediğini, fakat 11 Kasım 1992 tarihinde silahlı bir çatışmayı müteakiben bir cesedin ele geçirildiğini bildirmiştir. Ancak, cesedin fotoğraflarına sahip değildir.

8 Nisan 1993 tarihinde Elazığ Polis Karakolu, Nihat Turan'a cesedin bir fotoğrafını göndermiş ve cesedin 16 Kasım 1992 tarihinde Mehmet Akkum olarak teşhis edilmiş olduğunu bildirmiştir.

19 Nisan 1993 tarihinde Nihat Turan kadastro memurluğuna "Mehmet Akkum adlı teröristin ölümünü kaydetmelerini" isteyerek doğum, evlenme ve ölüm kayıtlarını isteyen bir mektup göndermiştir.

14 Mayıs 1993 tarihinde Nihat Turan, davayı araştırma yetkisine sahip olmadığına dair diğer bir karar vermiş ve dosyayı, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne göndermiştir. Söz konusu suça kararda, "Mehmet Akkum adlı teröristin 9 Kasım 1992 tarihinde PKK ve güvenlik güçleri arasında çıkan silahlı çatışma sırasında öldürülmesi" şeklinde değinilmiştir.

21 Mayıs 1993 tarihinde şu an Mehmet Akkum'un öldürülmesini soruşturmakla görevli olan Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı, yukarıda kaydedilen yetkisizlik kararına değinmiş ve ölmüş olduğu için Mehmet Akkum aleyhine davet açmamaya karar vermiştir. Söz konusu kararda, ölen kişiye "şüpheli" şeklinde değinilmiştir.

Hükümet tarafından Komisyon'a sunulan dokümanlardan 22 Ekim 1993 ve 3 Kasım 1993 tarihlerinde Adalet Bakanlığı'na Bağlı Uluslararası Hukuk ve Dışilişkiler Müdürlüğü'nün ("Müdürlük") Nihat Turan'dan ve Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'ndan, öldürmelere ilişkin soruşturma hususunda bilgi istemiştir. Müdürlük, söz konusu bilgiyi Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na sunulmak üzere görüşler hazırlayabilmek amacıyla istemiştir.

10 Kasım 1993 tarihinde Nihat Turan Dicle'deki makama dört mektup göndermiş, Dicle Jandarma Komutanlığı ile irtibata geçilmesini istemiş ve öldürülmelere ilişkin herhangi bir doküman bulunup bulunmadığını öğrenmek istemiştir. Nihat Turan ayrıca Dicle Cumhuriyet Savcısı'na bir yıl önce ölen kişinin akrabaları tarafından sunulan dilekçeler hakkında bilgi vermiş (bkz. yukarıdaki paragraf 48-49) ve Cumhuriyet Savcısı'ndan, ölen kişinin akrabalarından öldürmelere ilişkin bilgi almasını istemiştir.

25 Kasım 1993 tarihinde Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, Müdürlüğe Savcılık tarafından 21 Mayıs 1993 tarihinde (bkz. yukarıdaki paragraf 71) alınan yetkisizlik kararını, ve ayrıca söz konusu kararın, Mehmet Akkum'un öldürülmesine ilişkin

soruşturmayı sonlandırdığını bildirmiştir. Dosya, tanık ismi içermediği için hiç kimse sorgulanmamıştır.

3 Aralık 1993 tarihli mektupla Nihat Turan Müdürlüğe Savcılığın halen Mehmet Akan ve Derviş Karakoç 'un öldürülmesine ilişkin soruşturmaya devam ettiğini, operasyonda görev alan askerlerin kimliklerini henüz tespit edememiş olduğunu ve muhtemel görgü tanıklarından bilgi toplamaya çalıştığını bildirmiştir. Söz konusu mektuptan anlaşıldığına göre, Nihat Turan'a, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından alınan Mehmet Akkum'un öldürülmesine ilişkin soruşturmayı sona erdiren yetkisizlik kararı hakkında bilgi verilmemiştir.

16 Aralık 1993 tarihinde Dicle Cumhuriyet Savcısı, daha sonra Nihat Turan yapılan bir istek üzerine (bkz. yukarıdaki paragraf 73), Zülfü Akkum'dan ifade almıştır. Zülfü Akkum, öldürülmelerin ertesi günü Dicle Valisi'ne ve Dicle Jandarma Komutanı'na öldürmelerle ilgili bilgi verdiğini ve öldürülmelerin nasıl gerçekleşmiş olabileceğine ilişkin bilgi edinmeye çalıştığını doğrulamıştır.

Nihat Turan'ın 10 Kasım 1993 tarihli ölen kişinin akrabalarının bulunması (bkz. yukarıdaki paragraf 73) isteğine karşılık, yetkili makamların Musa Akkuş ve Ali Aklan isimli akrabaları bulma çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Söz konusu çalışmalar 7 Mart 1994 tarihine kadar devam etmiştir.

3 Ağustos 1994 ve 1 Kasım 1995 tarihleri arasında Dicle ve Palu'da yetkili makamlarca yürütülen soruşturma, ölen kişinin akrabalarının izlerini bulmakla sınırlı kalmıştır. 10 Ekim 1994 tarihli bir mektupta yaşadıkları köylerin PKK'dan gelen yoğun baskılar nedeniyle bir yıl önce boşaltılmış olması nedeni ile söz konusu akrabaları bulmanın mümkün olmadığı kaydedilmiştir.

13 ve 14 Ekim 1994 tarihlerinde Hüseyin Akan ve Rabia Karakoç, Diyarbakır İnsan Hakları Derneği'ne ayrıca ifade vermiş ve halen akrabalarının öldürülmesine ilişkin hiçbir yetkili makam tarafından soruşturulmadıklarını belirtmiştir.

3. Duruşma

7 Kasım 1995 tarihinde Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan ve Müdürlüğe sunulan bir dokümandan, 11 Kasım 1992 tarihli askeri raporu imzalayan yedi jandarma memurunun (bkz. yukarıdaki paragraf 36) 19 Ağustos 1994 tarihinde başvuranların üç akrabasını öldürmekle suçlandığı anlaşılmaktadır.

Yine aynı dokümandan, huzurunda yedi jandarmanın sorguya çekildiği Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'nin 22 Haziran 1995 tarihinde jandarmaları yargılama ve dosyayı Askeri Mahkeme'ye gönderme yetkisine sahip olmadığı kararını verdiği anlaşılmaktadır. Hükümet, Komisyon'a ya da Mahkeme'ye iddianamenin ya da Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'nin aldığı yetkisizlik kararının nüshalarını göndermemiştir.

Askeri Mahkeme, başvuranlar bulunamadığı için duruşma sırasında onlarla temasa geçememiş ve onları Mahkeme'ye çağırabilmiştir. Ancak, köy çobanları Hacire Ceylan ve Hediye Akkoyun'nun (bkz. yukarıdaki paragraf 14) yerlerini tespit etmek ve duruşma sırasında ifadelerini almak mümkün olduğu halde yapılmamıştır.

Hacire Ceylan 17 Mayıs 1995 tarihinde verdiği ifadesinde, söz konusu tarihte askerler ona bir operasyon gerçekleştirmekte olduklarını ve evine dönmesini söyledikleri sırada köy

dışında hayvanlarını otlatmakta olduğunu belirtmiştir. Askerlerin söylediklerine uymuş ve askerlerin Mehmet Akan'ı ya da diğer bir kişiyi dövdüklerini görmemiştir.

Hediye Akodun 23 Mayıs 1995 tarihinde verdiği ifadesinde gerçekleştirilen herhangi bir operasyondan, Mehmet Akan'ın ya da diğer iki kişinin öldürülmesinden haberdar olmadığını belirtmiştir.

Duruşma sırasında, sözkonusu tarihte herbirinin ülkenin farklı yerlerinde çalışmakta olduğu yedi sanığın hepsi, Askeri Mahkeme'ye tanıklık etmek için Mahkeme huzuruna çıkmak istemediklerini bildirmişlerdir. Sanıkların isteklerini kabul eden Askeri Mahkeme, sanıkların çalışmakta olduğu kasabalardaki Ceza Mahkemeleri'ne istinabe müzekkeresi göndermiş ve sözkonusu Mahkemeler'in sanıklardan ifade almalarını istemiştir. İfadeler daha sonra Askeri Mahkeme'ye havale edilmiştir.

Şaban Bozkurt dışında, tüm sanıklar 10 Kasım 1992 tarihinde bir operasyon gerçekleştirildiğini doğrulamıştır. Şaban Bozkurt, operasyonun gerçekleştirildiği gün başka bir yerde görevli olarak bulunmaktadır.

Sanıklar, bir grup teröristin üzerlerine ateş açması üzerine karşılık verdiklerini belirtmişlerdir. Operasyonda yaklaşık 250-300 asker görev almış olduğu için sanıklar sözkonusu üç kişiyi tam olarak kimlerin vurduğunu bilememektedir.

Yedi sanıktan biri olan Adem Kolkukisa, 5 Mayıs 1995 tarihli ifadesinde iki ceset görmüş olduğunu ve diğer asker arkadaşlarından da bir ceset daha olduğunu duyduğunu belirtmiştir. Görmüş olduğu cesetler, 30-35 yaşlarında iki adama aittir.

Recep Tombak 23 Mayıs 1995 tarihli ifadesinde kendisi ve asker arkadaşlarının operasyonun ertesi günü üç cesedi de gördüklerini belirtmiştir.

Diğer bir sanık Yüzbaşı Tuncer Arpacı, 20 Kasım 1995 tarihli ifadesinde kendisinin üç cesedi bulduğunu ve operasyon raporlarında sözkonusu bulguyu kaydettiğini belirtmiştir. Cesetlerden biri, Kurşunlu düzlüğünde bulunan 50-60 yaşlarında sakallı bir adama aittir. Tuncer Arpacı, teröristlerin askerler tarafından kuşatıldığını ve operasyonda Cobra helikopterleri ve havan topu kullanıldığını belirtmiştir. Sonuç olarak, sözkonusu kişilere kimin ateş ettiğini belirlemek mümkün olmamıştır.

21 Aralık 1995 tarihinde Askeri Mahkeme, oybirliği ile tüm sanıkların beraatine karar vermiştir. Kararında, adresleri bilinmediği için ölen kişilerin akrabalarını sorgulayamadıklarını belirtmiştir. Mahkeme, ayrıca ölen kişilerin akrabaları tarafından ileri sürülen iddiaların Hacire Ceylan ve Hediye Akkoyun tarafından verilen ifadelerle uyuşmadığını belirtmiştir. Öte yandan, sanıkların 8 Kasım 1992 tarihli Sancak-1 Operasyonu'na ilişkin gerçekleştirilen askeri operasyon hususundaki tanıklıklarında tutarlı oldukları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Askeri Mahkeme ölenlerin akrabaları tarafından ileri sürülen sözkonusu üç kişinin askerler tarafından öldürüldüğüne ilişkin iddiaları gözardı etmeye karar vermiştir.

Askeri Mahkeme'nin askerlerin beraat etmesine ilişkin kararı, ele geçirilen delillerin incelenmesine dayanmaktadır.

Duruşma sırasında Murat Koç, Ramazan Dal ve Yavuz Akın adlı üç sanık tarafından verilen ifadeler, Komisyon'a ya da Mahkeme'ye sunulmamıştır. Sonuç olarak, aşağıda

kaydedilen bilgiler sözkonusu üç sanığın ifadelerinin özetini içeren Askeri Mahkeme kararından alınmıştır.

Murat Koç ifadesinde, operasyon sırasında bir grup teröristin öldürüldüğünü duyduğunu belirtmiştir.

Ramazan Dal ifadesinde, operasyondan sonra kendisi ve asker arkadaşlarının bir ceset bulduklarını ve sözkonusu bölgede bir at ve koyun ölüsü gördüğünü belirtmiştir.

Yavuz Akın ifadesinde, kendisi ve arkadaşlarının karakola götürdükleri bir ceset gördüğünü ve bu kişinin nasıl öldüğünü bilmediğini belirtmiştir. Ayrıca, operasyonda fighter jet ve helikopter kullanıldığını belirtmiştir. Son olarak, Yavuz Akın 11 Kasım 1992 tarihli olay mahallinde hazırlanan operasyon raporunu imzalamış olduğunu reddetmiştir (bkz. yukarıdaki paragraf 36).

Ayrıca Askeri Mahkeme kararından Binbaşı Ersan Topaloğlu'nun da duruşma sırasında sorgulandığı anlaşılmaktadır. Verdiği ifade Komisyon'a ya da Mahkeme'ye iletilmemiştir fakat kararın içerdiği özete göre, Binbaşı Topaloğlu kendisine Zülfü Akkum tarafından oğlu Mehmet Akkum'un ve bir köylünün kayıp olduğunun bildirildiğini belirtmiştir. Daha sonra Binbaşı Topaloğlu bir takım soruşturmalar düzenlemiş ve bölgede askeri bir operasyon yapıldığını ortaya çıkarmıştır. İki cesedin Elazığ'daki morga götürüldüğünü ve içlerinden birinin Zülfü Akkum'un oğlu olduğunu doğrulamıştır.

E. Sözlü İfade

1. *Rabia Karakoç (ilk başvuran), Derviş Karakoç'un annesi*
2. *Güllü Güzel-Karakoç, Derviş Karakoç'un eşi*
3. *Zeliha Karakoç, Derviş Karakoç'un akrabası*
4. *Hayriye Karaman, Derviş Karakoç'un kız kardeşi*

10 Kasım 1992 tarihinde, sabahın erken saatlerinde, yukarıda kaydedilen dört görgü tanığı Derviş Karakoç ve iki çocuğu ile birlikte, bir akrabalarını ziyaret etmek üzere Çevrecik Köyü'ne gitmek için Kayaş Köyü'ndeki evlerini terketmişlerdir. Derviş çocukları ile birlikte at üzerindedir ve kadınlar ardından yürümektedir. Yaklaşık yarım saatlik bir yürüyüş ardından, hayvanların otlamakta olduğu bir düzlüğe gelmişler ve kendilerine doğru koşmakta olan Hediye ve Hacire isimli iki kadın çobanı görmüşlerdir. Hediye ve Hacire gruba, her tarafta askerler olduğu için köye geri dönmelerini ve devam etmelerinin güvenli olmayacağını bildirmiştir. Ancak Derviş, askerlerden korkacak bir şeyi olmadığı söyleyerek devam etmek için ısrar etmiştir.

Yolculuklarına birkaç dakika devam ettikten sonra, yol tarafındaki çalılıklardan iki asker kendilerine doğru yaklaşmış ve Derviş'ten atından inerek kimlik kartını göstermesini istemiştir. Askerler daha sonra kadınların köye dönmesini istemiştir. Daha sonra Derviş'i kollarından kavrayarak yavaşça uzaklaşmışlardır. Derviş'in atını da yanlarında götürmüşlerdir. Rabia Karakoç, askerlerin Derviş'i çalılıkların arkasına götürdüğünü ve bir tanesinin Derviş'e tüfeğinin dipçığı ile vurduğunu görmüştür. Birkaç dakika sonra Rabia tek atışlık bir silah sesi duymuş fakat boşluğa mı, Derviş'e mi ateş edildiğini anlayamamıştır. Daha sonra, alanın her yanından ateş edilmeye başlanmış ve ormanın gerilerinden 500-600 asker belirmiştir. Rabia, bir ateşin Derviş'i karnının alt bölümünden vurduğunu görmüştür. Sözkonusu olay, Kurşunlu Köyü dışındaki düzlükte meydana gelmiştir.

Daha sonra görgü tanıkları iki çocukları ile birlikte köylerine geri dönmüş ve Derviş'in geri dönmesi için beklemeye başlamışlardır. Derviş o gün köyüne dönmemiş ve askeri

operasyon devam etmekte olduğu için köylüler tanıklara gidip Derviş'i aramaları için yardım etmekten korkmuşlardır. Operasyon sırasında, makinalı tüfekler ve helikopterler de kullanılmıştır.

Operasyon sona erdiğinde, Rabia Karakoç ve Kurşunlu Köyü'nden bir grup köylü, birçok ölü hayvan gördükleri bölgeye gitmiştir. Rabia oğlunu en son gördüğü noktaya ulaştığında, oğlunun ölü olan atı ve köpeğini görmüştür. Atın ölüsünden 30-40 metre uzaklıkta, oğlunun göğsü ve kalçalarında birçok silah yarası bulunan cesediyle karşılaşmıştır.

Derviş'in ölümünden yaklaşık bir yıl sonra, tanıkların köyü olan Kayaş'a, askerler tarafından baskın yapılmıştır. Köylüler, eşyalarını yanlarına almaktan korkarak köyü terketmiştir. Köyü terketmeleri ardından, askerler tüm evleri yakmıştır.

Dört görgü tanığının hiçbiri, Derviş'in öldürülmesi ile ilgili olarak soruşturma yapan yetkili makamlar tarafından sorgulanmamıştır.

5. Abdurrahman Karakoç, Derviş Karakoç'un Kardeşi

Olay zamanında İstanbul'da yaşamakta olduğu için tanık, 10 Kasım 1992 tarihinde gerçekleşmiş olan olayların hiçbirini görmemiştir. O gün amcası kendisine 16.00'da telefon ettiği zaman olaylar hakkında bilgisi olmuştur. Telefon konuşmasını müteakiben tanık, kendisine askerlerin kontrolü altında bulunduğu ve gitmesine izin verilmediği bildirilen Batman'a gitmiştir. Birkaç gün sonra, nihayet köyüne gidebildiğinde, kardeşi Derviş'in öldürülmüş olduğunu öğrenmiştir. Tanık köye ulaştığında Derviş çoktan gömülmüştür. Hacire Ceylan tanığa, 10 Kasım 1992 tarihinde gerçekleşen olayları anlatmıştır.

Tanık, geçmişte Derviş'ten sürekli köy korucusu olması istendiğini ve baskı nedeniyle Derviş'in köyü terketmek istediğini hatırlamıştır.

7 Kasım 1993 tarihinde tanık, kardeşinin ölümünün ilk yıl dönümü için bir toplantı düzenlemek üzere köyüne dönmüştür. Ancak, helikopterler köye gelerek ateş etmeye başlamıştır. Açılan ateş sırasında kuzeni yaralanmış ve tanık kuzenini tedavi amacı ile Diyarbakır'a götürmek durumunda kalmıştır. Köye döndüğünde, köyün boş olduğunu görmüştür. Askerler herkesi köyü terketmeye zorlamıştır.

5. Hacire Ceylan

Olayların gerçekleştiği tarihte tanık, köy çobanı olarak Kurşunlu Köyü'nde yaşamaktadır.

10 Kasım 1992 tarihinde 9.00'da tanık, Kurşunlu Köyü'ndeki evini çoban Hediye Akelma Akodun ve hayvanları ile birlikte terketmiştir. Hayvanlarını otlatmaya götüren Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ı takip etmişlerdir. Yolda kendilerine köylerine geri dönmelerini söyleyen iki askerle karşılaşmışlardır. Tanık hayvanlarını da yanında götürmek istediği halde askerler izin vermemiş ve ısrar ettiği için tanığa vurmuşlardır.

Tanık ayrıca, Mehmet Akan ve Mehmet Akkum'u ormanlık alana doğru götüren bazı askerler görmüştür. Mehmet Akan ve Mehmet Akkum'un bir grup askerin ortasında olduğunu görmüş fakat göz bozukluğu nedeni ile askerlerin tam olarak ne yapmakta olduklarını görememiştir. Askerler yüksek sesle bağırdıkları için neler olduğunu duyamamıştır.

Eve dönüş yolunda, tanık ve Hediye Akodun, Rabia Karakoç ve ailesi ile karşılaşmıştır. Daha sonra Derviş Karakoç'un, daha önce karşılaşmış oldukları iki asker tarafından atından indirildiğini görmüştür. Askerlerin Derviş'i birkaç metre öteye götürdüğünü ve Derviş'in askerlere kimlik kartını gösterdiğini görmüştür. Her iki yanında da birer asker vardır. Askerler kadınlara eve gitmelerini söylemiştir. Derviş'in karısının bağırarak kocasına tüfek dipçığı ile vurulduğunu söylediğini duyduğunda, tanık Derviş'in halen askerlerin onu götürmüş olduğu noktada durduğunu görmüştür. Daha sonra, duyduğu tek bir silah atışı ardından sürekli ateş edilmeye başlanmıştır. Bazı atışlar, tanığın da aralarında bulunduğu grubu hedef almış ve sığınmak için bir kayanın arkasına koşmuşlardır. Rabia'nın çığlık attığını ve oğlunun öldürülmüş olduğunu söylediğini duymuştur.

Ateş sona erdiğinde, herkes kendi köyüne dönmüştür. Tanık köyüne döndüğünde, Mehmet Akkum'un babasına oğlunun askerler tarafından götürüldüğünü gördüğünü söylemiştir. Cesetler bulduktan sonra, tanık sözkonusu bölgeye gitmiş ve Derviş'in cesedinin onu son gördüğü noktada yattığını görmüştür.

Yetkili makamlara tarafından tanığın ifadesi alınmış ve kendisine Derviş'in ne zaman öldürüldüğü ve askerler tarafından kendisine vurulup vurulmadığı sorulmuştur. Sabah mı akşam mı öldürüldüğünü bilmediğini ve daha sonra onu son gördüğü noktada öldürülmüş olduğunu gördüğünü belirtmiştir. Ayrıca, askerlerin Derviş'e vurduklarını da belirtmiştir.

6. Hüseyin Yılmaz

Tanık bir jandarma albaydır ve olayın gerçekleştiği tarihte Elazığ İl Jandarma Komutanlığı'nda komutanlık yapmaktadır. Yukarıdaki paragraf 43'te değinilen askeri raporu imzalayanlardan biridir.

1992 senesinin Kasım ayında komutanlığına, Elazığ İli içerisindeki Arıcak havalisi yakınlarındaki Payidar tepeleri denen bölgede 300 teröristin bulunduğu bildirilmiştir. Teröristlerin sözkonusu bölgede barındığı bilinmektedir ve güvenlik güçleri, bölgede PKK mensupları ile yedi ya da sekiz silahlı çatışmanın gerçekleştiği birçok operasyon düzenlenmiştir. Sözkonusu bilgi üzerine, bölgede askeri bir operasyon düzenleme kararı alınmış ve tanık, operasyonu düzenleme görevini üstlenmiştir.

8 Kasım 1992 tarihinde bir operasyon planı hazırlanmıştır ve operasyona Sancak-1 ismi verilmiştir. Operasyon planları, her bir askeri birimin üstleneceği pozisyonu göstermiştir. Yedi ya da sekiz kilometre karelik alanı kaplayacak operasyonda yaklaşık 250 asker görev alacaktır. Operasyon planı, operasyonda görev alacak askerlerin isimlerini içermektedir ve operasyona dahil olan askeri birimleri isimlendirmektedir. Plan, adli tahkikatın tamamlanması üzerine arşive konulabilir.

Tüm operasyonlar tam bir gizlilik içerisinde planlanmıştır ve sözkonusu bölgede yaşayan köy sakinlerine önceden haber verilmemiştir. Bununla beraber, jandarma için genel bir bilgi kaynağı olan bazı köy sakinleri, güvenlik güçlerinin operasyon düzenlediğini bilmektedir ve operasyonlar sırasında evlerinden ayrılmamıştır. Köy sakinlerine operasyonun gidişatı hakkında bilgi vermek başarıyı tehlikeye atmak olacaktır. Ancak, operasyon bölgesindeki askerler hiçbir sivilin bölgeye girmediğini garanti edecektir.

Operasyon, 10 Kasım 1992 tarihinde gün doğarken Payidar tepelerinde başlamıştır. Tanık operasyonu, operasyon alanının dışında kurulmuş olan fakat alanı gören Erimli Jandarma Merkezi'nde kurulmuş olan geçici kumanda biriminden gelen bir radyo bağlantısı yoluyla izlemiştir.

Terörist örgüt mensupları genellikle BKC adı verilen otomatik tüfekler ve askerler MG3 otomatik tüfekleri ve RPG kullanmaktadır. Operasyonda helikopter kullanılmamıştır.

Operasyon kendi genel kumandası altında gerçekleştirildiği halde, adli yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bir askeri operasyon sırasında, iştirak eden birimlerden sorumlu bölge jandarma komutanları adli yükümlülüğe sahiptir ve Cumhuriyet Başsavcılarını ile direkt temas halindedir. Sözkonusu durumda, bu komutanlar Palu ve Dicle bölge jandarma komutanlarıdır. Operasyonda görev alan komutanlar tarafından hazırlanan olay raporları yerel Cumhuriyet Savcısı'na ve ayrıca tanıklara sunulacaktır.

Operasyonda görev alan askeri birimlerin sayısı ile ilgili askeri raporlar arasındaki tutarsızlıklar hakkında sorgulandığında, tanık bunların sadece masum eksiklikler olduğunu belirtmiştir.

Tanık hiçbir zaman Derviş Karakoç'un askerler tarafından öldürülmüş olduğu iddiasından haberdar edilmemiştir. Derviş Karakoç'un akrabaları şikayetlerini, iki günden fazla süren operasyon sırasında bölgede olan askeri birimlerin komutanlarına ya da adli makamlara sunmadıkları için iddiaların asılsız olduğunu düşünmüştür. Derviş Karakoç'un öldürülmesinden haberdar olmaması nedeni ile, durumu soruşturmamıştır.

Anılan son iki kişinin ölümü, İçişleri Bakanlığı'na verdiği raporunda belirtilmemiştir, zira, bu kişilere ait cesetler, raporun hazırlanması sonlanana dek bulunamamıştır. Ancak, tüm operasyonu daha detaylı olarak ortaya koyan "nihai rapor" veya "detaylı operasyon raporu" isimli ayrı bir rapor olacaktı. Bu rapor, operasyona ilişkin diğer bütün belgelerle birlikte Ankara'daki Jandarma Komutanlıklarına gönderilecekti. Bu belge gizli olacak ve yargı makamlarına iletilmeyecekti. Operasyon raporlarını incelemek suretiyle, hangi askeri birimin hangi bölgeden sorumlu olduğunu tespit etmek mümkün olacaktı.

Tanığın, emri altındaki ve iddiaya göre sorumlu olduğu operasyon esnasında, birkaç askerin üç kişiyi öldürmüş olma şüphesiyle yargılandığı hakkında herhangi bir bilgisi yoktu. Kanıt sunması için mahkemeye çağırılmamış ve duruşmaya katılması talebinde bulunulmamıştı.

Tanığa göre, Sancak-1 başarılı bir operasyon olarak görülebilirdi. Bir operasyonun başarılı olmasının ölçütü, terör örgütüne verilmiş olan zarar idi. Bu operasyonda, güvenlik güçleri herhangi bir zayıflık vermemiştir. Tanık, operasyon esnasında öldürülen vatandaşların masum olup olmadığını bilmediğini belirtmiş ve her operasyonun risk taşıdığını ifade etmiştir. Hiç kimse, bir askeri operasyon esnasında sıradan vatandaşların öldürülmesini istemez. Tanığa göre, bu operasyonda riski azaltmak amacıyla her türlü tedbir alınmıştır.

8. Dr. Alaattin Aydın

9. Dr. Koray Türkan

Olayların olduğu tarihte, tanıklar, sırasıyla Palu ve Dicle'de görev yapmakta idiler. Adli tıp uzmanlığı eğitimi almamışlardı, fakat dış muayene ve otopsi yapmakla sorumluydular, çünkü görev yaptıkları ilçelerde adli tıp uzmanı bulunmamaktaydı.

Dr. Aydın, Mehmet Akkum'un cesedi üzerinde, Dr. Türkan ise Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetleri üzerinde muayene yapmıştır.

Dr. Aydın, Dr. Vanezis tarafından hazırlanan rapordaki bulgulara mutabakat etmiştir.

Dr. Vanezis tarafından Mehmet Akkum'un bedeninde tespit edilen yara ve hasarlara, kendi raporunda neden değinilmediği sorulduğunda, Dr. Aydın kendi yaptığı muayenede bu tür yaralara rastlamadığını ifade etmiştir.

Dr. Aydın, ilk olarak, Mehmet Akkum'un kulaklarının şarapnel parçaları sebebiyle yaralanmış olabileceğini öne sürmüştü, ancak daha sonra, kulaklarının öldükten sonra kesilmiş olması gerektiğini, zira o bölgede hiç kanama olmadığını belirtmiştir. Ancak, bunun ölüm sebebiyle bir ilişkisi olmadığından, raporuna bu bilgiyi dahil etmeyi önem arz eder görmemiştir.

Her iki tanık da, tam otopsi yapmanın gereği olmadığını, çünkü cesetler üzerinde yaptıkları muayenelerin, ölüm sebebini belirlemelerini sağladığını ileri sürmüşlerdir. Dr. Türkan, Mehmet Akan'ın ne kadar mesafeden vurulduğunu kesin olarak ifade edememiştir. Derviş Karakoç'un cesedinde yaptığı muayeneye ilişkin olarak, Dr. Türkan, her giriş deliğine ait bir çıkış deliği tespit ettiğinden, daha fazla kurşun, kurşun izi veya vücut içinde kalabilecek herhangi farklı bir kanıt olacağını düşünmemiştir.

10. Nihat Turan

Olayların olduğu tarihte Palu'da Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapan tanık, Mehmet Akkum'un cesedinin incelenmesinde bulunmuştur. Kulakların bulunmadığını fark etmiş ancak, vücuttan nasıl kesildiğinin tespitini kendi görevi olarak görmemiştir. Jandarma tarafından verilen bilgiye dayanarak Mehmet Akkum'un terörist olduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle, bu ölümü soruşturmak için yetkisinin bulunmadığına karar vermiş ve davayı teamüle uygun olarak Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'na göndermiştir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri daha fazla bilgi talebinde bulursa idi, soruşturma yürütecek olan bölge savcısına bunu bildirirdi.

Soruşturmasında, askeri operasyonun tarihi olarak sürekli 9 Kasım 1992'ye atıfta bulunmuştur, zira, bir jandarma telefonla kendisine operasyonun bu tarihte olduğu bilgisini vermiştir.

Yaklaşık olarak Aralık 1993'te, Derviş Karakoç ve Mehmet Akan'ın öldürülmesine ilişkin soruşturma da, sözkonusu şahıslar, Palu'ya ait Arıcak ilçesinde öldürüldüğünden, Nihat Turan'ın bulunduğu savcılığa intikal etmiştir. 1993'ün sonlarında, tanık başka bir göreve atanmıştır, dolayısıyla şahısların öldürülmesine ilişkin operasyonun sonucu hakkında bilgi temin etmesi mümkün olmamıştır. Ancak, tanık, Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un öldürülmesine ilişkin soruşturma dosyasının da, soruşturmayı özetleyen bir fezleke ile birlikte Palu Cumhuriyet Savcılığı tarafından Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderildiğini doğrulamıştır. Akabinde, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi, "PKK ile bağlantılı unsurlar" taşımadığı gerekçesiyle dosyayı geri göndermiş ve Palu Cumhuriyet Savcılığı soruşturmayı sürdürme yetkisine sahip olmuştur. Palu Cumhuriyet Savcılığı daha sonra dosyayı Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir ve yedi jandarmaya yönelik suçlamada bulunulmuştur.

Tanık, hiçbir askeri sorgulamamıştır, zira, ölümler silahlı çatışma esnasında meydana gelmiştir ve ayrıca bu operasyonda hangi askeri birimlerin yer aldığı hakkında tanığın bilgisi yoktu. Her halükarda, öldürmenin bir silahlı çatışma esnasında olup olmadığına kesinlik kazandırmak mümkün olamayacaktı.

11. Ömer Faruk Köksal

Olayların meydana geldiği tarihte Elazığ Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapan tanık, üç şahsın ölümüne ilişkin soruşturmaya dahil değildi. Elazığ Cumhuriyet Savcılığı, yalnızca, Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'nce talep edildiği üzere, ölen şahısların akrabalarına ve diğer muhtemel görgü tanıklarına ulaşmaya çalışmıştır.

Öldürülen şahısların akrabalarının şikayetlerini bildirdikleri Cumhuriyet Savcısı'nın görevlerine ilişkin bir soruya cevaben, tanık, böyle bir durumda, Savcı'nın öncelikle akrabaları sorguya çekmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna ek olarak, Savcı, ön soruşturma esnasında bütün kanıtları toplamalı ve ancak bundan sonra, şayet gerekliyse, içtihadan ayrılmaya yönelik bir karar vermelidir.

12. Hüseyin Bakır

Tanık, jandarma subayıdır, olayların meydana geldiği tarihte ise Dicle jandarma Komando Bölüğü komutanıydı.

Sancak-1 Operasyonu'nu anımsamıştır, ancak kendi askeri birimi operasyona dahil olmadığından, operasyon sırasında tam olarak nelerin meydana geldiği hakkında bilgisi olmamıştır. Askeri raporda kendi biriminin de operasyonda yer almış olduğu şeklinde adının geçmesinin açıklaması olarak, tanık, bunun, muhtemelen kendi biriminin, operasyondan bir gün sonra teröristlerin bölgeden kaçmasını önlemek için bölgeye gönderilmesinden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Kendisi o bölgedeyken herhangi bir çatışma olmamış ve silah sesi duymamıştır. Kendisinin operasyonla ilgisini izah eden bir rapor hazırlamamıştır.

Ölümlerden, operasyon bittikten dört-beş gün sonrasına kadar haberi olmamıştır. Ancak, operasyon devam ederken, Zülfü Akkum'un, kendisine, köyden iki çobanın kayıp olduğunu bildirdiğini doğrulamıştır.

Kurşunlu ovasının yaklaşık iki kilometre uzunluğunda ve 600-800 metre genişliğinde olduğunu söylemiştir. Düz, seyrek ağaçlı ve tamamen dağlarla çevrili bir alan olduğunu ifade etmiştir. Ormanlık alanda ise meşe ağaçları, çalılar ve kayalıklar bulunmaktadır. Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerinin bulunduğu, Kurşunlu Ovası'nda yer alan bölgeyi, gösterilen iki fotoğraftan tespit etmiştir. Kendisine gösterilen üçüncü bir fotoğrafın da, eğimli alana doğru uzanan yerin fotoğrafı olduğu ihtimalini de göz ardı etmemiştir.

13. İkinci başvuran ve Mehmet Akan'ın erkek kardeşi olan Hüseyin Akan

10 Kasım 1992 tarihinde yaklaşık olarak sabah 6'da, Mehmet Akan ve arkadaşı Mehmet Akkum, hayvanları çayıra götürmek için köyden ayrılmıştır. Onlar köyden ayrıldıktan sonra, iki köy çobanı olan Hacire ve Hediye de hayvanlarını dışarı çıkarmıştır.

Sabah saat 9 civarında, tanık, köyün üzerinden ovanın doğusuna doğru uçan bir helikopter görmüştür. Bundan sonra, silah sesleri duymuş ve yarım saat sonra hayvanların bazıları yaralı halde köye gelmiştir. Hacire, yaklaşık olarak öğle vaktinde köye dönmüştür. Köylülere, helikopterin indiğini ve içindeki askerlerin kadınları köye geri dönmeye zorladığını anlatmıştır. Ancak, Mehmet Akan ve Mehmet Akkum'un tutuklandığını görmüş ve etrafı askerlerle çevrilmiş olan Mehmet Akan'ın sesini duymuştur.

Mehmet Akan ve Mehmet Akkum akşam köye dönmediğinden, tanık, ertesi sabah bilgi almak amacıyla köy muhtarı Zülfü Akkum ile Dicle'ye gitmiştir. Önce Bölge Valiliği'ne

gitmişler daha sonra da jandarma kışlasına gönderilmişlerdir. Kışladaki bir jandarma binbaşı, endişelenmemelerini ve iki çobanın yakında döneceğini söylemiştir.

Ertesi gün kışlaya tekrar gitmişler ve kendilerine sözkonusu iki şahsın Palu Jandarması'na tutuklandığı söylenmiştir. O gün, başvuran köye dönmemiş ve Dicle'de kalmıştır. Ertesi sabah kendisine, erkek kardeşinin ve Derviş Karakoç'un cesetlerinin bulunduğu bildirilmiştir. Başvuranın bu durumu Cumhuriyet Savcısı'na bildirmesine rağmen, Cumhuriyet Savcısı olay yerine gitmeyi reddetmiştir.

14. Ersan Topaloğlu

Tanık, jandarma subayıdır. Olayların meydana geldiği tarihte, Dicle Jandarma Komutanlığı komutanı ve Hüseyin Bakır'ın üstü konumunda idi.

Tanık, Kasım 1992'de meydana gelen olayları net olarak anımsayamamıştır, zira, operasyonda yer almamıştır. Ancak, bir operasyonun yapıldığını ve telsizden silahlı bir çatışma olduğunu duyduğunu hatırlamıştır. Operasyonda yer almadıkları halde, neden kendi birimlerinin adının operasyon raporlarında geçtiği sorulduğunda, tanık, kendi görevlerinin, teröristlerin kaçmasını engellemek amacıyla, operasyon bölgesinde kendi taraflarını kapatmak ile sınırlı olduğunu belirtmiştir. Ancak, operasyon esnasında faaliyetlerin kaydını tutmak komando birimlerinin bir uygulaması değildi, dolayısıyla, bu operasyonda yer almalarına ilişkin hiçbir rapor bulunmamıştır.

Aralık 1995'te, tanık, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'ne kanıtlarını sunmuştur. Bu mahkemeye verdiği ifadesinde, Kurşunlu Muhtarı Zülfü Akkum'un köyden kaybolan iki kişi hakkında soruşturma yapmasını istemesi üzerine, telsizle operasyon güçleri ile irtibata geçtiğini doğrulamıştır. Telsizden gelen yanıt ise, bir teröristin ölü bulunduğu yönünde olmuştur. Tanık, daha sonra, ölü teröristin Zülfü Akkum'un oğlu olabileceği düşüncesiyle, Zülfü Akkum'u Elazığ Cumhuriyet Savcılığı'na göndermiştir. Akabinde ise, cesedin Zülfü Akkum'un oğluna ait olduğu ortaya çıkmıştır.

15. Mürşit Yılmaz

Tanık, jandarma subayıdır; Kasım 1992 tarihinde Arıcak Jandarma Komutanı idi.

Tanık, sözkonusu operasyona bizzat katılmıştır. Çatışma yaklaşık olarak sabah saat 6'da, Kurşunlu'nun kuzeyinde ve Palu'nun güneyinde kalan Payidar tepelerinde başlamıştır. Tanığın bölüğü, teröristler kendilerine ateş açtığında, bölgede inceleme yapmakta idi. Teröristler, yükselteli bölgedeki çalılar nedeniyle görüşün kısıtlı olduğu geniş bir alana yayılmış idi. Sayıları yüze yakındı. Çatışmada askerler zayıt vermemiştir. Çatışma bütün gün ve ertesi gün aralıklarla devam etmiştir.

Çatışma, köylülerin gitmeyeceği, hatta hayvanlarını otlatmak için dahi gitmeyeceği, geniş bir alanda meydana gelmiştir. Bir insanın, sürekli ateşin olduğu bir silahlı çatışmanın yakınına gideceğine inanmak mantık dışıdır.

Tanığa, çatışma sırasında bir teröristin ölü ele geçirildiği bildirilmiştir. Ceset, otopsi yapma imkanı bulunduğu Palu Jandarma Karakolu'na getirilmiştir.

Tanığa, olaydan üç – dört gün sonra, çapraz ateşte iki kişinin daha öldüğü bildirilmiştir. Tanık, cesetleri bizzat görmemiştir.

Operasyonda helikopter veya uçak kullanılmamıştır. Büyük çaplı bir operasyon olmamasına rağmen, bu operasyonda çeşitli birimler görev almıştır.

Tanığın, üç köylünün ölümü ile bağlantılı olarak askerlerinden kovuşturulan olup olmadığına dair bilgisi olmamıştır.

16. Muhammed Özdemir

Tanık, komando subaydır; olayların meydana geldiği tarihte ise Arıcak Komando Bölüğü'nden sorumlu idi.

Sancak-1 Operasyonu'na katılmıştır. Terör örgütüne mensup kişilerin bölgede saklandığı ve kışı orada geçireceği yönündeki istihbaratı takiben operasyon planlanmıştır. Teröristlerin varlığı, bölgedeki güvenlik güçleri ve jandarma karakolları için büyük tehdit oluşturmaktaydı, dolayısıyla, operasyonun amacı bu tehdidi bertaraf etmek idi. Tanığın birimi ise, teröristlerin operasyon bölgesinden kaçmasını engellemek amacıyla yolları kapatmakla sorumlu idi.

10 Kasım 1992 tarihinde yaklaşık olarak 5:45'te, tanığa, telsizle, kendi emrindeki iki grup askere Payidar Tepelikleri'ne ilerlerken ateş açıldığı ve sonrasında bir çatışmanın başladığı haberi gelmiştir. Saat 14:00 civarında tanık ve emrindeki gruplar alana yaklaşmıştır. Teröristlerle kendi ekibi arasında 40-50 metre mesafe bulunmaktaydı. Teröristler, tanık ve emrindeki askerlere ateş etmeye başlamış ve çıkan çatışma saat 16:00'ya kadar devam etmiştir. Operasyonda Cobra helikopteri ya da uçak kullanılmamıştır.

Güvenlik güçleri herhangi bir kayıp vermemiştir. İkinci gün, tanık, tepelik alanın arkasında bir teröristin öldürüldüğünü duymuştur. Tanık, cesedi almak için Tuncer Arpacı'nın emrinde bir grup askeri bölgeye göndermiştir. Ceset, daha sonra, helikopterle Palu'ya getirilmiştir. Tanık, bizzat cesedi görmemiş ve cesetten kulakların kesilmiş olduğu bilgisi kendisine bildirilmemiştir. Operasyon esnasında, tanığa, Kurşunlu Ovası'nda iki köylünün ölü bulunduğu bildirilmemiştir.

Tanığa, yakın tarihte, üç kişinin öldürülmesinden ötürü yedi jandarmanın yargılandığı bildirilmiştir. Kendisine Askeri Mahkeme'de ifade vermesine ilişkin bir çağrı yapılmamıştır.

17. Tuncer Arpacı

Tanık, Arıcak Jandarma Karakolu komutanıydı. Başvuranın akrabalarının öldürülmesinden yargılanıp beraat eden yedi jandarmadan biridir.

Sancak-1 Operasyonu'nu anımsamıştır. Operasyon, PKK teröristlerinin Payidar Tepelikleri olarak bilinen bölgede bulunduğu yönündeki istihbarat temelinde planlanmıştır.

Tanığın emrindeki birim, operasyona katılmış ve yolları kapatmakla görevlendirilmiştir. Birim, Payidar tepeliklerinin kuzeydoğusuna yaklaştıkça teröristler ateş etmiş ve çatışma başlamıştır. Tanık, 5:30'dan 9:00'a kadar devam eden çatışma esnasında kendi birimindeki askerlerin teröristleri öldürüp öldürmediğini hatırlayamamıştır. 10 Kasım, 11 Kasım'a bağlayan gece boyunca tanık bölgede kalmıştır.

Arıcak'taki karakolun komutanı olarak, tanığın bazı yasal yükümlülükleri bulunmaktaydı. Çatışmayla ilgili olay raporunu ve olay haritasını hazırlamış ve bunlar Cumhuriyet Savcısı'na gönderilmiştir. Tanık, 11 Kasım 1992 tarihli olay raporu ve Askeri

Mahkeme'ye verdiği ifade arasındaki çelişkilere izahat getirmiş ve duruşmada çok heyecanlandığını ve kafasının karıştığını, dolayısıyla, üç kişiye ait cesedi bulunduğunu yanlışlıkla belirtmiştir. Ancak, aslen, olay yeri inceleme raporunda belirttiği gibi, yalnızca bir ceset bulunmuştur.

Tanığa, Muhammed Özdemir tarafından telsizle bir cesedin bulunduğu bildirilmiştir. Yasal sorumluluğu bulunduğundan, tanık, bölgeye gönderilmiştir. Kimlik bulmak amacıyla ceset üzerinde arama yapmıştır. Cesedi incelememesine rağmen, cesette iki kulağın da bulunmadığını fark etmiştir. Ceset yakınlarında ateşli silah bulunup bulunmadığını hatırlayamamıştır. Çatışma sahasında bulunduğundan, cesedin bir PKK teröristine ait olduğu sonucuna varmıştır. Operasyon devam ederken sıradan bir köylü, bu alana girmezdi.

Tanığın Askeri Mahkeme'de verdiği ifadenin aksine, operasyonda helikopter kullanılmamıştı. Tanık, Kurşunlu Ovası'ndan hangi birimin sorumlu olduğunu bilmiyordu, ancak bu, operasyon öncesinde hazırlanan operasyon emrinin incelenmesi ile kesinliğe kavuşabilir.

18. Murat Koç

Tanık, olayların meydana geldiği tarihte Arıcak Komando biriminde astsubaydı. Başvuranın üç akrabasının öldürülmesinden ötürü yargılanan ve beraat eden yedi jandarmadan biridir.

Palu'da görevli askeri birimlerle ortak bir operasyona katılmış ve bir noktada teröristlerin saldırısına uğramışlardır. Tanık, askerleriyle bütün gece boyunca bölgede kalmış ve ertesi sabah bölgede inceleme çalışmalarında bulunmuşlardır.

Bu çalışmalarda bir terörist barınağı ve teçhizat bulmuşlar fakat cesede rastlanmamıştır. Tanık, 11 Kasım 1992 tarihli olay raporunu imzalamıştır fakat, tanığın, bu raporda atıfta bulunulan cesede dair bilgisi yoktu. İmzalamadan önce raporun içeriğinin doğruluğunu sınımayı gerekli görmemiştir.

Tanık, Kurşunlu Ovası'nı biliyordu ancak, operasyonun oraya kadar uzanıp uzanmadığına dair bilgisi yoktu. Tanık, olay yeri raporunun, operasyonun henüz gerçekleştiği alanda hazırlandığını ve dolayısıyla, o kargaşa ortamında kimi unsurların rapora alınmamasının mümkün olduğunu söyleyerek iki askeri rapor arasındaki tutarsızlıklara izahat getirmiştir.

19. Ramazan Dal

Olayların meydana geldiği tarihte tanık, Arıcak komando takımlarından birinin komutanıydı. Kendisi, başvuranın üç akrabasının öldürülmesinden ötürü yargılanıp beraat eden yedi jandarmadan biridir.

Kasım 1992'de tanığın komutanı, tanığa, emrinde bulunan askerlerin bir operasyona katılacağını bildirmiş ve kendisi ile askerlerinin görevleri hakkında talimat vermiştir. Takım komutanından alınan talimatlar doğrultusunda tanığın emrindeki ekip, operasyon bölgesine doğru yol almaya başlamıştır. Ekip, saat 6 civarında Payidar tepeliklerine ulaştığında, teröristler ateş etmiş ve çatışma başlamış ve aralıklarla 21:00'e kadar devam etmiştir.

Ertesi sabah operasyon bölgesinde inceleme yapmışlardır. Murat Koç'un emrindeki dördüncü ekip, içinde yiyecek, şarjör, sırt çantası ve diğer teçhizat olan bir sığınak

bulmuşlardır. Tanığın ekibindeki askerlere komutanları tarafından telsizle, Brektepe-Ulaştepe yönünde bir ceset bulunduğu haberi verilmiş ve tanığa, Karakol Komutanı Tuncer Arpacı ile sözkonusu bölgeye intikal etmesi emri verilmiştir. Operasyon alanı içinde kalan, cesedin bulunduğu yere ulaştıklarında, Karakol Komutanı, tüm bulgulara ilişkin bir rapor hazırlamıştır. Tanık da raporu imzalamıştır. Cesedin bulunduğu nokta, yaklaşık olarak Kurşunlu köyünden dört - beş kilometre uzaklıktaydı. Tanık, cesedi inceleme yetkisi olmamasına rağmen, ölü şahsın kulaklarının kesildiğini fark etmiştir. Ardından kendisine cesedi Çevrecik köyüne götürmesi emri verilmiştir. Daha sonra ise, ceset Palu Cumhuriyet Savcılığı'na nakledilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

İlgili iç hukuka ilişkin açıklama *Ergi – Türkiye* davasında bulunabilir (28 Temmuz 1998, Raporlar 1998-IV, ss. 1767-68, §§ 46-52).

HUKUK

1.HÜKÜMET'İN ÖN İTİRAZI

Hükümet, Komisyon'a sunduğu ek görüşünde, başvuruların iç hukuk yollarını tüketmediğine dair iddiası üzerinde daha ayrıntılı durmuştur. Bu bağlamda, özellikle idari yollar olmak üzere, birkaç yolun açık olduğuna işaret etmiştir.

AIHM, konunun, kabuledilebilirlik kararında Komisyon tarafından yeterince incelendiğini not ederek tekrar incelenmesini gerekli bulmamıştır. Dolayısıyla, Hükümet'in ön itirazını reddeder.

II.AIHM'NİN KANIT DEĞERLENDİRMESİ İLE OLAYLARI BELİRLEMESİ

A.Tarafların iddiaları

1.Başvuranlar

Birinci ve ikinci başvurular, Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın, son olarak, çok sayıda askerle birlikte dağ eteğinde görüldüğünü öne sürmüşlerdir. Kanıtlar, sözkonusu şahısların güvenlik güçlerince çok yakın mesafeden öldürüldüğünü göstermektedir. Birinci başvuran Zülfü Akkum, ayrıca, oğlunun kulaklarının öldükten sonra kesildiğini ileri sürmüştür.

Birinci ve ikinci başvurulara göre, Komisyon'un görgü tanıklarından kanıt alması mümkün olmamıştır, çünkü, öldürülme şartlarından ötürü, iki Mehmet'in öldürüldüğünü gören tanıklara çağrı yapmaları mümkün olmamıştır. Ancak bu, sözkonusu kişilerin ölümünden doğan sorumluluğun belirlenememesi anlamına gelmemektedir. Bu tür bir yorum, başvurulara göre, şayet bir Devlet görevlisinin elinde silah bulunmazsa, bir Devlet'in, adam öldürmeden asla sorumlu olmayacağı demek olacak, bu da, AIHS'nin 2. maddesine aykırı olacaktır.

Birinci ve ikinci başvurular ayrıca, dava şartları çerçevesinde, Hükümet'in, iki Mehmet'in nasıl öldürüldüğüne dair makul açıklama getirmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bunu desteklemek için de, Inter-Amerikan İnsan Hakları Mahkemesi'nin *Godinez – Honduras* kararına atıfta bulunmuştur (20 Ocak 1989 kararı, İnter-Am İ. H. M. Ser. C No. 5, § 141). Bu davada, mahkeme, "insan hakları ihlallerini belirleme safhasında, Devlet'in, şikayetçinin, Devlet'in işbirliği olmadığı takdirde elde edilemeyecek kanıtları sunmadığı

şeklinde bir savunma yapamayacağına” hükmetmiştir. Ayrıca, İnsan Hakları Komitesi de bu yönde bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu bağlamda başvurular, *Barbado – Uruguay* davasına atıfta bulunmuşlardır (İnsan Hakları Komitesi Tebliği No. 84, 1981, § 9.6). Bu davada, “kanıt sunma zorunluluğuna ilişkin olarak, Komite, halihazırda geçmiş davalarda, özellikle şikayetçi tarafın ve Taraf Devlet’in her zaman kanıtlara ulaşma imkanının eşit olmadığını ve daha çok Taraf Devlet’in ilgili bilgilere ulaşma imkanının olduğunu göz önüne alarak, sözkonusu zorunluluğun yalnızca şikayetçi tarafa ait olamayacağı” kanısına varılmıştır.

Son olarak, üçüncü başvuran, Derviş Karakoç’un, sorumlu Hükümet’in güvenlik güçleri tarafından çok kısa mesafeden vurulduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca, Karakoç’un atı ve köpeğinin de vurularak öldürüldüğünü ileri sürmüştür.

2. Hükümet

Hükümet, yapılan operasyonun olağan nitelikte olduğunu ve operasyon bölgesine girmemeleri için civar köy sakinlerine önceden bilgi verildiğini ifade etmiştir. Operasyon, köylüleri cezalandırmak veya korkutmak amacıyla değil, daha önceden büyük çaplı bir PKK yuvasının yok edildiği bölgede PKK’nın yeniden yapılanmasını önlemek amacıyla yapılmıştır.

Meydana gelen üç ölüme, güvenlik güçleri tarafından sebebiyet verildiğine ilişkin kanıt bulunmamıştır. Olayların araştırılması, yedi kişiyi yargılayan yargı organı tarafından gereğince yürütülmüştür.

Hükümete göre, başvuruların ve tanıkların sözlü ifadeleri, başvuruların iddialarının doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleştirmek için yeterli olmamıştır. Bunun aksine, jandarmaların ifadesi tutarlı ve sözkonusu olaylara ışık tutar nitelikteydi.

B.Madde 38 § 1 (a) ve bu bağlamda AİHM’ce çıkarılan sonuçlar

Kanıtları incelemeye geçmeden önce, AİHM, daha önce de yaptığı gibi, AİHS’nin 34. maddesi ile öngörülen bireysel başvuru sisteminin etkin olarak yürütülmesi için Devletlerin, başvuruların, düzgün ve etkili bir biçimde incelenmesinin sağlanması için her türlü yolu olanaklı kılması gerektiğinin çok büyük önem arz ettiğinin altını çizer (bkz. *Tanrıkulu – Türkiye* [BD], no. 23763/94, § 70 1999-IV). Bu tür davalara ilişkin işlemlerin bir özelliği, bireysel bir başvuranın, Devlet’i, kendisinin AİHS’den kaynaklanan haklarını ihlal etmekle suçladığı durumlarda, bazı davalarda, yalnızca sorumlu Hükümet’in bu iddiaları doğrulayabilecek veya reddedecek bilgilere ulaşma imkanının olduğudur. Hükümet’in, sadece kendi tasarrufunda bulunan bu tür bilgileri tatmin edici bir açıklama yapmayarak vermemesi, sadece başvuranın iddialarının temeli olduğu çıkarımlarına götürmez aynı zamanda sorumlu Devlet’in AİHS’nin 38 § 1 (a) maddesinden kaynaklanan yükümlülüğüne bağlı kalmasının derecesi hakkında olumsuzluk yansıtır (bkz. *Timurtaş – Türkiye*, no. 23531/94, §§ 66 ve 70, AİHM 2000-VI).

Bu bağlamda, AİHM, Hükümet’in, Komisyon’un bilgi ve belge taleplerine verdiği yanıtla ilişkin bazı hususları önemle not eder. Belirli belgeler için yapılan bireysel talepler hariç, Hükümet’ten ayrıca, 1997 yılında Ankara’daki duruşma esnasında da olmak üzere, birkaç defa, 10 Kasım 1992’deki askeri operasyona ve başvuranın akrabalarının öldürülmesine dair tüm belgeleri Komisyon’a ve akabinde AİHM’ye sunması talep edilmiştir.

Bu belgelere ilişkin olarak, AİHM öncelikle, kıdemli bir jandarma olan Albay Hüseyin Yılmaz'ın ifadesine göre, tüm operasyonu detaylarıyla anlatan bir "nihai rapor/detaylı operasyon raporu"nun bulunması gerektiğini gözlemler. Komisyon, 21 Mart 1997 ve 5 Haziran 1997 tarihlerinde Hükümet'ten bu belgenin kopyasını talep etmiştir. Şayet bu belgeyi gönderme durumunda değil ise, Hükümet, bu belgenin verilmesini engelleyen milli güvenlik çıkarlarının yazılı bir açıklamasını temin etmeye davet edilmiştir. Bu taleplere bir yanıt alınmamıştır.

İkinci olarak, Askeri Mahkeme'nin kararı ve 11 Kasım 1992 olay raporu dahil olmak üzere birkaç belgeden, Sancak-1 Operasyon Planı'nın 8 Kasım 1992'de hazırlandığı görülmektedir. Bu belge de Hükümet tarafından sunulmamıştır. Bu iki önemli belgenin sunulmamasına, kararın ilerleyen paragraflarında değinilecektir, ancak, şu aşamada dahi, AİHM, sözkonusu belgelerin, davanın olaylarının ortaya konması açısından ifadeleri faydalı olabilecek tanıkları belirlemede Komisyon için yararlı olabileceğinin altını çizer. Bu bağlamda, AİHM, Albay Yılmaz'a göre, Kovancılar ve Alacakaya'daki askeri birimlerin, cesetlerin bulunduğu Kurşunlu Ovası'ndan sorumlu olduğunu not eder. Ancak, Hükümet tarafından şahitliği sunulan jandarma tanıkların hiçbiri bu birimlere ait değildi.

Son olarak, AİHS işlemleri esnasında Hükümet tarafından sunulan belgelerin bazıları da, AİHS kurumlarına ulaştırılmayan ve soruşturmaya ilgili ve potansiyel olarak önemli diğer belgelere atıfta bulunmaktadır. Bu belgeler şunları içermektedir:

- (a) Palu Cumhuriyet Savcısı Sn.Turan tarafından hazırlanan ve Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderilen, Derviş Karakoç ve Mehmet Akan'ın öldürülmesine ilişkin soruşturmayı özetleyen fezleke;
- (b) Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, Palu Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilen cevabı;
- (c) yedi jandarma hakkında suçlamaları içeren 19 Ağustos 1994 tarihli iddianame;
- (d) 22 Haziran 1995 tarihinde Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi tarafından alınmış görevsizlik kararı;
- (e) yargılama süresince bazı jandarma personeline verilen ifadeler.

Hükümet, yukarıda anılan belgeleri temin etmemekle ilgili herhangi bir açıklama getirmemiştir. Sorumlu bir Hükümet'in, yukarıda değinildiği gibi, AİHS işlemleri süresince işbirliği yapmasının önemine atıfta bulunarak, AİHM, bu davada, sorumlu Devlet'in, AİHS'nin 38 § 1 (a) maddesindeki olaylar ve olguları ortaya koymada Komisyon ve AİHM'ne gerekli tüm kolaylıkları sağlaması yükümlülüğünü yerine getirmediğini tespit etmiştir.

C. AİHM'nin olayları değerlendirmesi

1. Derviş Karakoç'un öldürülmesi

Üçüncü başvuran Rabia Karakoç'a göre, oğlu Derviş Karakoç, 10 Kasım 1992 tarihinde askerler tarafından çok kısa mesafeden vurulmuştur. Hükümet bunu reddetmiştir.

AİHM, üçüncü başvuranın köyü yakınında 10 Kasım 1992 tarihinde, bir askeri operasyon olduğunun ve dokuz kurşunla vurulmuş olan oğlu Derviş'in cesedinin operasyon sonunda bulunduğu tartışma konusu olmadığını not eder. Tartışma konusu olan, Sn. Karakoç'un, üçüncü başvuranın iddia ettiği gibi askerlerce öldürülüp öldürülmediğidir.

Asıl meydana gelen olaylara ilişkin çelişen ve çatışan iddiaların olduğu bu tip bir davada, AİHM, kapsamlı yerel adli soruşturma ve belge nitelikli kanıtların bulunmaması

hususunda esef duyar. Belgesel kanıtların bulunmaması bağlamında, AİHM, yukarıda ayrıntılı olarak değinilen belgeler ve özellikle 8 Kasım 1992 tarihli operasyon planı ile “nihai rapor/detaylı operasyon raporu”nun Hükümet’in tasarrufunda tutulduğunu ve bunların, davanın olayları ve olgularını doğru bir biçimde ve tam olarak belirlemede vazgeçilmez olduğunu not eder. AİHM, bu belgelerin, kendisine, hangi askeri birimlerin aslında operasyonda yer aldığını ve operasyon esnasındaki yerlerine dair daha kesin bilgi sağlayacağını ümit eder. Bu belgelerin yokluğunda, AİHM, tespitlerini, AİHS kurumlarında süren işlemlerde dosyalanan sınırlı sayıda diğer bazı belgeler ve Komisyon temsilcilerine verilen sözlü kanıtlar temelinde yapmak zorunda kalmıştır.

Derviş Karakoç’un öldürülmesi soruşturmasıyla ilgili belgelere ilişkin olarak AİHM, başlangıçta Sn. Karakoç’un cesedinin operasyondan sonra askerler tarafından bulunmuş olmasına rağmen, bu gerçeğin, AİHM’ye sunulan operasyon raporlarında kaydedilmediğini not eder. Sn. Karakoç’un cesedi, cesedi bulan askerler tarafından değil, operasyon sona erdikten sonra, kendisini aramaya çıkan annesi ve bazı Kurşunlu köyü sakinleri tarafından götürülmüştür. Ceset üzerinde inceleme, ancak Zülfü Akkum cesedi Dicle’ye götürdüğünde yapılmıştır.

Temin edilen 11 Kasım 1992 tarihli operasyon raporlarına ilişkin olarak, AİHM, bunların eksiklikler ve çelişkilerle dolu olduğu sonucuna varmaktan başka seçeneği yoktur. Bu kusurların ciddi niteliğine istinaden, AİHM, Murat Koç’un iddia ettiği üzere raporların askeri operasyonun hemen sonrasındaki “kargaşa ortamı”nda hazırlanması veya Albay Yılmaz’ın öne sürdüğü gibi “masum eksiklikler” olduğu şeklinde açıklanması hususunda ikna olmamıştır. Buna ek olarak, operasyonda görev alan bazı birimlerin faaliyetlerine ilişkin hiçbir kayıt tutulmamıştır. Binbaşı Ersan Topaloğlu’nun verdiği ifadeye göre, operasyondaki faaliyetlerin kaydını tutmak komando birimlerinin uygulaması değildi, dolayısıyla operasyonda kendi emrindeki komando birimlerinin faaliyetlerine ilişkin rapor hazırlanmamıştır.

Sn. Karakoç’un cesedinin muayene raporuna ilişkin olarak, AİHM, bu raporun yalnızca, vücutta tespit edilen kurşun giriş ve çıkış deliklerinin sayısından ibaret olduğunu not eder. Muayeneyi yapan Dr. Türkan tarafından, kurşun izlerinin veya başka kanıtların hala ceset üzerinde olabileceği ihtimaline değinilmemiştir. Ateş edilme mesafesi ya da kullanılan silah veya silahların belirlenmesine çalışılmamıştır. Ölümün silah atışından kaynaklanan yaralanmadan olduğunu tespiti, Dr. Türkan ve Cumhuriyet Savcısı İbrahim Engin’in tam otopsi raporunun gerekli olmadığı sonucuna varmaları için yeterli olmuştur. Dolayısıyla bu rapor, ölüme sebebiyet verenlerin belirlenmesine yardımcı olabilecek ipuçları ortaya atmaya muktedir değildir.

Yazılı kanıtlara istinaden AİHM son olarak, Palu Cumhuriyet Savcısı Nihat Turan’ın 3 Aralık 1993 tarihli yazısında Mehmet Akan ve Derviş Karakoç’un ölümünde ilişkin soruşturmanın devam etmekte olduğunu iddia etmesine rağmen, ilgili belgelerin mevcut olmasına karşın, soruşturmaya ilişkin hiçbir belgenin Askeri Mahkeme’ye ya da AİHS kurumlarına iletilmediğini not eder.

Sözlü kanıtlara ilişkin olarak, AİHM, - Derviş Karakoç’u hayattayken gören son kişiler olan - Rabia Karakoç, Güllü Güzel-Karakoç, Zeliha Karakoç, Hayriye Karaman ve Hacire Ceylan isimli beş kadının Komisyon temsilcilerine anlattıklarının detay bakımından ikna edici nitelikte, tutarlı ve birbirini doğrulayıcı olduğu kanısındadır. Rabia Karakoç, Güllü Güzel-Karakoç ve Zeliha Karakoç ve Hayriye Karaman, temsilcilere sabah erken saatte köyden nasıl çıktıklarını ve kendilerine daha uzağa gitmemelerini, zira bir operasyon yapıldığını söyleyen Hacire Ceylan ve Hediye Akodun isimli çobanlara nasıl rastladıklarını anlatmışlardır. Ayrıca, Rabia Karakoç, tek el silah sesini duyduğunu ve ardından gelen sürekli

ateşi anlatmıştır. Olayların bu şekilde anlatımını – yine olayların bir diğer tanığı olan – Hacıre Ceylan da temsilcilere verdiği ifadede doğrulamıştır. Ayrıca, 17 Mayıs 1995 tarihinde Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği ifadede Bn. Ceylan da 10 Kasım 1992 tarihinde bir operasyon yapıldığını ve askerlerin kendisine eve gitmesini söylediğini doğrulamıştır. Bu anlatılanlar ışığında, AİHM, Hediye Akodun'un Ağır Ceza Mahkemesi'ne bir operasyon yapılmadığı şeklindeki ifadesini ilgili bulmamıştır. Buna ek olarak, Bn. Ceylan da temsilciler huzurunda Derviş Karakoç'un öldürülmesiyle ilgili olarak Ağır Ceza Mahkemesi tarafından sorgulandığını ileri sürmüştür, ancak görüldüğü kadarıyla bu, ifadesine kaydedilmemiştir.

Ayrıca, Rabia Karakoç'un ifadesi de İnsan Hakları Derneği'ne verdiği ifadelerle ve başvuru formunda ortaya konduğu şekliyle olayların anlatımı ile büyük ölçüde tutarlı niteliktedir.

Diğer taraftan, AİHM, jandarmaların, temsilcilere verdiği ifadeleri çelişkili ve çoğu zaman açıklıktan uzak bulmaktadır. Bu bağlamda öncelikle, Askeri Mahkeme'de cezai işlemlerdeki sanıklardan biri olan Tuncer Arpacı'nın ifadesine atıfta bulunur. Bu işlemler devam ederken, Sn. Arpacı, bizzat üç ceset bulunduğunu ve bunu operasyon raporuna kaydettiğini beyan etmiştir. Ayrıca, operasyonda Cobra helikopterlerinin kullanıldığını ifade etmiştir. Ancak, tarafları temsil eden temsilciler ve avukatlar tarafından ifadesi alınırken, Sn. Arpacı, operasyondan sonra yalnızca bir ceset bulunduğunu ve helikopter kullanılmadığını ifade etmiştir. Sn. Arpacı'nın üç cesede ve bunların bulunduğu yere ilişkin olarak Askeri Mahkeme'ye verdiği tam ve detaylı tarif karşısında AİHM, Arpacı'nın ifadelerindeki çelişkilere ilişkin verdiği izahat hususunda, yani Askeri Mahkeme'ye verdiği ifadede şaşırıldığını ifade etmesi hususunda, ikna olmamıştır. Bu nedenle, Sn. Arpacı'nın güvenilir bir tanık olmadığı kanısındadır.

İkinci olarak, AİHM, Askeri Mahkeme'ye çıkarılan bir diğer tanık jandarma Murat Koç tarafından temsilcilere verilen ifadenin benzeri çelişkiler içerdiğini gözlemler. Askeri Mahkeme'ye verdiği ifadede, Sn. Koç, operasyon esnasında birkaç teröristin öldürüldüğünü duyduğunu söylemiştir. Ancak, delegelere, operasyon sonrasında hiç ceset bulunmadığını belirtmiştir. Aslında bir cesedin bulunduğu belirtilen operasyon raporunu imzalamadan önce olayların doğruluğunu tetkik etmeyi gerekli görmemiştir.

Albay Hüseyin Yılmaz'ın delegelere sunduğu kanıtlara ilişkin olarak ise AİHM, Yılmaz'ın, askeri raporlar arasındaki çelişkileri "masum eksiklikler" olarak nitelendirmesi karşısında şaşkınlığa düşmüştür. AİHM, bu tür bir izahatın, profesyonel ve kıdemli bir ordu mensubundan beklenen standartlarla uyuşmadığı kanısındadır. Ayrıca, Albay Yılmaz'ın operasyonu bizzat planlamış ve idare etmiş olduğu gerçeği dikkate alındığında, AİHM, Yılmaz'ın, Derviş Karakoç'un öldürülmesine dair bilgiden gerçekten yoksun olduğu hususunda ikna olmamıştır. Bunun ötesinde, kendi emrinde olan bir operasyonda yer alan yedi jandarmanın, bu operasyon esnasında meydana gelen ölümlerden ötürü kovuşturulduğundan haberdar olmadığı hususunda da ikna olmamıştır. Aynı durum, kendisinin de yer aldığı askeri operasyon esnasında, iddia edilen davranışlarından ötürü kovuşturulan personelin sayısını bilmediğini öne süren Arıca Jandarma Komutanı Mürşit Yılmaz'ın ifadesi için de geçerlidir.

Dolayısıyla AİHM, Devlet yetkililerince davanın olaylarına ilişkin olarak verilen bilginin yalnızca çelişkili olmasıyla kalmayıp bu görevlilerin bazıları tarafından verilen ifadelerin doğru kabul edilemeyeceği bir durumla karşı karşıyadır. Tatmin edici bir açıklama şöyle dursun, herhangi bir açıklamanın bulunmadığı bu durumda, mevcut şartlarda ve diğer tanıkların verdiği yazılı ve sözlü ifadelere dair değerlendirmesini dikkate alarak AİHM, bu

davada, üçüncü başvuranın iddialarının temeli olduğuna dair çıkarımlar yapmanın yerinde olduğu kanısındadır.

Yukarıda anlatılanlar ışığında AİHM, Derviş Karakoç'un, kendisine ait atın ve köpeğin, üçüncü başvuran tarafından öne sürülen olaylar çerçevesinde askerler tarafından öldürüldüğünün belirlendiğini tespit etmiştir.

2. Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın öldürülmesi

Birinci ve ikinci başvuranlar, Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın, hayatta iken son olarak, fazla sayıda askerle birlikte dağ eteğinde görüldüğünü ve sonrasında güvenlik güçlerince öldürüldüğünü öne sürmüşlerdir. Zülfü Akkum, ayrıca, oğlunun kulaklarının öldükten sonra tahrip edildiğini ileri sürmüştür.

Hükümet, bu iki şahsın aslında öldüğünü kabul etmiş, ancak bunun, askerler ve PKK mensupları arasındaki çapraz ateşte gerçekleştiğini ve bu şahısları aslen kimin öldürdüğünü belirlemenin mümkün olmadığını ileri sürmüştür.

Dolayısıyla AİHM, 10 Kasım 1992 tarihinde Sancak-1 Operasyonu'nun yapıldığı alanda Mehmet Akan ve Derviş Karakoç'un cesetlerinin bulunduğu konusunda taraflar arasında herhangi bir anlaşmazlık bulunmamaktadır. Mehmet Akkum'un kulaklarının tahrip edildiği hususunda da görüş ayrılığı bulunmamaktadır. Ancak üzerinde anlaşmazlık bulunan konu, nasıl öldükleridir.

AİHM, iddialarını kanıtlamak için, birinci ve ikinci başvuranların, gerçekçi ve mantıksal olarak kendilerinden beklenen her şeyi yaptıkları kanısındadır. Oğlunun askerlerce öldürülmesine sebep olan olayları gören tanıkları bulunan üçüncü başvuran Rabia Karakoç'un aksine, birinci ve ikinci başvuranların Hacire Ceylan'dan başka bir görgü tanığı yoktu. Yukarıda da anıldığı üzere, Hükümet'in 8 Kasım 1992 tarihli operasyon planını ve – Albay Yılmaz'a göre bir bölgeden sorumlu birimleri belirlemeyi mümkün kılacak – “nihai rapor/detaylı operasyon raporu”nu sunamaması, başvuranların tanıklık yapamadığı ve Komisyon'un sözkonusu bölgede ne olduğuna dair birebir bilgisi bulunan askeri personele çağrı yapamadığı anlamına gelmektedir. AİHM ayrıca, “nihai rapor/detaylı operasyon raporu”nun yerel soruşturma makamlarına ve hatta Askeri Mahkeme'ye dahi sunulmamış gibi gözüktüğüne işaret eder. Bu şartlar çerçevesinde, başvuranların ve AİHS kurumlarının da, Hükümet'in işbirliği olmadan bu belgelere ulaşma imkanı olmamıştır.

Bu davanın olayları çerçevesinde, kanıtların Sorumlu Hükümet'in elinde bulunduğu durumda, AİHM, başvuranların iddialarını destekleyecek yeterli kanıt sunamadığı sonucuna varmanın uygun olmayacağı kanısındadır. Bu safhada, AİHM, bir başvuran tarafından öne sürülen iddiaları doğrulayacak veya reddedecek bilgiye ulaşma imkanı olan tarafın yalnızca sorumlu Hükümet olması halinde, - tatminkar bir açıklama yapmaksızın - Hükümet'in bu tür bilgileri vermemesinin, başvuranın iddialarının dayanağı olduğu doğrultusunda çıkarımlar yapılmasına sebep olabileceğini bir kez daha tekrarlar.

Buna ek olarak, AİHM daha önce de, sözkonusu olayların tamamen veya büyük bir kısmının makamların kendi bilgileri dahilinde olduğu hallerde – bu makamların denetiminde gözetim altında tutulan insanların durumunda olduğu gibi – bu gözetim durumları esnasında meydana gelen yaralanmalar ve ölümlere ilişkin kuvvetli karineler doğuracağını belirtmiştir. Dolayısıyla, bireyin sağlıklı halde gözetim altına alındığı fakat serbest kaldığı tarihte yaralanmış olduğu durumlarda, Devlet, bu yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama getirmekle yükümlüdür, aksi takdirde, AİHS'nin 3. maddesi bağlamında bu bir

problem teşkil eder (bkz. *Tomasi – Fransa*, 27 Ağustos 1992 kararı, Seri A no. 241-A, ss. 40-41, §§ 108-111; *Ribitsch – Avusturya*, 4 Aralık 1995 kararı, Seri A no. 336, ss. 25-26, § 34; ve *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94, § 87 AİHM 1999-V). Bu gibi durumlarda, kanıt yükümlülüğünün makamlara ait olduğu düşünülebilir (bkz. diğerlerinin yan sıra, *Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 100, AİHM 2000-VII).

AİHM, sağlıklarından Devlet'in sorumlu olduğu, gözaltında tutulan kişilerin durumları ile, Devlet makamlarının denetiminde olan bölgelerde yaralı veya ölü bulunan kişilerin durumları arasında bir paralellik görmenin meşru olduğu kanısındadır. Bu tür bir paralellik, her iki durumun da tamamen veya büyük bir kısmının, makamların bilgisi dahinde olduğu gerçeğine dayandırılmıştır. Dolayısıyla, bu tür davalarda olduğu gibi başka davalarda da, Hükümet'in elinde bulunan kritik belgeleri sunmadığı, ki bunun da AİHM'nin olayları kesin olarak belirlemesini engellediği durumlarda, bu belgelerin neden başvuruların iddialarını doğrulamada faydası olmadığına veya sözkonusu olayların nasıl meydana geldiğine dair tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmek görevi Hükümet'e düşmektedir, aksi ise AİHM'nin 2. ve/veya 3. maddesi bağlamında bir problem ortaya koyacaktır. Hükümet, kendisi tarafından tutulan belgelerin, başvuruların iddialarına dair bir bilgi taşımadığı sonucunun çıkarılabileceği herhangi bir görüş sunamamıştır. Dolayısıyla, AİHM, Hükümet'in, başvuruların iki akrabasının öldürülmesi ve Mehmet Akkum'un vücudundaki tahribi açıklama yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği inceleyecektir. Bunu yaparken ise, AİHM, temsilciler huzurunda verilen sözlü ifadeyi değerlendirmeye alacak ve yerel düzeyde yürütülen soruşturmaya özellikle ağırlık verecektir, bunun amacı, bu soruşturmanın sorumluların tespit edilip cezalandırılması için yeterli olup olmadığını kesinliğe kavuşturmadır (bkz. *mutatis mutandis* İpek – Türkiye, no. 25760/94, § 170, AİHM 2004-... (bölümler) ve içinde anılan kararlar).

Başvuruların, iki akrabalarının son olarak askerlerin elinde gördükleri şeklindeki iddialarını desteklemek amaçlı sunabildiği tek kanıt, Hacire Ceylan'ın görgü tanıklığı yapması olmuştur. AİHM, 17 Mayıs 1995 tarihinde Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği ifadesinde, Hacire Ceylan sözkonusu tarihte, askerlerin kendisine bir operasyon yapılacağını ve evine dönmelerini söylediğinde, kendisinin köy dışında hayvanlarını otlattığını belirtmiştir. Askerleri, Mehmet Akan'ı veya başka bir kişiyi döverken görmemiştir. Bu ifadeden, Ceylan, askerlerin her iki Mehmet'i de aldığını gördüğüne yönelik sorgulanmış gibi görünmemektedir.

Ceylan'ın Komisyon delegelerine verdiği ifade ile ilgili olarak, AİHM, bu ifadenin gayet inandırıcı olduğunu tespit etmiştir. Ceylan, Komisyon temsilcilerinin, başvuruların temsilcilerinin sorgulaması ve Hükümet temsilcilerinin çapraz sorgusu esnasında olayları aynı şekilde anlatmıştır. 17 Mayıs 1995 tarihinde verdiği ifadede olduğu gibi, kendisine köye dönmelerini söyleyen askerleri gördüğünü doğrulamıştır. Gözlerinin iyi görmemesinden dolayı askerlerin iki Mehmet'e ne yaptığını göremediğini, ancak ikisinin de askerlerin elinde olduğu hakkında şüphesi olmadığını belirtmiştir.

İkinci başvuran Hüseyin Akan da, temsilcilere ifadesinde, Ceylan'ın köye döndüğünde kendisine ve diğer köylülere iki Mehmet'i askerlerin elinde gördüğü bilgisini verdiğini doğrulamıştır.

Hükümet'in göstermiş olduğu jandarma tanıklarının ifadeleri söz konusu olduğunda, AİHM, bu tanıkların hiçbirinin operasyon sırasında cesetlerin bulunduğu alandan sorumlu olan askeri birimlere ait olmadığını belirtmiştir. AİHM her durumda, jandarma tanıklarının Derviş Karakoç'un öldürülmesiyle ilgili (Mehmet Akan ve Mehmet Akkum'un öldürülmesiyle ilgili olayları da ilgilendiren) yukarıda yer alan ifadelerinin değerlendirmesine başvurabilir.

AİHM, sözlü kanıtın başvuranların iddialarının temelsiz olduğu sonucuna götürdüğü ya da söz konusu olayların nasıl ortaya çıktığı hakkında Hükümet tarafından yeterli ve ikna edici bir açıklama oluşturduğunun söylenemeyeceğini dikkate almaktadır.

Yerel düzeyde gerçekleştirilen araştırmayla ilgili olarak, AİHM'nin Derviş Karakoç'un cesedinin incelenmesine ilişkin gözlemleri, aynı şekilde Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın cesetlerinin incelenmesi açısından da geçerlidir. Bunun sonucu olarak, bu incelemelerin raporları yalnızca kurşunun girip çıktığı deliklerin sayısını kaydetmiştir; kurşun ve şarapnel izlerinin vücuda yerleşme ihtimalinine hiçbir şekilde yer verilmemiştir (bununla beraber, Dr. Aydın bazı yaralanmaların şarapnel kaynaklanmış olabileceği sonucuna varmıştır); kurşunların atıldığı mesafeyi ya da kullanılan ateşli silahın tipini belirlemek için hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Aynı zamanda, bu ölümlerle ilgili olarak, Dr. Türkan ve Cumhuriyet Savcısı Sn. Engin ölenlerin silah atışıyla yaralandıkları ve bu nedenle tam bir otopsi yapılmasının gerekli olmadığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca, ölen kişilerin bir çatışmada yer alıp almadığını ya da ateşli bir silah kullanıp kullanmadıklarını belirlemek için hiçbir denetim yapılmamıştır; böyle denetlemeler, barut izleri için cesetlerin parmak uçlarının incelenmesini gerektirebilirdi.

AİHM ayrıca, cesetlerin bulunduğu yerin balistik incelemesinin yapılmadığını da belirtmiştir. Nitekim, Mehmet Akan ve Derviş Karakoç davasında cesetleri alan ve incelenmek üzere Dicle'ye götüren köylülerdi.

AİHM, Palu Cumhuriyet Savcısı Nihat Turan'ın yaptığı soruşturmaya eleştirel bir biçimde değinmektedir. Örneğin, Turan soruşturmanın hemen başında - kendisine getirilen askeri belgelerin hiçbirinde ölenlerle ilgili böyle bir bilgi olmamasına rağmen - Mehmet Akkum'un terörist olduğu sonucuna varmıştır ve bu yüzden de ölümü soruşturmak için yargı yetkisinin olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, askeri bir operasyon içindeki silahlı bir çatışmada suç işlenip işlenmediğini belirlemenin, bu operasyona hangi askeri birimlerin katıldığına dair bilgiye sahip olmadan mümkün olmadığına inandığı için, operasyonda yer alan jandarmaların hiçbirini sorgulamak için girişimde bulunmamıştır. Ancak, AİHM, Nihat Turan'ın ölümleri sorgulamak için yargı yetkisinin olmadığına karar vermesinden bir ay önce, 20 Kasım 1992 tarihinde, askeri raporlara ulaştığını belirtmektedir. Bununla beraber, bu durum Nihat Turan'ı operasyonda yer alan jandarmaları ölümler hakkında bilgileri olup olmadığı konusunda sorgulamaya götürmemiştir. Nihat Turan yine 23 Aralık 1992'de, Mehmet Akkum'un cesedinden bir teröristin cesedi olarak bahsetmiştir; bu da Turan'ın Zülfü Akkum'un 16 Kasım 1992'de oğlunun cesedini teşhis ettiğini belirten belgeyi kabul etmediğini göstermektedir. Ayrıca, Turan'ın 30 Mart 1993'te askeri raporları yalnızca Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne göndermesi, yargı yetkisinin olmadığına karar vermesinden önce bu raporların içeriklerine gerçekten dikkat edip etmediği şüphelerini daha da arttırmaktadır.

Aynı zamanda, ölenlerin yakınlarının ölümlerin askerler tarafından gerçekleştirildiğine dair Palu ve Dicle savcılıklarına resmi şikayette bulunmasına rağmen, Nihat Turan o esnada ölenlerin yakınlarını sorgulamamıştır. Turan ilk olarak, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Müdürlüğü'nün kendisini Komisyon'a yapılan başvurudan haberdar ettiği ve kendisine ölümlerle ilgili soruşturmanın nasıl ilerlediğini sorduğu 22 Ekim 1993'te ve 3 Kasım 1993'te - ölümlerden yaklaşık bir yıl sonra - ölenlerin yakınlarını sorgulamayı düşünmüştür.

Bu nedenle, Turan'ın yargı yetkisinin olmadığına karar vermesinden önce yaptığı "ilk araştırma", Mehmet Akkum'un cesedinin incelenmesine katılımıydı.

AİHM, Turan'ın 9 Kasım 1992'den sürekli olarak askeri operasyonun yapıldığı tarih olarak bahsetmesini şaşırtıcı bulmaktadır, çünkü Turan'ın savcılığına gönderilen bütün belgeler bu tarihi 10 Kasım 1992 olarak gösteriyordu. Turan'ın 9 Kasım'ın operasyonun yapıldığı tarih olduğu konusunda ısrarlı olması, soruşturmanın büyük önem taşıyan ilk safhalarında birçok yanlış anlaşılmaya ve dolayısıyla gecikmeye neden olmuştur.

Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı'nın ölen Mehmet Akkum hakkında cezai takibat başlatmama sonucuna vardığı 21 Mayıs 1993 tarihli karar, yerel makamların başvuruların yakınlarının ölümlerini soruşturma görevlerini ciddiye almadıklarını göstermektedir. Bu savcıdan, Mehmet Akkum hakkında cezai takibat başlatması değil, onun ölümünü soruşturması istendiğini bilmek gerekir. Ancak, 22 Ekim 1993'te Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Müdürlüğü kendisini Komisyon'a yapılan başvurudan haberdar ettiğinde ve kendisine ölümlerle ilgili soruşturmanın nasıl ilerlediğini sorduğunda, verdiği 25 Kasım 1993 tarihli cevabında, cezai takibat başlatmama kararının soruşturmayı sonlandırdığını ve dosya tanıkların isimlerini içermediğinden tanıkları sorgulamanın mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu durum, Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısının operasyona katılan askeri birimlerin isimlerini listeleyen askeri kayıtları gözardı ettiğini göstermektedir.

AİHM, Askeri Mahkeme'de yapılan yedi jandarmanın duruşmasıyla ilgili olarak, birçok davalı ve görgü tanığının iddianame ve ifadelerini içeren ve bu takibatlarla ilgili olan birçok önemli belgenin Komisyon'a ya da AİHM'ye ulaştırılmadığını yinelemiştir. Bu yedi jandarmanın suçlanmasının tek sebebi, bu kişilerin 11 Kasım 1992 tarihli raporun yazarları olmalarıdır. Bu jandarmalardan biri olan Şaban Bozkurt'un operasyona bile katılmamış olması, yetkililerin onu da suçlamasını önlememiştir.

AİHM'nin şaşırtıcı bulduğu bir diğer konu ise, bütün davalıların Askeri Mahkeme huzuruna çıkmamasının mazur görülmesiydi. Sonuç olarak, davalılar kendileri tarafından imzalanan 11 Kasım 1992 tarihli rapor ile daha sonra kendilerinin verdiği ifadeler arasındaki ciddi aykırılıklar için, özellikle de operasyondan sonra bulunduğu belirtilen cesetlerin sayısındaki tutarsızlıklar için hesap vermeleri istenmemiştir. Bu bağlamda, AİHM, Askeri Mahkeme'nin yedi jandarmanın açıklamalarında tutarlı olduklarını düşünmesini hayretle karşılamaktadır.

Ayrıca, Askeri Mahkeme'nin "nihai rapor/ayrıntılı operasyon raporu"nun varlığından haberdar edilmediği görülmektedir. Dolayısıyla, Askeri Mahkeme cesetlerin bulunduğu alanlardan hangi askeri birimlerin sorumlu olduğu ya da operasyonun diğer ayrıntıları hakkında bilgi edinmemiştir.

Askeri Mahkeme'nin davalıların beraati için verdiği kararda, Hacire Ceylan ve Hediye Akodun'un ifadelerine güvenmesiyle ilgili olarak, AİHM Hediye Akodun'un birşey gördüğünü inkar etmesine rağmen, Hacire Ceylan'ın gerçekten bir operasyon gerçekleştiğini onayladığını belirtmektedir. Ancak, Hacire Ceylan'dan askerlerin Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ı götördüklerini görüp görmediğini söylemesi istenmemiştir. Ceylan yalnızca askerleri Mehmet Akan'ı ya da diğer herhangi bir köylüyü döverken görmediğini ifade etmiştir.

Askeri Mahkeme'nin operasyon alanında başvuruların yakınlarını öldürmekten sorumlu olabilecek herhangi bir teröristin varlığını doğrulamayı gerekli bulmadığı görülmektedir. Bununla beraber, AİHM Sancak-1'in çok sayıda teröriste ateş eden yüzlerce askeri kapsayan büyük çaplı bir operasyon olduğunun belirtilmesine rağmen, hiç terörist cesedi bulunmadığını ve hiçbir askerin yaralanmadığını ya da ölmediğini ifade etmektedir. Gerçekten de, Askeri Mahkeme'ye göre silahlı kuvvetlerin kullandığı tipte olmayan

kullanılmış tüfek fişekleri dışında, operasyonda PKK'nın yer aldığına dair hiçbir kanıt yoktur. Her durumda, bu BKC tipi tüfek fişeklerini ölümlerle eşleştiren adli tıp muayenesi ya da tam bir otopsi olmadığı sürece, AİHM bunlara kanıt değeri vermek istememektedir.

Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasıyla ilgili olarak, AİHM yerel makamların bu konuya ciddi önem verdiğini gösteren hiçbir belgenin Komisyon'a ya da AİHM'ye sunulmadığını belirtmektedir. Aksine, AİHM, Nihat Turan'ın temsilciler önünde cesedin nasıl bu şekilde parçalandığını araştırmanın kendi görevi olmadığını söylediğini ifade etmektedir. Son olarak, Askeri Mahkeme'de yapılan duruşmalar süresince, davalıların hiçbiri bu konuyla ilgili olarak sorgulanmamıştır.

Askeri Mahkeme'de yapılan cezai takibatları ve yerel soruşturmayı incelemesine dayanarak AİHM, ilk olarak Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın ölümleriyle ve Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasıyla, ikinci olarak da sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasıyla ilgili gerçekleri saptatabilecek hiçbir anlamlı soruşturmanın yerel düzeyde gerçekleştirilmediğini belirtmektedir.

Yukarıda bahsedilenlerin ışığında, Hükümet'in Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın ölümlerinin ve Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasının hesabını vermediği ortaya çıkmaktadır.

III. AİHS'İNİN 2. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

AİHS'nin 2. Maddesi şöyledir:

“ 1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurmanın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Derviş Karakoç'un Öldürülmesi

1. Tarafların ifadeleri

Üçüncü başvuran, oğlu Derviş Karakoç'un AİHS'nin 2. maddesi ihlal edilerek Kurşunlu düzlüğünde askerler tarafından öldürüldüğünü ileri sürmüştür. Karakoç'un silahsız olduğunu ve güvenlik kuvvetleri için hiçbir tehdit oluşturmadığını belirtmiştir. Karakoç'un AİHS'de yer alan nedenlerin hiçbiri için öldürülmediğini ve öldürülmesinin gerekmediğini ifade etmiştir.

Hükümet, Karakoç'un üçüncü başvuranın iddia ettiği şekilde öldürüldüğünün saptanmadığını ileri sürmüştür.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

Yaşam hakkını koruma altına alan ve yaşam hakkının alınmasının haklı sayılabileceği koşulları belirleyen 2.madde, AİHS'nin ihlali hiçbir şekilde kabul edilmeyen en temel hükümleri içinde yer almaktadır. 3. madde ile birlikte, Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle, yaşam hakkının alınmasının haklı sayılabileceği koşullar tam anlamıyla yorumlanmalıdır. Bireylerin korunması amacıyla oluşturulmuş bir belge olan AİHS'nin amacı, 2. madde'nin teminatlarının yararlı ve etkili olabilmesi için, bu maddenin yorumlanıp uygulanmasını gerektirmektedir (bkz. *McCann ve Diğerleri / İngiltere*, 27 Eylül 1995 tarihli karar, A Serisi no. 324, s. 45-46, §§ 146-147).

2. madde bütünüyle okunduğunda, yalnızca kasıtlı öldürmeyi değil, aynı zamanda kasıtsız bir sonuç olan yaşam hakkının alınmasına yol açabilecek "güç kullanımına" izin veren durumları kapsadığı görülmektedir. Bununla beraber, öldürücü gücün kasıtlı kullanımı, bunun gerekliliğini değerlendirirken dikkate alınacak faktörlerden yalnızca biridir. Güç kullanımı, (a) ve (c) alt paragraflarında belirtilen bir ya da daha fazla amacın elde edilmesi için "kesinlikle gerekli" olmalıdır. Bu koşul, "Devlet" eyleminin AİHS'nin 8'den 11'e kadar olan maddelerinin 2. paragraflarına göre "demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını" belirlerken, genelde uygulanan gereklilik testinden daha katı ve zorlayıcı bir testin yapılması gerektiğini göstermektedir. Sonuç olarak, kullanılan güç, belirtilen amaçların elde edilmesiyle tam anlamıyla orantılı olmalıdır (ibid., s. 46, §§ 148-149).

2. madde'de korumaya verilen önemin ışığında, AİHM yaşam hakkından mahrum etmeyi, yalnızca Devlet ajanlarının eylemlerini değil, aynı zamanda çevreleyen bütün koşulları göz önüne alarak en dikkatli biçimde incelemeye almalıdır. 2. maddenin 2. paragrafında belirtilen amaçlardan biri için Devlet ajanları tarafından güç kullanılması, o sırada geçerli olan iyi sebepler olarak algılanan fakat daha sonra yanlış olduğu ortaya çıkan dürüst bir inanca dayandığı zaman haklı görülebilir (ibid., s. 58-59, § 200).

AİHM, Derviş Karakoç'un 10 Kasım 1992'de askerler tarafından öldürüldüğünü saptamıştır. Davalı Hükümet, başlangıçta üç kişinin terörle mücadelede kendini savunan güvenlik kuvvetleri ile yapılan silahlı bir çatışmada öldürüldüğünü iddia etmiştir. Hükümet daha sonra, Derviş Karakoç'u askerlerin öldürdüğünü inkar etmiştir; güç kullanımının AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafında belirtilen meşru amaçlardan daha farklı bir şey olmadığını ileri sürme yoluna gitmemiştir. Bu durumun Hükümet'in ileri götürmesi gereken bir konu olduğunu düşünerek AİHM, Derviş Karakoç'un öldürülmesinin AİHS'nin 2 § 2 maddesine göre haklı görülüp görülmeyeceğini araştırmayı gerekli görmemektedir.

Derviş Karakoç'un öldürülmesiyle ilgili olarak, 2. maddenin ihlal edildiği görülmektedir.

B. Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın Öldürülmesi

1. Tarafların ifadeleri

Birinci ve ikinci başvuran, yakınları Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın AİHS'nin ikinci maddesi ihlal edilerek ve kanuna aykırı bir biçimde öldürüldüklerini iddia etmişlerdir.

Hükümet, Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın başvuranların iddia ettiği biçimde öldürüldüğünü kanıtlamak için yeterli delil olmadığını belirtmiştir.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM, Hükümet'in Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın öldürülmesini açıklayamadığını saptamıştır. Mehmet Akkum ve Mehmet Akan'ın öldürülmesiyle ilgili olarak, AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiği görülmektedir.

C. Operasyonun planlanmasında ve kontrolünde dikkatsizlik iddiası

Başvuranlar, Hükümet'in yakınlarının yaşam hakkını korumadığını ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda, başvuranlar özellikle Devlet'in yakınlarının yaşam riskini en aza indirecek şekilde Sancak-1 operasyonunu planlayıp yönetmediğini; yakınlarının ölümüyle ilgili titiz bir araştırma yapmadığını; ve son olarak, bu ölümlerin sorumlularının kanuna uygun biçimde hareket edip etmediklerini belirlemek için gerçek yasal işlemler başlatmadığını iddia etmişlerdir.

Hükümet, bu konuya özellikle değinmemiştir.

AİHM, yukarıdaki AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiği bulgularına dayanarak, bu dava koşulları içinde, bu konuyla ilgili ayrı bir bulgu elde etmeyi gerekli görmemektedir.

D. Soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası

Başvuranlar, yaşam hakkı pratikte anlamlı olacaksa, o zaman yaşam hakkının alınmasının yasaya uygun olup olmadığını belirlemek için yasal işlemlerin başlatılmasının – yasaya aykırı olduğu düşünüldüğünde ceza uygulanmaktadır- ve etkin bir soruşturmanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda, başvuranlar, bu davadaki soruşturmanın ve cezai takibatın etkin olmanın aksine adaleti saptıracak kadar eksik olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Hükümet bu iddiaları reddetmiş ve yetkililerin ölümleri soruşturmak için cezai kovuşturma dahil gerekli bütün adımları attıklarını belirtmiştir.

AİHM, AİHS'nin 1. maddesi uyarınca Devlet'in genel bir ödevi olan “kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanımak”la birlikte ele alınan 2. maddede yer alan yaşam hakkını koruma zorunluluğunun, güç kullanımı sonucu kişiler öldürüldüğünde etkin ve resmi bir tür soruşturmayı gerekli kıldığını yinelemektedir (bkz., *mutatis mutandis*, *McCann ve Diğerleri*, yukarıda değinilmiş, s. 49, § 161; ve *Kaya / Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar, *Raporlar* 1998-I, s. 329, § 105).

AİHM, davalı Hükümet'in birinci ve ikinci başvuranların yakınlarının ölümlerinin nedenini açıklayıp açıklamadığı sorusu bağlamında yedi jandarmanın soruşturmasını ve duruşmasını incelemiş ve yetkililerin ölümlerle ilgili gerçekleri saptayabilecek anlamlı bir soruşturma yürütmediği sonucuna varmıştır. AİHM, bu soruşturmanın Derviş Karakoç'un ölümüyle ilgili olarak yapılan soruşturmaya aynı olduğunu belirtmektedir. Yukarıda bahsedilen incelemede belirlediği eksikliklerin ışığında AİHM, yerel makamların AİHS'nin 2. maddesinin gerektirdiği gibi, başvuranların üç yakınının ölümüyle ilgili yeterli ve etkin bir soruşturma yürütmediği sonucuna varmıştır.

Bu nedenle AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

IV. AİHS'NİN 3. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Birinci başvuran Zülfü Akkum, oğlunun kulaklarının *ölümden sonra* askerler tarafından kesildiğini belirtmiştir. Bu başvuran, uluslararası anlaşmazlıklarda uygulanabilir olan 1949 Cenova Sözleşmesi I'e ve ayrıca uluslararası olmayan anlaşmazlıklarda uygulanabilir olan 1949 tarihli dört Cenova Sözleşmesi'nin 3. maddelerine gönderme yaparak, savaş zamanında bile ölümlerin yağmalanmaması ve kesilip bozulmaması gerektiğini ifade et

miştir. 3. madde'nin ihlalleri, evrensel müsamahakar hukuk suçlarıdır.

Birinci başvuran ayrıca, oğlu Mehmet Akkum'un parçalanmasının AIHS'nin 3. maddesine aykırı olan insanlık dışı muameleyi gösterdiğini, ve tam olmayan ve bozulmuş bir ceset gömmek zorunda kaldığı için, cesedin parçalanmasının bir Müslüman için saldırganca olduğunu ileri sürmüştür.

AIHS'nin 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

Hükümet, bu konuya değinmemiştir.

AIHM başlangıçta, AIHS'nin 3. maddesinin demokratik toplumun en temel değerlerinden birini içerdiğini yinelemektedir. Bu madde işkenceyi, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemleri koşullar ve mağdurun davranışı ne olursa olsun kesinlikle yasaklamaktadır (bkz., örneğin, *Labita / İtalya* [GC], no 26772/95, § 119, AIHM 2000-IV).

Bir ceza ya da işlemin “insanlık dışı” ya da “onur kırıcı” olması için, buradaki eziyet ya da küçük düşürmenin her durumda, meşru işlem ya da cezanın belli bir şekliyle bağlantılı olan eziyet ve küçük görmenin kaçınılmaz unsurunu aşması gerekmektedir (bkz. *V. / İngiltere* [GC], no 24888/94, § 71, AIHM 1999-IX). İşlemin amacının mağduru aşağılamak ya da küçük düşürmek olup olmadığı sorusu göz önüne alınması gereken ayrı bir faktördür, ancak böyle bir amacın olmaması sonuç olarak 3. maddenin ihlalini yok sayamaz (bkz., örneğin, *Peers / Yunanistan*, no. 28524/95, § 74, AIHM 2001-III, ve *Kalashnikov / Rusya*, no. 47095/99, § 101, AIHM 2002-VI).

AIHM, “ortadan kaybolan kişinin” ailesinden birinin 3. maddeye aykırı bir işlemin mağduru olup olmadığı sorusunun, başvuranın acısına ciddi bir insan hakları ihlali mağdurunun yakınlarının kaçınılmaz olarak duygusal baskı altında olmasından ayrı bir boyut ve karakter veren özel faktörlerin varlığına bağlı olacağına karar vermiştir (bkz. *Çakıcı / Türkiye* [GC], no. 23657/94, § 98, AIHM 1999-IV). İlgili unsurlar, aile bağının yakınlığını – bu bağlamda ebeveyn-çocuk bağına belli bir ağırlık verilecektir – ilişkinin özel koşullarını, aile üyesinin söz konusu olaya ne kadar şahit olduğunu, aile üyesinin ortadan kaybolan kişi hakkında bilgi elde etmek için gösterdiği çabayı ve yetkililerin bu soruşturmalara nasıl karşılık verdiğini kapsamaktadır. *Çakıcı* davasında AIHM, böyle bir ihlalin özünün aile üyesinin “ortadan kaybolması” gerçeğinde yatmadığını, yetkililerin bu durum dikkatlerine sunulduğunda duruma karşı tepkileri ve tavırlarıyla ilgili olduğunu vurgulamıştır. Özellikle bu ikinci durumda, ortadan kaybolan kişinin bir yakını yetkililerin davranışının mağduru olduğunu iddia edebilir (bkz. ayrıca Timurtaş, yukarıda değinilmiş, §§ 96-98).

Aynı şekilde, AIHM oğlunun parçalanmış cesediyle karşılaşan bir baba olarak Zülfü Akkum'un, AIHS'nin 34. maddesi uyarınca yasal bir biçimde mağdur olduğunu iddia edebileceğini düşünmektedir. Ayrıca, oğlunun cesedinin parçalanması sonucu Zülfü Akkum'un çektiği acının, AIHS'nin 3. maddesine aykırı olan onur kırıcı işleme eşdeğer

olduğu konusunda AİHM'nin şüphesi yoktur. Birinci başvuran Zülfü Akkum'la ilgili olarak, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmaktadır.

V. AİHS'NİN 13. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, AİHS'nin 13. maddesi kapsamında etkin bir hukuk yolu olmadığından şikayetçi olmuşlardır. AİHS'nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

Hükümet, söz konusu olaylarla ilgili kapsamlı bir araştırma yapıldığını ve bunun sonucunda yedi jandarmanın suçlu bulunduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber, başvuranlar cezai kovuşturmayaya katılmamıştır.

AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, yerel yasal düzenlemede hangi biçimde güvenlik altına alınmış olursa olsun, Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlüklerin özünü uygulamak için ulusal düzeyde bir hukuk yolu sağlamayı teminat altına aldığı yinelemektedir. Bu nedenle, 13. maddenin anlamı, AİHS uyarınca “savunulabilir bir şikayetin” aslıyla ilgilenecek bir iç hukuk yolunun hükmünü gerektirmekte ve Sözleşmeyi İmzalayan Devletlere, sözleşmenin bu hükmünde yer alan zorunluluklara uyma şekliyle ilgili bir takdir yetkisi verilmişse de, uygun hukuk yolunu belirtmektedir. 13. maddedeki zorunluluğun kapsamı, başvuranın AİHS uyarınca yaptığı şikayetin niteliğine göre değişiklik göstermektedir. Bununla beraber, 13. maddenin gerektirdiği hukuk yolu kanunda olduğu gibi pratikte de “etkin” olmalıdır, özellikle de davalı Devlet’in yetkililerinin eylemleri ve ihmalleri tarafından uygulamanın haksız bir biçimde engellenmemesi anlamında “etkin” olmalıdır (bkz. *Aksoy / Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları* 1996-VI, s. 2286, § 95); *Aydın / Türkiye*, 25 Eylül 1997 tarihli karar, *Raporlar* 1997-VI, s. 1895-96, § 103; ve *Kaya*, yukarıda kaydedilmiş, s. 329-30, § 106).

Yaşamın korunması hakkına büyük önem veren 13. madde, uygun görülen yerde tazminat ödenmesine ek olarak, yaşam hakkının alınmasından sorumlu olanların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlayabilen ve şikayette bulunan kişinin soruşturma işlemlerine kolayca ulaşabileceği kapsamlı ve etkin bir soruşturmayı gerekli kılmaktadır (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilmiş, s. 330-31, § 107).

Bu davada ileri sürülen kanıtı dayanarak, AİHM, AİHS'nin 2. ve 3. maddeleri uyarınca davalı Hükümet'in başvuranların yakınlarının ölümünden ve birinci başvuranın gördüğü onur kırıcı muameleden sorumlu olduğunu saptamıştır. Bu bakımdan, başvuranların şikayetleri 13. maddenin amaçları dahilinde “savunulabilir” şikayetlerdir (bkz. *Salman*, yukarıda kaydedilmiş, § 122, ve burada değinilen yetkililer).

Bu nedenle yetkililer, başvuranların yakınlarının ölümü ve Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasıyla ilgili etkin bir soruşturma yürütmek zorundaydılar. Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, hiçbir cezai soruşturmanın, şartları 2. maddede öngörülen soruşturma zorunluluğundan daha geniş kapsamlı olabilen 13. maddeye uygun olarak yürütülmüş olduğu düşünülemez (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilmiş, s. 330-331, § 107). Bu nedenle AİHM, başvuranlara yakınlarının ölümü ve Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasına ilişkin etkin bir hukuk yolu sağlanmadığını ve başvuranların böylece tazminat talebi dahil olmak üzere diğer bütün hukuk yollarına ulaşımının engellendiğini saptamıştır.

Sonuç olarak, AİHS'nin 13. maddesinin ihlali söz konusudur.

VI. YETKİLİLERİN AİHS'NİN 2. VE 13. MADDELERİNİ İHLAL ETTİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, AİHS'nin 2. maddesine dayanarak, Devlet ajanlarının dahil olduğu düşünülen Türkiye'nin güneydoğusundaki kişilerin öldürülmesiyle ilgili soruşturmaların yetersiz olduğunu ve sorumluların cezalandırılmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu iddia, Komisyon'un ve AİHM'nin Türkiye'deki yetkililerin etkin soruşturmalar yürütmemesini saptamasıyla birlikte birçok durumda kanıtlanmıştır. Başvuranlar ayrıca, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, etkin hukuk yollarının sağlanmadığını iddia etmişlerdir.

AİHM, 2. ve 13. maddelerle ilgili yukarıdaki saptamalarını göz önüne alarak, bu davada belirlenen eksikliklerin yetkililerin benimsediği uygulamanın bir parçası olup olmadığını bulmayı gerekli görmemektedir.

VII. AİHS'NİN 2. VE 13. MADDELERİYLE BİRLİKTE 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, Kürt kökenli olmalarından dolayı, kendilerinin ve ölen yakınlarının AİHS'nin 2. ve 13. maddeleriyle birlikte 14. maddesi ihlal edilerek ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını ileri sürmüşlerdir. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

Başvuranlar özellikle, Kürt kökenli köylüler olarak yakınlarına Kürt kökenli olmayan bir kişiden daha az yaşam hakkı tanındığını iddia etmişlerdir.

AİHM 2. ve 13. maddelerin ihlalleriyle ilgili saptamalarını göz önüne alarak, bu şikayetlerin ayrıca 14. madde'yle birlikte ele alınmasını gerekli görmemiştir.

VIII. AİHS'NİN 18. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar ayrıca, Mehmet Akkum'un öldürülmesinin örtbas edilmesi ve yasal işlemlerin güvenlik güçlerinin haklı olduğunu ispat etmek ve gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla yapılacak kadar hatalı olması nedeniyle AİHS'nin 18. maddesi'nin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. AİHS'nin 18. Maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.”

AİHM yukarıdaki saptamalarını göz önüne alarak, bu şikayeti ayrıca ele almayı gerekli görmemektedir.

IX. AİHS'NİN 1 NO.LU PROTOKOLÜ'NÜN 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, AİHS'nin 1 No.lu Protokolü'nün 1. maddesi uyarınca, askerlerin yakınlarının öldürülmesinin yanısıra, çiftlik hayvanlarının ve özellikle Derviş Karakoç'a ait at ve köpeğin öldürülmesinden de sorumlu olduklarını belirtmişlerdir. AİHS'nin 1 No.lu Protokolü'nün 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

...”

Hükümet, bu konuya bu şekilde değinmemiştir.

AİHM, askerlerin Derviş Karakoç’a ait köpek ve atı öldürdüğünü saptamıştır. AİHM, atın ve köpeğin öldürülmesinin, Derviş Karakoç’un mal ve mülk dokunulmazlığına haksız bir müdahale oluşturduğunu düşünmektedir. Bu nedenle AİHM, atın ve köpeğin öldürülmesiyle ilgili olarak, AİHS’nin 1 No.lu Protokolü’nün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Çiftlik hayvanlarının öldürülmesiyle ilgili olarak AİHM, Mehmet Akkum ve Mehmet Akan’ın Kurşunlu köylülerine ait olan ve operasyon bölgesinde ölü bulunan hayvanlara çobanlık ettiğini belirtmiştir. Başvuranlar, operasyon boyunca 89 koyunun öldürüldüğünü iddia etmişlerdir. Bununla beraber AİHM, başvuranların kendilerine ait olan ölen hayvanların sayısı ile ilgili olarak hiçbir kanıt göstermediğini belirtmiş ve bu hayvanların hangi koşullarda öldüğünü saptayamamıştır. Bu şartlar altında, AİHM bu konuyla ilgili olarak bir ihlal söz konusu olduğunu saptamamıştır.

X. AİHS’NİN 41. MADDESİ’NİN UYGULANMASI

AİHS’nin 41. maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi Tazminat

Zülfü Akkum, oğlunun tahmini kazanç kaybı olarak 47,877.45 Sterlin (GBP)’lik bir miktar talep etmiştir. Akkum ayrıca, operasyonda öldürüldüğü iddia edilen 89 koyun için 4,045.05 Sterlin (GBP)’lik bir miktar talep etmiştir. Hüseyin Akan, kardeşinin tahmini kazanç kaybı olarak 10,211.04 GBP’lik bir miktar talep etmiştir. Son olarak, Rabia Karakoç oğlunun tahmini kazanç kaybı olarak 40,073.59 Sterlin (GBP)’lik bir miktar talebinde bulunmuştur. O dönemde Türkiye’deki ortalama ömür uzunluğu göz önüne alındığında, aktüarya cetveline göre yapılan hesaplamalar sonucu yukarıda belirtilen miktarlar bulunmuştur.

Hükümet, İngiltere’de kullanılmak üzere hazırlanan aktüarya cetvelinin başvuranlar tarafından kullanılmasına itiraz etmiştir. Hükümet ayrıca, talep edilen miktarları aşırı ve asılsız bulmuştur. Hükümet son olarak, AİHM’nin karar verdiği miktarların haksız servet edinmeye yol açmaması gerektiğini belirtmiştir.

Başvuranların kazanç kaybı talebiyle ilgili olarak, AİHM içtihat hukukunda, başvuranın talep ettiği tazminatla AİHS’nin ihlali arasında kesin bir nedensel bağlantı olması gerektiği ve bunun uygun durumlarda kazanç kaybıyla ilgili tazminatı da kapsayabileceği belirtilmektedir (bkz., diğer makamlar arasında, *Barbera, Messegue ve Jabardo / İspanya (Madde 50)*, 13 Haziran 1994 tarihli karar, A Serisi no. 285-C, s. 57-58, §§ 16-20, ve *Çakıcı*, yukarıda kaydedilmiş, § 127).

Birinci başvuranın kazanç kaybı talebiyle ilgili olarak AİHM, dava dosyasında Mehmet Akkum’un ölen oğlunun evli ya da çocuklarının olup olmadığıyla ilgili hiçbir bilgi

olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, birinci başvuran hiçbir şekilde oğluna bağlı olduğunu iddia etmemiştir. Bu nedenle AİHM, birinci başvurana tazminat ödenmesini uygun bulmamaktadır.

Birinci başvuranın operasyonda öldürüldüğü iddia edilen 89 koyuna ilişkin talebiyle ilgili olarak AİHM, böyle bir ihlal saptamadığını ifade etmiştir. Bu nedenle AİHM, koyunlarla ilgili olarak hiçbir tazminat ödenemeyeceği sonucuna varmıştır.

İkinci başvuranın kazanç kaybı talebiyle ilgili olarak AİHM, başvuranın ölen kardeşinin dört çocuğu olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber, ikinci başvuran, Mehmet Akan'ın çocuklarının babalarına bağlı olduklarını ileri sürmemiştir. AİHM, Mehmet Akan'ın öldürüldüğü zaman 70 yaşında olmasını göz önüne alarak, çocukların maddi yönden Mehmet Akan'a bağlı olmasını olası görmemiştir. Bu bakımdan, ikinci başvurana da hiçbir tazminat ödenmemesi sonucuna varılmıştır.

Üçüncü başvuranın kazanç kaybı talebiyle ilgili olarak AİHM, ölen oğlu Derviş Karakoç'un öldürüldüğü sırada 33 yaşında, evli ve maddi bakımdan kendisine bağlı iki çocuğu olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca, AİHS'nin 2. maddesi uyarınca, Derviş Karakoç'un ölümünden yetkililerin sorumlu olduğunun saptandığını belirtmiştir. Bu durumda, 2. maddenin ihlaliyle Derviş Karakoç'un ailesinin bu kişi tarafından sağlanan maddi destekten yoksun bırakılması arasında doğrudan bir nedensel bağ bulunmaktaydı.

Bu nedenle, üçüncü başvuranın oğlunun ölümü sonucu gelir kaybını yansıtan uygun bir miktarın hesaplanması için aktüeryada kabul edilen bazla ilgili ayrıntılı ifadelerini göz önüne alarak AİHM, oğlunun tahmini kazanç kaybı olan ve 40,073 Sterlin (GBP)'ye tekabül eden 57,300 EURO'luk miktarın Derviş Karakoç'un eşi ve çocukları için elinde tutmak üzere Rabia Karakoç'a ödenmesine karar vermiştir. AİHM, bu miktarın ödemenin yapılacağı tarihte, karşılığı olan Türk Lirası üzerinden yapılmasına karar vermiştir.

B. Manevi Tazminat

Başvuranlar, ölen kişilerin maruz bırakıldığı ihlallere ilişkin, mirasçılarının adına her mağdur için 40,000 Sterlin (GBP)'lik bir miktar talep etmişlerdir. Zülfü Akkum ayrıca, AİHS'nin 3. ve 13. maddelerinin ihlallerine ilişkin olarak 10,000 GBP, Hüseyin Akan ve Rabia Karakoç da AİHS'nin 13. Maddesi'nin ihlaline ilişkin olarak ayrı ayrı 2,500 GBP talep etmişlerdir.

Hükümet, herhangi bir ihlal saptandığında bunun yeterli tazminatı sağlayacağını düşündüğü için, manevi tazminat ödenmesinin gereksiz olduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, başvuranların yakınlarının ölümünden ve Mehmet Akkum'un cesedinin parçalanmasından yetkililerin sorumlu olduğunu saptadığını belirtmiştir. 2. ve 3. maddelerinin ihlallerine ek olarak, AİHM ayrıca, yetkililerin AİHS'nin 2. maddesindeki usul hukuku zorunluluklarına karşı gelerek ve AİHS'nin 13. maddesini ihlal ederek etkin bir soruşturma ve hukuk yolu sağlamadıklarını saptamıştır. Bu koşulları ve karşılaştırılabilir davalardaki tazminatları göz önüne alarak AİHM, tarafsız bir şekilde, 14,000 Sterlin (GBP)'ye tekabül eden 20,000 EURO'luk manevi tazminatın ölen yakınlarının mirasçıları için ellerinde bulundurmak üzere ikinci ve üçüncü başvuranların her birine ödenmesine karar vermiştir. AİHM, birinci başvuran Zülfü Akkum'a, kendisi ve ölen oğlu Mehmet Akkum'un diğer mirasçıları için, 20,000 EURO'luk manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. AİHM son olarak, kişisel olarak katlandıkları manevi zarar için, birinci başvuran Zülfü Akkum'a 9,800 GBP'ye tekabül eden 14,000 EURO, kalan diğer iki başvuranın her biri için 2,450 Sterlin (GBP)'ye tekabül eden 3,500 EURO'luk manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

C. Masraf ve Harcamalar

Başvuranlar, Avrupa Konseyi'nden yapılan yasal yardım aracılığıyla alınan miktarlar hariç, başvuruda bulunurken verilen ücretler ve yapılan masraflar için toplam 29,219.40 Sterlin (GBP) talep etmişlerdir. Bu miktar, Ankara'daki duruşmada Komisyon delegeleri huzurunda ifade alınmasına katılımda ve Strazburg'ta bulunan AİHM huzurunda yapılan duruşmaya katılımda ödenen ücretleri ve yapılan masrafları kapsamaktadır. Başvuranların talebi şunlardan oluşmaktadır:

- (a) İngiltere'deki avukatlarının ücretleri için 12,470 Sterlin (GBP);
- (b) Türkiye'deki avukatlarının ücretleri için 12,870 Sterlin (GBP);
- (c) İngiltere'deki avukatların yaptığı idari harcamalar için 121.40 Sterlin (GBP);
- (d) Türkiye'deki avukatların yaptığı idari harcamalar için 853 Sterlin (GBP);
- (e) Kürt İnsan Hakları Projesi (KHRP) tarafından yapılan idari harcamalar için 370 Sterlin (GBP);
- (f) KHRP'nin yaptığı çeviri harcamaları için 2,535 Sterlin (GBP).

Hükümet, Türkiye'deki avukatlar için talep edilen ücretin Türkiye Barolar Birliği'nin belirlediği oranlardan sapmış olduğunu ileri sürmektedir. Başvuranlar ve avukatları bu ücretler üzerinde anlaşmış olsalar bile, böyle bir anlaşma hükümeti bağlamamaktadır. Hükümet ayrıca, iddia edilen masrafların belgelenmediğini ifade etmektedir.

AİHM, bu davanın Ankara'daki tanıkların ifadesini almak dahil, olaylara ve hukuka yönelik ayrıntılı inceleme gerektiren karmaşık sorunlar içerdiğini belirtmektedir. Bununla beraber AİHM, KHRP'nin yaptığı masrafların gerekli ve mantıklı olduğuna ikna olmamıştır; çünkü kendi gider tablosunda da belirtildiği gibi, bu derneğin yaptığı iş, Türkiye'deki ve İngiltere'deki avukatların yaptığı etkinlikleri büyük ölçüde ikiye katlamış olduğu görünmektedir. AİHM ayrıca, Türkiye'deki avukatların talep ettiği 12,870 Sterlin (GBP)'lik miktarı çok yüksek bulmaktadır.

AİHM, edindiği bilgiler üzerinden kendi tahmini yaparak, Avrupa Konseyi'nden yasal yardım olarak alınan ve 19,595 Fransız Frangı'na tekabül eden 3,000 EURO ve katma değer vergisi hariç, başvuranlara 14,000 Sterlin (GBP)'ye tekabül eden 20,000 EURO ödenmesine karar vermiştir. Bu net ücret başvuranların isteği üzerine, başvuranların temsilcilerinin İngiltere'deki hesaplarına Sterlin olarak ödenecektir.

D. Gecikme Faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın benimsenmesinin uygun olduğu kanısındadır.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE

- 1) Hükümet'in ilk itirazını *reddetmiştir*,
- 2) Davalı Devlet'in AİHS'nin 38. maddesi uyarınca, gerçekleri saptama görevlerinde Komisyon'a ve AİHM'ye gerekli imkanları sağlama yükümlülüğünü *yerine getirmediğine*,
- 3) Hükümet'in AİHS'nin 2. maddesini ihlal ederek başvuranların üç yakının ölümünden *sorumlu olduğuna*,
- 4) Operasyonun planlanmasında ve uygulanmasında iddia edilen dikkatsizlikle ilgili olarak, AİHS'nin 2. maddesinin ihlalinin söz konusu olup olmadığını belirlemenin *gerekli olmadığına*,

- 5) Davalı Devlet'e ait makamların üç kişinin öldürülmesiyle ilgili olarak etkin bir soruşturma yürütmemeleri nedeniyle AİHS'nin 2. maddesini *ihlal ettiklerine*,
- 6) Birinci başvurularla ilgili olarak AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*,
- 7) AİHS'nin 13. Maddesi'nin *ihlal edildiğine*,
- 8) Yetkililerin AİHS'nin 2. ve 13. maddelerini ihlal eden uygulamaları olup olmadığını belirlemenin *gerekli olmadığına*,
- 9) AİHS'nin 2. ve 13. maddeleriyle birlikte 14. maddesinin ihlal edilip edilmediğini belirlemenin *gerekli olmadığına*,
- 10) AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edilip edilmediğini belirlemenin *gerekli olmadığına*,
- 11) Derviş Karakoç'un atının ve köpeğinin öldürülmesi nedeniyle AİHS'nin 1 No'lu Protokolü'nün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*,
- 12) Kurşunlu köylülerine ait çiftlik hayvanlarının öldürülmesiyle ilgili olarak, AİHS'nin 1 No'lu Protokolü'nün 1. maddesinin *ihlalinin söz konusu olmadığına*,
- 13) (a) davalı Devlet'in üçüncü başvuran Rabia Karakoç'a maddi tazminat olarak, AİHS'nin 44 § 2 maddesine göre kararın nihai olduğu tarihten itibaren üç ay içinde, tabi tutulabilecek vergiyle beraber 57,300 EURO (elli yedi bin üç yüz euro) ödemesine, bu miktarın ödeme tarihinde Türk Lirası'na çevrilerek ödenmesine ve Derviş Karakoç'un eşi ve çocukları için Rabia Karakoç'un *elinde bulundurulmasına*,

(b) davalı Devlet'in başvurulara manevi tazminat olarak, AİHS'nin 44 § 2 maddesine göre kararın nihai olduğu tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde Türk Lirası'na çevrilecek şekilde aşağıdaki miktarları *ödemesine*:

- (i) Zülfü Akkum'a kendisi ve oğlu Mehmet Akkum'un diğer varisleri için 20,000 EURO (yirmi bin euro), kişisel olarak ise 14,000 EURO (on dört bin euro);
- (ii) Hüseyin Akan'a kardeşi Mehmet Akan'ın varisleri için elinde tutmak üzere 20,000 EURO (yirmi bin euro), kişisel olarak ise 3,500 EURO (üç bin beş yüz euro);
- (iii) Rabia Karakoç'a oğlu Derviş Karakoç'un eşi ve çocukları için elinde tutmak üzere 20,000 EURO (yirmi bin euro), kişisel olarak ise 3,500 EURO (üç bin beş yüz euro);
- (iv) yukarıdaki miktarların üzerine tabi tutulacak bütün vergiler;

(c) davalı Devlet'in Avrupa Konseyi'nden yasal yardım olarak alınan 3,000 EURO (üç bin euro) hariç, masraf ve harcamalar için başvurulara, İngiltere'deki kendilerinin belirttiği banka hesabına tabi tutulabilecek katma değer vergisi ile beraber, bu kararın verildiği tarihin döviz kuru üzerinden Sterline çevrilmek üzere 20,000 EURO *ödemesine*,

(d) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak *uygulanmasına*,

karar vermiştir.

14) Başvuranların yalnızca tatmin olmak amacıyla yaptıkları geri kalan talebi *reddetmiştir.*

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış olup 24 Mart 2005 tarihinde, İçtüzüğü 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Soren NIELSEN
Sekreter

Christos ROZAKIS
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

ATAOĞLU /Türkiye Davası*

Başvuru No:77111/01
Strazburg
20 Ekim 2005

OLAYLAR

Başvuran 1964 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.

İçişleri Bakanlığı kontrolörü tarafından düzenlenen bir raporda, İstanbul Esenyurt Belediyesi'nin muhasebesinde ve yönetiminde bir takım usulsüzlüklere yer verilmiştir.

10 Nisan 2001 tarihinde İstanbul DGM, aynı mahkemenin Cumhuriyet Savcılığı'nın başvurusu üzerine, jandarmadan aralarında başvuranın da bulunduğu yirmi yedi kişinin ev ve işyerlerinin aranması ve gerçeği ortaya çıkaracak belgelere el konulmasını istemiştir.

Başvuran 11 Nisan 2001 tarihinde, yürütülen hazırlık soruşturması çerçevesinde yakalanmış 12 Nisan 2001 tarihinde ise jandarma tarafından sorguya çekilmiştir.

18 Nisan 2001 tarihinde hakim karşısına çıkan başvuran hakkında, isnat edilen suçun niteliği ve delillerin durumu dikkate alınarak tutuklu yargılama kararı verilmiştir.

20 Nisan 2001'de başvuranın avukatı tarafından tutuklu yargılama kararına karşı yapılan itiraz reddedilmiştir.

2 Temmuz 2001 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı tarafından aralarında başvuranın da bulunduğu kırk iki kişi, çıkar amaçlı suç örgütü oluşturmak, bu örgüte üye olmak ve yardım etmek, kamu ihalelerinde adam kayırmak, komisyon almak ve yazılı belgelerde sahtekarlık yapmakla suçlanmıştır.

20 Temmuz 2001 tarihinde İstanbul DGM, hakkındaki suçlamalar ile delillerin durumunu dikkate alarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

17 Ağustos ve 25 Ekim 2001 tarihlerinde başvuranın avukatı müvekkilinin serbest bırakılmasını talep etmiştir.

Dava halen ulusal mahkemelerce görülmektedir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 5§3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran AİHS'nin 5§3. maddesini hatırlatarak, hemen bir hakim ya da yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılmadığından ve makul bir süre içerisinde yargılanmadığından şikayetçi olmaktadır.

A. Gözaltı süresi

1. Kabul edilebilirlik hakkında

Hükümet AİHM'den gözaltı süresine ilişkin şikayeti, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddetmesini talep etmektedir. Hükümet'e göre başvuran CMUK'un 128§4. maddesine dayanarak serbest bırakılması için başvuruda bulunmalıydı.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

AİHM daha önceden benzer bir itirazı *Öcalan-Türkiye* kararında ([GC], no: 46221/99, 12 Mayıs 2005) reddetmiş olduğunu hatırlatır. AİMH bu kararda, CMUK'un 128§4. maddesi gereğince ulusal yargıç tarafından gözaltının yasallığı konusunda yapılan incelemenin, AİHS'nin 5§4. maddesinin gerektirdiklerine uygun olmadığına hükmetmiştir. AİHM bu karardan ayrılmasını gerektirecek hiçbir neden bulamamıştır.

Ayrıca başvuran hakkında yapılan suçlamalar belli ölçüde ağır suçlamalar niteliği taşımaktadır ve gözaltı süresi de ulusal yasalara uygundur. Bu koşullarda AİHM, bu hususta hakim önünde yapılacak bir itirazın, serbest bırakılmayla sonuçlanmaktan uzak olduğu kanaatine varmıştır (bkz., *Öcalan* kararı, § 70).

Dolayısıyla AİHM Hükümet'in itirazını reddetmiştir. Mahkeme bu şikayetin AİHS'nin 35§3. maddesine göre açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik gerekçesiyle karşılaşılmadığını saptamıştır. Sonuç olarak şikayet kabul edilebilir bulunmuştur.

2. Esas hakkında

Hükümet başvuranın gözaltı süresinin olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan ulusal yasalarla uygun olduğunu belirtmektedir. Hükümet ayrıca 17 Ekim 2001 tarihinde yapılan Anayasa değişikliğinden bu yana gözaltı süresinin hiçbir durumda dört günü aşmadığını eklemektedir.

AİHM başvuranın gözaltı süresinin 11 Nisan 2001 tarihinde yakalanmasıyla başlayıp, 18 Nisan 2001 tarihinde hakim karşısına çıkarılıp hakkında tutuklu yargılama karar vermesiyle sona erdiğini, dolayısıyla yedi güne sürdüğünü kaydeder.

AİHM (*Brogan ve diğerleri-Birleşik Krallık*, s. 33, §62) davasında, hakim karşısına çıkarılmadan geçen dört gün altı saatlik gözaltı süresinin, toplumun bütünü terörizmden korumayı amaç edinse bile, AİHS'nin 5§3. maddesinde belirlenen zaman sınırlarını aştığı yönünde hüküm getirdiğini hatırlatır.

Dolayısıyla AİHM başvuranın hakim önüne çıkarılmadan önce yedi gün boyunca gözaltında tutulmasının gerekli olduğunun kabul edilemeyeceğine kanaat getirmiştir.

Sonuç olarak AİHS'nin 5§3. maddesi ihlal edilmiştir.

B. Tutuklu yargılama süresi

AİHM başvuranın 18 Nisan 2001 tarihinde tutuklandığını kaydeder. İstanbul DGM 20 Temmuz 2001 tarihli duruşmada başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiş, başvuranın avukatı ise 17 Ağustos ve 25 Ekim 2001 tarihinde müvekkilinin serbest bırakılmasını talep etmiştir. Fakat dosyada yer alan unsurlardan, başvurana bu tedbirin mi uygulandığı yoksa serbest mi bırakıldığı, serbest bırakıldıysa da bunun hangi tarihte gerçekleştiği anlaşılmamaktadır. Bu itibarla AİHM başvuranın avukatından ilk kez 22 Ocak 2004 tarihinde bu konuya açıklık getirmesi istemiş fakat sözkonusu kişi bu talebi yerine getirmemiştir. Başvuranın avukatı, başvurusunun kabul edilebilirliği ve esası hakkında 7 Temmuz 2004 tarihli görüşü ile 13 Mayıs 2005 tarihli ek görüşünde de bu konuda açıklama yapmamıştır.

Başvuranın açıklama yapmaması ve şikayetini destekleyecek delil unsurları sunmamış olması nedeniyle başvuranın bu kısmının AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca açıkça dayanaktan yoksun bulunup reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran maruz kaldığı maddi ve manevi zarar için 50.000 (elli bin) Euro talep etmektedir.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı bulamadığından bu talebi reddetmiştir. Diğer yandan AİHM başvurana manevi tazminat olarak 2.000 (iki bin) Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran, AİHM ve yerel mahkemeler nezdinde yaptığı masraf ve harcamalar için 10.000 (on bin) Euro tazminat talebinde bulunmaktadır. Başvuran bu harcama miktarını kanıtlayıcı hiçbir belge sunmamıştır.

Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM'nin bu konudaki içtihadına göre, başvurular ancak yaptıkları masraf ve harcamaların gerçekliğini, zorunluluğunu ve miktarının makul olduğunu ortaya koyduklarında sözkonusu masraf ve harcamalar geri ödenebilir. Bu durumda AİHM, elindeki unsurları ve yukarıda belirtilen kriterleri gözönüne alarak, tüm masraflarla birlikte başvurana 500 (beş yüz) Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun gözaltı süresine ilişkin olarak *kabuledilebilir olduğuna*, geri kalanının ise *kabuledilemez bulunduğu*;
2. AİHS'nin 5§3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. a) AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak, Savunmacı Devlet tarafından başvurana, manevi tazminat olarak 2.000 (iki bin) Euro, masraf ve harcamalar için ise 500 (beş yüz) Euro *ödenmesine*;

(b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

4. Adil tazminata ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkralarına uygun olarak 20 Ekim 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

FAHRETTİN ZOBALI/Türkiye Davası*

Başvuru No:57290/00

1 Aralık 2005

OLAYLAR

Başvuran Fahrettin Zobalı 1969 doğumlu, Türkiye Cumhuriyet'i vatandaşı olup Dinar'da ikamet etmektedir. Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde, Afyon Barosu avukatlarından H. Kılınç tarafından temsil edilmektedir.

Tarafların sunduğu üzere dava koşulları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (İdare), 1995 yılında Dinar'da meydana gelen depremin ardından, bölgenin yeniden iskana açılması amacıyla başvurana ait gayrimenkulü kamulaştırmıştır. İdare kamulaştırma bedeli olarak kendisine 1.503.000.000 TL. tutarında ödeme yapmıştır.

Başvuran, Dinar Asliye Hukuk Mahkemesi'ne kamulaştırma bedelinin artırılması talebiyle başvuruda bulunmuştur.

14 Ağustos 1997 tarihinde, Dinar Asliye Hukuk Mahkemesi, başvurana 14 Nisan 1997 tarihinden itibaren işlemek üzere, yasal gecikme faizi ile birlikte 3.006.000.000 TL. ek tazminat ödenmesine karar vermiştir.

22 Ekim 1997 tarihinde, Yargıtay ilk derece mahkemesinin kararını onamış ve 8 Aralık 1997 tarihinde başvuran tarafından yapılan düzeltme talebini reddetmiştir.

İdare tazminat ödemesini iki taksitte yapmıştır. 19 Nisan 1999 tarihinde, İdare 3.006.000.000 TL. tutarında, 15 Temmuz 1999 tarihinde ise 2.597.685.000 TL. tutarında ödeme yapmıştır.

ŞİKAYETLER

Başvuran, İdare'nin kamulaştırma artırım bedelinin kendisine geç ödemesinden ve Türkiye'deki yüksek enflasyon oranı karşısında yetersiz kalan gecikme faizi nedeniyle, ek tazminatın değer kaybettiğinden şikayetçi olmakta ve bu itibarla 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesine gönderme yapmaktadır.

Başvuran, aynı gerekçelerle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

HUKUK AÇISINDAN

18 Temmuz 2005 tarihinde, AİHM, Hükümet'ten 28 Haziran 2005 tarihinde imzalanan izleyen beyanı almıştır:

“ Fahrettin Zobalı tarafından yapılan 57290/00 no'lu başvuru kaynaklı davanın dostane çözümü amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin, ilgili kişiye, karşılıksız olarak 2.634 (iki bin altı yüz otuz dört) Amerikan Doları tutarında ödeme yapmayı önerdiğini bildiririm.

Her türlü maddi ve manevi zararı, masraf ve harcamaları kapsayan bu miktar, uygun dönemdeki her türlü vergiden muaf tutulacaktır. Ödeme, AİHS'nin 37 § 1 maddesine uygun olarak AİHM'nin verdiği kararın tebliğ edilmesine müteakip üç ay içerisinde yapılacaktır. Bahsedilen süre zarfında ödeme yapılmadığı takdirde, Hükümet, sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz ödemeyi taahhüt eder. Bu tutarın ödenmesi, davanın nihai çözüme kavuşturulmasını teşkil edecektir.”

29 Mayıs 2005 tarihinde, AİHM, başvuranın avukatı tarafından imzalanan izleyen beyanı almıştır:

“AİHM'de görülmekte olan, 57290/00 no'lu başvuru kaynaklı davanın dostane çözümü amacıyla Türkiye Cumhuriyet Hükümeti'nin Fahrettin Zobalı'ya, karşılıksız olarak 2.634 (iki bin altı yüz otuz dört) Amerikan Doları tutarını ödemeye hazır olduğunu not ediyorum.

Her türlü maddi ve manevi zararı, masraf ve harcamaları kapsayan bu miktar, uygun dönemdeki her türlü vergiden muaf tutulacaktır. Ödeme, AİHS'nin 37 § 1 maddesine uygun olarak AİHM'nin verdiği kararın tebliğ edilmesine müteakip üç ay içerisinde yapılacaktır. Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz ödemeyi taahhüt eder.

Başvuran, bu öneriyi kabul etmiş ve sözkonusu başvuruya yol açan olaylar hususunda Türkiye Cumhuriyeti aleyhindeki diğer tüm taleplerden vazgeçmiştir. Davanın nihai sonuca ulaştığını bildirmektedir.

İşbu beyan, Hükümet'in ve başvuranın ulaştığı dostane çözüm çerçevesinde kayda geçmektedir.”

AİHM, tarafların üzerinde uzlaştıkları dostane çözümü kaydeder. Bu çözümün Sözleşme ve Eki Protokoller'de tanımlanan insan haklarına saygı ilkesine uygun olduğu kanaatinde olup, diğer taraftan, başvurunun incelenmesine devam etmeyi haklı gösterecek kamu düzenine ilişkin hiçbir gerekçe görmemektedir (AİHS'nin *in fine* 37 § 1 maddesi). O halde, AİHS'nin 29 § 3 maddesinin uygulanmasına son verilmesi ve de davanın zabıtlardan düşürülmesi uygun olacaktır.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

Başvurunun zabıtlardan düşürülmesine *karar vermiştir.*

Tebliğler

Sanayi ve Ticaret Bakanlığından:

**4077 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN
4822 SAYILI KANUN İLE DEĞİŞİK 22 NCI VE TÜKETİCİ
SORUNLARI HAKEM HEYETLERİ YÖNETMELİĞİ'NİN
5 İNCİ MADDELERİNDE YER ALAN PARASAL
SINIRLARIN ARTTIRILMASINA
İLİŞKİN TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: TRKGM-2006/5)**

MADDE 1 – (1) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un değişik 22 nci maddesinde belirlenen usule göre Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu tarafından bildirilen Üretici Fiyatları Endeksinde meydana gelen ortalama % 9,26 (dokuz virgül yirmialtı) oranında artış esas alınarak 1/1/2007 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere:

a) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un değişik 22 nci maddesinin 5 ve 6 ncı fıkrasındaki tüketici sorunları hakem heyetlerinin kararlarının bağlayıcı olacağına ilişkin üst veya tüketici mahkemelerinde delil olacağına ilişkin alt parasal sınır 792,12 YTL,

b) 1/8/2003 tarihli ve 25186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Yönetmeliği'nin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, büyükşehir statüsünde bulunan illerde faaliyet gösteren il hakem heyetlerinin uyuşmazlıklara bakmakla görevli ve yetkili olmalarına ilişkin alt parasal sınır 2.067,89 YTL, olarak tespit edilmiştir.

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ 1/1/2007 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

[R.G. 5 Aralık 2006 – 26367]

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından:

**KAMU İDARELERİNDE ÇALIŞANLAR İLE BUNLARIN BAKMAKLA
YÜKÜMLÜ OLDUĞU KİŞİLERİN TESCİLİNE İLİŞKİN TEBLİĞ
(SERİ NO: 2)**

Bilindiği üzere 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 16/6/2006 tarihli ve 26200 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olup, 1/1/2007 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir.

5510 sayılı Kanunun;

a) 8 inci maddesinde özetle; 5510 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişileri (kamu görevlilerini) çalıştıracak işverenlerin (kamu idarelerinin), çalıştırmaya başlattıkları kişileri (kamu görevlilerini), aynı kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı sayılmaya başladıkları tarihten itibaren, onbeş gün içinde "Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi" ile Kuruma bildirmekle yükümlü olacakları,

b) 11 inci maddesinde özetle; İşverenlerin (kamu idarelerinin), örneği Kurumca hazırlanacak "İşyeri Bildirgesi"ni en geç sigortalı (kamu görevlisi) çalıştırmaya başladığı tarihte, Kuruma vermekle yükümlü olacakları,

c) 61 inci maddesinde özetle; 5510 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişilerden (kamu görevlilerinden) anılan kanuna göre Genel Sağlık Sigortalısı kapsamına girenlerin, sigortalı veya isteğe bağlı sigortalı olarak tescil edildikleri tarihten itibaren ayrıca bir bildirim gerek olmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılacakları,

d) Geçici 11 inci maddesinde özetle; 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce mevcut Sosyal Güvenlik Kurumlarında tescili yapılan sigortalılar ile bunların hak sahipleri için ortak bilgi bankası oluşturulacağı,

e) Geçici 12 nci maddesinde özetle; İlgili kanunları gereği tedavi yardımları karşılanan kişilerin, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte herhangi bir işleme gerek kalmaksızın, 5510 sayılı Kanun açısından genel sağlık sigortalısı veya genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayılacağı, bu kişilerin durumlarında değişiklik oluncaya kadar, sağlık hizmetlerinden yararlanma koşulları açısından bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı, bu kişilerin sigortalı ve sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişilere ilişkin bilgileri ilgili kurumlar tarafından bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Kuruma bildirileceği, hüküm altına alınmıştır.

Bu amaçla, 5434 sayılı kanun gereği, Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Emekli Sandığına tabi daire, kurum ve kuruluşların iş yeri bilgileri ile çalıştırdıkları kamu görevlilerine ait bilgilerin 5510 sayılı Kanun hükümlerine uyumlu hale getirmeleri ayrıca, Genel Sağlık Sigortası kapsamında olanların Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kurumun provizyon sisteminden hak sahipliği onayı alabilmeleri ve sağlık hizmeti alımında herhangi bir sorunla karşılaşmamaları, Kanunun yürürlük tarihinden sonra emekliye ayrılacakların ise emeklilik işlemlerinde gecikme yaşamamaları için;

1) 5434 sayılı kanun gereği, Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Emekli Sandığı'na tabi daire, kurum ve kuruluşlarda çalışan iştirakçiler için, Başbakanlığın 2006-4 sayılı Genelgesi gereğince oluşturulan "On-line Kesenek ve Emeklilik İşlemleri Projesi"ndeki personel bilgilerinin 15/12/2006 tarihine kadar güncelleştirilmesi,

2) Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Emekli Sandığına tabi daire, kurum ve kuruluşlardan;

(a) Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen "**say2000i projesi**" kapsamında gönderdikleri sigortalılar (kamu görevlileri) ile bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere ait kimlik ve sağlık karnesi bilgileri, Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Emekli Sandığı bilgi sistemlerine aktarıldığından bundan böyle bilgi güncellemelerinin,

(b) Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen "**say2000i projesi**" kapsamında olmayan kamu idarelerinde çalışan kamu görevlileri ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere ait bilgi girişlerinin ve bilgi güncellemelerinin,

Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Emekli Sandığı web sitesindeki, www.emekli.gov.tr/saglik_basvuru bölümünde yayınlanan başvuru formunu doldurarak edinilecek "kullanıcı adı ve şifre" yardımıyla anılan Internet adresi üzerinden en geç 15/12/2006 tarihine kadar yapmaları,

3) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki kişileri çalıştırmakta olan, aynı kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan kamu idarelerinin, daha sonra cezai yaptırımla karşılaşmamaları için en geç 22/12/2006 tarihine kadar Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen SSK Sigorta İl Müdürlüklerine başvurarak yine aynı kanun içeriğinde belirtilen "**İşyeri Bildirgesi**"ni vermek suretiyle işyeri tescillerini yaptırmaları ve "**e-bildirge sözleşmesi**"ni yapmaları, işyeri bildirgesi verildikten sonra alacakları kullanıcı adı ve şifre yardımıyla zorunlu

sigortalılar ve sosyal güvenlik destek primine tâbi sigortalılar için her ay "Aylık Prim ve Hizmet Belgesi"ni göndermeleri,
gerekmektedir.
Tebliğ olunur.

[R.G. 7 Aralık 2006 – 26369]

 [İçindekilere dön](#)

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından:

**GENEL SAĞLIK SİGORTASI KAPSAMINDA UYGULANAN
"MEDULA" SİSTEMİ HAKKINDA TEBLİĞ
(SERİ NO: 1)**

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca, (Bundan böyle "Kurum" olarak ifade edilecektir) 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası kapsamında sigortalı sayılanlar ile bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere Sağlık Hizmeti Sunucuları tarafından sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin bilgilerin elektronik ortamda gönderilmesini sağlamak amacıyla "MEDULA" adı verilen bir uygulama başlatılmıştır.

Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde 1/9/2006 tarihinde başlanılan bu uygulamaya, kanunun 78 inci maddesi gereği Kurumla sözleşmesi olsun veya olmasın, Kuruma fatura ibraz edecek olan üniversite ve özel hastanelerin de geçmesi gerekmektedir.

Esas itibariyle dört ana Webservisi şeklinde organize edilen uygulamayla,

1. Haksahipliği,
2. Sevk, reçete, tetkik talebi,
3. Ödeme Sorgulama (Yeni bir düzenleme yapıncaya kadar mevcut Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliğine göre),
4. Faturalama (Fatura bilgilerinin elektronik ortamda da gönderilmesi), işlemleri yürütülmektedir.

Konuyla ilgili **Webservisi Kılavuzu**, www.emekli.gov.tr internet sayfasında bulunan **Duyurular' da, Genel Sağlık Sigortası (GSS)** başlıklı bölümde bulunmaktadır. Kılavuzdan da anlaşılacağı gibi Webservisleri hastanenin kendi iç işleyişini ve sistemini değiştirmeden Hastane Yönetim Sistemine entegre edilmektedir.

Genel Sağlık Sigortası kapsamında sayılan tüm sigortalılar ile bakmakla yükümlü oldukları kişiler uygulamanın içerisinde bulunmaktadır. Kısa sürede entegrasyonu yapılabilen Webservislerinin uygulamasına 15/12 / 2006 tarihine kadar geçilmesi gerekmekte olup, Sağlık Hizmet Sunucuları ile yeni dönem hizmet sözleşmelerinin yapılması ve faturaların ödenebilmesi için MEDULA sistemine entegre olunması şartı aranacaktır.

Bu nedenle 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 78 inci maddesinin birinci fıkrası, 100 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununun 41 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri gereğince, tüm devlet ve üniversite hastaneleri ile özel hastanelerin gerekli entegrasyonu yapmaları ve önlemlerini almaları gerekmektedir.

Tebliğ olunur.

[R.G. 7 Aralık 2006 – 26369]

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından:

**YURT DIŞI TEBLİGAT VE İSTİNABE TALEPLERİNDE UYULMASI
GEREKEN USUL VE ESASLARA DAİR TEBLİĞ**

Yabancı ülkelerden tebliğ ve istinabe istemi ile ilgili olarak 2007 yılında yapılacak uygulamada:

I. Yurt dışı tebligat ve istinabe işlemlerinde, Bakanlığımızca bu konuda çıkartılan ve 1/1/2006 tarihinde yürürlüğe giren Genelge'de belirtilen esaslar ve açıklanan hususların göz önünde tutulması,

II. Yurt dışı tebligat ve istinabe taleplerinde Tebligat Tüzüğü'nün 37. maddesi uyarınca her tebligat ve istinabe talebi için:

A. Tebligat Talebinde:

1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için 14 YTL, diğer ülkeler için de 24 YTL posta gideri alınması, tebligat evrakına pul yapıştırılmaması veya eklenmemesi, Bakanlığımızdan herhangi bir duyuru beklenilmeden gideceği ülkeye göre posta giderinin tespit edilerek, ilgisince Maliye Bakanlığı'nın "Muhtelif Gelirler" hesabına yatırılmasının sağlanması ve buna dair makbuz örneğinin, Bakanlığımıza gönderilen evraka eklenmesi veya tarih ve sayısının Bakanlığımıza yazılan sevk yazısında belirtilmesi,

2) Kanada adli makamları aracılığıyla yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden, Ottawa Büyükelçiliğimiz adına düzenlenecek 50 Kanada Doları tutarında çekin evrak ile birlikte Bakanlığımıza gönderilmesi,

3) Amerika Birleşik Devletleri adli makamları aracılığı ile yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden "Process Forwarding International Wells Fargo Bank, S.W.I.F.T. No: WIFBIUS6S account no: 2007107119 USA" adına (ABA routing no:121000248 belirtmek suretiyle) 95.00 ABD Doları tutarındaki masrafın tebligatın yapılacağı kişinin adı ve soyadı ile şirket ise ismi belirtilmek suretiyle ödemesinin yapılıp makbuz örneğinin evrak ile birlikte Bakanlığımıza gönderilmesi,

4) Fransa adli makamları aracılığı ile yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden Fransa için "Chambre Nationale des Huissiers de Justice" adına ve muhatabın ismi ile birlikte dosya numarası yazılmak suretiyle "BNP PARIBAS MAINE MONTPARNASSE Agence PARIS MAINE MONT (00274) RIB: 30004 00274 000 10225371 58 IBAN:FR76 3000 4002 7400 0102 2537 158 BIC:BNPAFRPPXV" hesabına, 41.41 Euro yatırılarak makbuzun evrak ile birlikte Bakanlığımıza gönderilmesi,

5) Avustralya adli makamları aracılığı ile yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden 100 Avustralya Dolarının veya karşılığı Türk Lirasının mahkeme veznesine peşinen yatırılmasının sağlanması ve bu hususun Bakanlığımıza gönderilecek sevk yazısında belirtilmesi,

6) Belçika adli makamları aracılığı ile yapılacak tebligatlarda masraf talep edildiğinden 50 Euro'nun veya karşılığı Türk Lirasının mahkeme veznesine peşinen yatırılmasının sağlanması ve bu hususun Bakanlığımıza gönderilecek sevk yazısında belirtilmesi,

B. İstinabe Talebinde:

1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için 14 YTL, diğer ülkeler için de 24 YTL posta gideri alınması, istinabe evrakına pul yapıştırılmaması veya eklenmemesi, Bakanlığımızdan herhangi bir duyuru beklenilmeden gideceği ülkeye göre posta giderinin tespit edilerek, ilgisince Maliye Bakanlığı'nın "Muhtelif Gelirler" hesabına yatırılmasının sağlanması ve buna dair makbuz örneğinin, Bakanlığımıza gönderilen evraka eklenmesi veya tarih ve sayısının Bakanlığımıza yazılan sevk yazısında belirtilmesi,

2) Almanya ile Kanada'nın Quebec Eyaleti makamlarınca istinabe taleplerimizin yerine getirilmesi için masraf talep edildiğinden, dinlenecek her bir tanık için 550 YTL avansın ilgisince mahkeme veznesine depo ettirilmesi ve bu hususun Bakanlığımıza gönderilecek sevk yazısında belirtilmesi,

3) DNA testi istenen hallerde 3.000 YTL, yurt dışında kan tahlili yapılması istenen hallerde 1.500 YTL, Türkiye'de yapılacak tahlil işlemine esas olmak üzere yurt dışından kan örneğinin alınması istenen hallerde 100 YTL mahkeme veznesine avans olarak depo

ettirilerek yabancı mahkemece talep edilecek masrafın ödenmesinden sonra arta kalabilecek meblağın ilgisine iade edilmesi,

4) Bilirkişi tetkikini gerektiren diğer talimat istemlerinde (hesap incelemesi, sağlık raporu alınması gibi), istinabe masrafı yabancı adli makam tarafından talep edildiğinde ödenmek üzere, 235 YTL mahkeme vizesine avans olarak depo ettirilmesi,

5) Almanya dışındaki devletler, istinabe taleplerimizin yerine getirilmesi ile ilgili olarak nadiren masraf talep ettiklerinden, bu devletlere gönderilecek taleplerde ilgisinden posta gideri dışında avans alınmaması, ancak o devlet adli makâmı tarafından talep edilmesi halinde ödenmesini teminen ilgisinden masrafın ödeneğine dair bir "Taahhüname" alınması,

III. Uygulamaya 1 Ocak 2007 tarihinde başlanması,
gerektiği tebliğ olunur.

[R.G. 8 Aralık 2006 – 26370]

 [İçindekilere dön](#)

**5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı
Komisyonlarınca
Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik Gereğince Tespit
Edilen
Bingöl İli 2007 Yılı Bilirkişi Listesi**

<u>UZMANLIK DALI</u>	<u>ADI SOYADI</u>	<u>ADRES</u>
<u>TRAFİK BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-SÜLEYMAN TOSUN</u>	İl Merkez Jandarma K.Lığı Bingöl
	<u>2-İBRAHİM ÇINAR</u>	Bölge Trafik Şube Müdürlüğü Bingöl
	<u>3-CESUR BOYLUĞ</u>	Trf. Tesc.ve Dnt. Şb.Müd. Bingöl
	<u>4-ALPAY ERDEM</u>	Trf. Tesc. Ve Dnt. Şb. Müd. Bingöl
<u>ELEKTRİK- ELEKTRONİK BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-ABDULLAH VAROLGÜNEŞ</u>	Elazığ Yolu üzeri Düzağaç/ Bingöl
	<u>2-ENES TİMUR</u>	Genç cad.Aybek İşhanı 521 A Bingöl
<u>OLAY YERİ İNCELE VE KİMLİK TESPİTİ BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-ÖMER ÜNSAL</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
	<u>2-MUSA ÇIĞAL</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
	<u>3-NEVZAT DEMİREL</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
	<u>4-COŞKUN BÜTÜN</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
	<u>5-FERUDUN TEMEL</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü

	<u>6-MURAT AYDIN</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
<u>İTFAİYE BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>AGİT ARIKIZ</u>	Y.Şehir mah.Belediye İşhanı Bingöl
<u>ORMAN MÜHENDİSİ</u> <u>BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-İBRAHİM BÖRÜ</u>	Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü Lojmanları K.2 N.3 Bingöl
	<u>2-REMZİ ARTAR</u>	İnönü mh. Park cd.Eski Bağkur arkası Kadir apt. No.2 Bingöl
<u>MUHASEBE – MALİ</u> <u>MÜŞAVİRLİK</u> <u>BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>MEDENİ ARİFOĞLU</u>	Genç cad. Şişli sk. Derya apt. No. 2/3 Bingöl
<u>İNŞAAT MÜHENDİSİ</u> <u>BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-SABAH ESER</u>	Kültür mh.Bakım sk.No.3 Genç/Bingöl
	<u>2-ORHAN</u> <u>GÜNERİGÖK</u>	Yenişehir mh.Kutluay sk. Yolcu Kardeşler İşhanı K.2 No.8 Bingöl
<u>MAHALLİ BİLİRKİŞİ</u>	<u>AHMET ERTUĞRUL</u>	Yenişehir mh. Hükümet cad. Bilginler sk. Ardıl Apt. 4 Bingöl
<u>SİLAH RUHSAT</u> <u>İŞLEMLERİ VE İHTİSAS</u> <u>BİLİRKİŞİLİĞİ</u>	<u>VEDAT ÖZKAN</u>	Bingöl Emniyet Müdürlüğü
<u>ZİRAAT MÜHENDİSİ</u> <u>BİLİRKİŞİSİ</u>	<u>1-YUSUF AYAN</u>	Tarım İl Müdürlüğü Bingöl
	<u>2-NURETTİN KIYAS</u>	Tarım İl Müdürlüğü Bingöl

BAŞKAN 36126
İşl. Müdürü 53702

ÜYE 35899

ÜYE 37222

Yazı

— . —

 İçindekilere dön

**5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre İl Adli Yargı
Komisyonlarınca
Bilirkişi Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik Gereğince Tespit
Edilen
Isparta İli 2007 Yılı Bilirkişi Listesi**

Sıra No	Adı Soyadı	Öğrenim Durumu	Uzmanlık Alanı	Adresi
1	İbrahim KARPUZCU	Lisans	Almanca Dili	Anadolu mal ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 533
2	Yaşar ÇELEBİ	Lisans	Elektrik Mühendisi	Cumhuriyet ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 532
3	Adil Aydın BENZET	Meslek Lisesi	Elektrik Teknisyeni	Aydın Elektrik Tel : 0 246 4 GSM : 0 535
4	Kamil BAYKIN	Lisans	Harita Mühendisi- Fen Memuru Kadastro Uzmanı	Kadastro Mü Tel : 0 246 2 GSM : 0 533
5	Özkan ÇAMLI	Lisans	Hırsızlık - Silahlar konusunda	İl emniyet M Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
6	Emrullah YILDIRIM	Önlisans	Hırsızlık - Silahlar konusunda	İl Emniyet M ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
7	İbrahim ALIŞ	Önlisans	Kaza Araştırma	Pirimehmet ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
8	Kamil DELİKANLI	Yüksek Lisans	Makine Mühendisi	S.D.Ü. Müh Öğrt.Üyesi I Tel : 0 246 2 GSM : 0 543
9	Serdal GÜLATAN	Lisans	Muhasebe	Cumhuriyet Tel : 0 246 2 GSM : 0 555
10	Mehmet ALBAYRAK	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Tuhafiyeciler Tel : 0 246 2 GSM : 0 544
11	Fikret YURTASLAN	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	S.D.Ü. Bulv Tel : 0 246 2 GSM : 0 533
12	Adem SÖZER	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Cumhuriyet ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 533
13	Fatma Gül ERDEM	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Pirimehmet 3/21 ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 544
14	Ali ALPAY	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Yayla Mah. Tel : 0 246 2 GSM : 0 535

15	Hasan AKSOY	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Rampalı Çar Tel : 0 246 4 GSM : 0 532
16	Ahmet Ayhan MEMİŞ	Lise	Muhasebe - Mali Müşavir	Cumhuriyet Tel : 0 246 2 GSM : 0 533
17	Sefer KAHYA	Ortaokul	Hırsızlık konusunda	1001 Evler n 4/8 ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 536
18	Mehmet ALPAY	Lisans	Muhasebe - Mali Müşavir	Yayla Mah. Tel : 0 246 2 GSM : 0 532
19	Selahaddin ÖZDEMİR	Önlisans	Olay Yeri İnceleme- Silahlar	Olay yeri inc ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM: 0 505
20	Mustafa AVCI	Yüksek Lisans	Orman Mühendisi	S.D.Ü. Orma Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
21	Yasin KARATEPE	Lisans	Orman Mühendisi	S.D.Ü. Orma Tel : 0 246 2
22	Hasan ALKAN	Lisans	Orman Yüksek Mühendisi	S.D.Ü. Orma Tel : 0 246 2 GSM : 0 542
23	Süleyman GÜLCÜ	Lisans	Orman Yüksek Mühendisi	S.D.Ü. Orma Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
24	Sait ELMAS	Önlisans	Silah - Bıçak - Parmak izi ve olay yeri inceleme	Olay Yeri İn ISPARTA Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
25	Oktay TEKİN	Lisans	Teknik Bilirkişi	Olay Yeri İn Tel : 0 505 2 GSM : 0 505
26	Süleyman ŞENLİ	Lise	Teknik Bilirkişi	İl Emniyet M Müdürlüğü I Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
27	Kamil AKSOY	Lisans	Trafik Bilirkişi	Trafik Şube Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
28	Hüseyin TURBA	Lisans	Trafik Bilirkişi	Trafik Tescil Tel : 0 246 2 GSM : 0505
29	Mustafa GÖKTAŞ	Lisans	Trafik Bilirkişi	Trafik Tescil Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
30	Abdullah KOCAMAN	Önlisans	Trafik Bilirkişi	İl Emniyet M ISPARTA Tel : 0 505 4

				GSM:0 505 4
31	Ahmet UYSAL	Önlisans	Trafik Bilirkişi	İlçe Emniyet Tel : 0 246 3
32	Erkan ERDOĞAN	Önlisans	Trafik Bilirkişi	Trafik Tescil Tel : 0 246 4 GSM : 0 505
33	Ramazan YILMAZ	Önlisans	Trafik Bilirkişi	İl Emniyet M Müdürlüğü I Tel : 0 246 2 GSM:0 505
34	Muammer GÜNEŞ	Lise	Trafik Bilirkişi	İlçe Emniyet Tel : 0 246 3
35	Eyup ÇINAR	Lise	Trafik Bilirkişi	İlçe Emniyet Tel : 0 246 3 GSM : 0 505
36	Abdullah BOZKURT	Lise	Trafik Bilirkişi	İlçe Emniyet Tel : 0 246 3 GSM : 0 505
37	Cevdet BİÇER	Lise	Trafik Bilirkişi	Trafik Tescil Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
26	Talip UÇAK	Ortaokul	Silah Bilgisi - Atış	Modern evle Tel : 0 246 2 GSM : 0 505
39	Onur ÇARKCI	Lisans	Ziraat Yüksek Mühendisi	Tarım İl Mü Tel : 0 246 2 GSM : 0 535
40	Erkan İREN	Lisans	Ziraat Mühendisi	Tarım İl Mü Tel : 0 246 2 GSM :0 555
BİLİRKİŞİ LİSTESİNİN (40) KİŞİDEN İBARET OLDUĞU TASDİK OLUNUR. 24.11.2006				
Isparta Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı Vehbi ŞEKERCİ .30761.			Komisyon Yazı İşl.Md. Süleyman BULUT	

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Adalet Bakanlığından :

MÜNHAL NOTERLİKLER

2005 yılı gayri safi gelirleri ve isimleri yazılı olan birinci sınıf Antalya Beşinci Noterliği 19 Şubat 2007, Büyükçekmece Beşinci Noterliği 18 Şubat 2007 tarihlerinde yaş tahdidi nedeniyle boşalacaktır.

1512 sayılı Noterlik Kanununun 22 ve müteakip maddeleri gereğince Birinci Sınıf Noterlerden bu noterliklere atanmaya istekli olanların ilan tarihinden itibaren bir ay içinde Bakanlığımıza veya buldukları yer Cumhuriyet Başsavcılıklarına başvurmaları gerekmektedir.

Posta ile doğrudan doğruya Bakanlığa gönderilmiş olan dilekçeler başvurma süresi içinde Bakanlığa gelmediği takdirde atama işleminde nazara alınmaz.

Keyfiyet Noterlik Kanununun 22 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca ilan olunur.

Sıra No	Noterliğin Adı	2005 Yılı Gayrisafı Gelirleri (YTL)
1	Antalya Beşinci Noterliği	655.352,52
2-	Büyükçekmece Beşinci Noterliği	1.030.195,79

[R.G. 8 Aralık 2006 – 26370]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından :

Emet Asliye Hukuk Mahkemesine ait 2006/268 Esas sayılı dava dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için kıyasen uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

— • —

Çatalca 2. Asliye Hukuk Mahkemesine ait 1977/67 Esas, 1978/201 Karar sayılı dava dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

— • —

Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesine ait 1996/37 Esas, 1997/341 Karar sayılı dava dosyasının 10/07/2002 tarihinde meydana gelen yangında zayi olduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

— • —

Tarsus 1. İcra Müdürlüğüne ait 2006/2486 Esas sayılı takip dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair

Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için kıyasen uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

[R.G. 7 Aralık 2006 – 26369]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından :

Bayramiç Asliye Hukuk Mahkemesine ait 1983/172 Esas, 1984/48 Karar sayılı dava dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için kıyasen uygulanmasına ve adı geçen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

[R.G. 9 Aralık 2006 – 26371]

— • —

**2007 YILI İÇİN ABONE OLMAK İSTEYENLERE
DUYURU**

Yargı Mevzuatı Bülteni'ne abone olmak ve aboneliklerini devam ettirmek isteyenlerin 2007 yılı abone bedeli olan 160 YTL'nı Vakıflar Bankası Adalet Bakanlığı Bürosu 783 kod nolu şubedeki 2002083 numaralı hesaba yatırarak alacakları dekontu **açık adreslerini** belirtir bir yazı ile "**Adalet Bakanlığı Eğitini Dairesi Başkanlığı Konya Devlet Yolu Üzeri No: 70 Kat: 9 Hipodrum-ANKARA**" adresine veya 223 38 06 numaralı faksa göndermeleri halinde 01.01.2007 tarihinden itibaren yıl sonuna kadar çıkacak sayılar adreslerine postalanacaktır.